Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Kajer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

אינדעפענדענטע פּראָגרעסיווע אינפאָרמאַציאָנס-צייטונג

Nr. 286 1231 | Łódź, Piątek 14 październ. 1927 | זיבעטער יאָהרגאַנג | לאָדז פרייטאג יח תשרי תרפ"ח | № 286 1231

אדרעס פון רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 24-71.

Adres redakcji i administracji Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24,71.

ביליגער ערב-יום-טוב-אויספערקויף

אַ גאַנץ אָנגעפּאַקטן יום-טוב פאַר זיך און פאַר אייערע געסט קענט איהר נאָר דעמאָלט האָבן, ווען איהר וועט קויפן די גוטע און געשמאַקע

שאָקאָלאַד און קאַרמעלקעס!

— בײַ דער — בעקאַנטער — פירמע —

מ. קאַלסקי

4 פּאַרודניאָווא 4

ספעציעלער ביליגער אויספערקויף אום ערב יום-טוב

די בעוואוסטע יודישע שאָקאָלאַדען-פאַבריק

„ZŁOTY RAJ"

מאַכט בעקאַנט, אַז צו דער בעקוועמליכקייט פון געעהרטן פּובליקום האָט זי געעפענט אַ פיליע אויף דער

26 צעגעלניאַנאַ 26

אונזערע פיליעס זענען: וואָסקאָדניאַ 50, זאַוואַדזקאַ 11 און צעגעלניאַנאַ

גליקליכען יום-טוב און אַ גוטן קוויטל: אַ נמר חתימה טובה.

דאַמען-באָטען מיט גאַבאַרדין, אָדער מיט הויכע פלוש-ווילאָגען — —	25 זל.
" " " " נידריגע	" 22
" " " "JERSEY" טריקאָ	" 19
מענער-קאַלאָשען ווארימע	" 12.70
דאַמען " "	" 11.30

הכסף יענה את הכל!

מיר ווינשען אַלע אונזערע קונדען אַ גוטען יום-טוב און אַ גליקליכע יאָהר!

צו דער 1-טער קלאַס פון דער 16-טער פּוילישער —מלוכה-לאָטעריע—

לאָסען

דערפען זיך אַלע איינשאַפען אין דער אַלט-ציגער, גרעסטער, עלטסטער און גליקליכסטער קאָלעקטור

E. LICHTENSZTEIN

WARSZAWA MARSZAŁKOWSKA 146

לאָדז ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 72 gmach Grand-Hotelu

קאָנטאָ פ.ק.אָ. פאַר וואַרשאַ 9.374, פאַר לאָדז 64.209.

די פירמע עקזיסטירט פון יאָהר 1835. די פירמע עקזיסטירט פון יאָהר 1835,

נאָר פאַר 10 זלאָטעם

קען מען שפּילען אין אַלע 5 קלאַסען, און נעמען: דער וואָס געווינט דאָס קרן

אומזיסט

אין דער I קלאַס בעקומט אַ לאָס צו דער II קלאַס
" " II " " " " III "
" " III " " " " IV "
" " IV " " " " V "

אזוי אַרום קאָסט צו אַלע 5 קלאַסען 1/1 לאָס — 40 זל.
" " " " " " 1/2 " — 20 "
" " " " " " 1/4 " — 10 "

די ציהונג שוין דעם 10-טען און 11-טען ה. מ. יעדער 2-טער נומער געווינט!

הויפּט-געווינס 650.000 זל. אַלגעמיינע געווינס-סומע 19.904.000 זל.

דאָס גליק טרעפט נאָר אונזערע שפּילער! אונזער קאָלעקטור האָט שוין גליקליך געמאַכט טויזענדער פאַמיליעס!!! געפ. באַשטעלונגען פון דער פּראָווינץ ערלעדיגען מיר אין הכנם מיט אונזער טראַדיציע שנעל און פּינקטליך. 679

מיט אַן אמת'דיגען טרויער טיילען מיר מיט אונזערע חברים און חברות, אַז דינסטאָג, דעם 11 אָקטאָבער איז געשטאָרבען און צו קבורה געקומען אונזער אַקטיווע איבערגעגעבענע טורן-שוועסטער נ. ע.

מארילא זילבערבערג

די פערשטאָרבענע איז געווען אַ טרייער מיטגליד פון אונזער פעראיין.

דעם פאָטער, דעם געעהרטען דירינענט פון אונזער פעראיינס-אָרקעס-טער זאָגען מיר חזק ואמץ!

די פערוואַלטונג און מיטגלידערשאַפט פון לאָדזער יודישן טורן- און ספּאָרט-פעראיין „מכבי" 675

מיר גראַטולירען פון דעם אומגליק, וואָס האָט געטראָפען דעם ה' שיינאָס, צו זיין ערהאַלטענעם פריהצייטיגען טויט פון זיין אונפערגעסענע פרוי

לאה

זיים געטרייסט! 661 פאַמיליע דיאַמענט.

קוואליפיצירטע געזעלען צו דאַמען-בעשטעלט. אויך האַנד-נייהערינס ווערען פון זאָפאָרט געזוכט בײַ פאַלשלענער, נאָוואָ-וואַרשעווסקאַ 20.

אַ בעקערייי מיט צוויי אויוועגס און איינריכטונג, מיט אַ גע-וועלב, ס'קען אויך זיין מיט אַ וואוינונג איז איבערצוגעבען

נעפרעגען אין אַדמיניסטראַציע פאַר „ש". 799

קינא
בײַ'ם קאאָפּעראַטיוו
פון מלוכה־, קאמונאלע און גע־ זעלשאפטליכע בעאַמטע
40 שיענקעוויטשא .40
אָנהויב אין גײוו. טאג 4 נ"מ, לעצטער 9.30
שבת זונטאָג און יום טוב 4 נאָכמיטאָג.

פון דינסטאג, דעם 11. אקט. ביז מאנטאג אײַנשליסליך. גרויסער אטראקציע־שלאגער פון סעזאָן!
מיסטערייעזער און פרעכטיגער פילם, אויפ'ן גרונד פון אויטענטישע געשעהענישען פון א ליבע און אינטריגעם פון די געהיימסטע מאַגאזינען צו א רייצענדער פּאַריזער מאָדעלקע

„די געגענווערטיגע דובארי"

די ראָלע פון דער מאָדעלקע MARJA CORDA און דער שע־נער פראַנצויז JEAN BRADIN פּרעכטיגע רעוזי! אויסגעז. שפּילען מאָדערנסטע טענץ אויף דאַנסינגען!

אַנאָנס! קירצליך: „Królowa Folies Bergere"

ישיבת „תורת אליעזר"
(ע"ש הרה"ק מראַדאָשיץ זצ"ל)
12 פּאַדזשעצנא 12
מאָכט בעקאַנט, אַז זונטאַג, פּינקטליך 4 אַזייגער נאָכמ. קומט פאָר אַ גרויסע
ארגאניזאציאָנס־פערזאמלונג
אַלע אונזערע מיטגלידער און סימפּאַטיקער ווערען געבעטען פּינקטליך און צאָהלרייך צו ערשײַנען.
גלייכצייטיג זײַנען מיר מודיע, אַז תלמידים צום נײַעם זמן ווערען שוין איינגעשריבען טעגליך פון 5 ביז 9 אין אָוענד.
ועד הישיבה.
660

Wieczorowy roczny kurs Tkactwa
przy Szkole Przemysłowej Pomorskiej 48
טעאָריע פון בינדען, אַנאַליזע פון וועב־שטאָפען, דאס קענען זיך אויף שטאָפען.
די קאָנצעלאַריע נעהמט אָן איינשרײַבונגען מאנטאג'ען, דינסטאג'ען און דאנערשטאג'ען פון 7 ביז 9 אָוענד.
650

1־טע לאָדזער כעמישע — און —
פעלץ־פארבערײַ
גאַרבערײַ
W. Schönman, GDAŃSKA (Długa) 8, II p. front
נעמט־אָן צום פאַרבען אַלע אַרט פוטער אויף אַלע קאָלירען, ווי אויך אָפּ־פרישען אויף די פאַריגע קאָליר. נעמט־אָן צום שטרײַכען שטרײַמלען און אַלע אַרט פוטער דורך עלעקטריע, דאָס די אויבערהאָר ווערט נישט בעשעדיגט.
אַלעס נאָך לעצטע־ציגער סיסטעמען. | דויערהאַפטיגע פאַרבען. | צוגענגליכע פּרייזען.
ריינינגונג פון ווייספוטער.

Wieczorowe Kursy Zawodowe
Dokształcające dla terminatorów przy Szkole Przemysłowej
Łódź, Pomorskiej 46/48
אָפּטיילונגען: טישלער און פאָר מעטאַל
אײַנשרײַבונגען פון טערמינאַטאָרען נעהמט אָן די קאָנצעלאַריע פון 24/10 פון 7—9 אָוו.
די אַרבײַטס־שעה'ן פון די קורסען קומען פאָר אַלע מאנטאג, דינסטאג, מיטוואָך און דאנערשטאג פון 7 ביז 9 אָוענד.
552

לאָנגיעדריגער
קירזשנער־ווערקשטעל
L. ZUSMANEK PIOTRKOWSKA 19
Telefon 24-66
אָנפּפעהלט צום ווינטער־סעזאָן, פוטערס אין גרויסען אויסוואַהל לויט די נײַעסטע מאָדעלען. נעהמט אָן אַלערלײַ אַרבײַטען צו קאָנקורענץ פּרײַזען. 851

ווילסט קויפען
מעבעל
מאָדערן, דויערהאַפטע אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען
טאַ געה צו דער פירמע
Markowicz i Nasielski Piotrkowska 6

Dr. med. J. BETTE
ספּעציאַל־אַרצט פאַר אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
פּעטריקאַווער 6, טעל. 44-95.
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 4—6.

Dr. med. D. HELMAN
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט פאַר אויערען, נאָז, קעהל־קאָפּף און האַלז־קראַנקהייטען
נעמט נאָר אָן אויף
פּעטריקאַווער 68, טעל. 12-20.
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.

Dr PRYBULSKI
זאַכאַדניאַ 1, טעלעפאָן 25-38
צוריקגעקעהרט.
ווענערישע און הויט - קראַנקהייטען, מענער־שוואַכקייט, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (הויך־אויטאָזאָן), רענטגען־שטראַהלען.
נעמט אָן פון 9—1 און פון 4—8 אָוענד
דאַמען: פון 4—5 נאָכמ.
ספּעציעלער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנא 43, טעל. 41-82.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מאַגען־קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (הויך־אויטאָזאָן)
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוענד.

T-wo SZERZENIE OŚWIATY i WIEDZY TECHNICZNEJ WŚRÓD ŻYDÓW
w Łodzi, ul. Pomorska 46/48, tel. 664.
649
Szkoła Przemysłowa
מעכאַנישע, עלעקטראָ־טעכנישע און וועבערײַ
8-io kl. Gimnazjum Humanistyczne Męskie
עקזאַמענס לויט לערציע־סיסטעם.
אײַנשרײַבונגען פון קאַנדידאַטען ווערען אָנגענומען טעגליך אין דער קאַנצעלאַריע פון 9 ביז 2 נאָכם.

דאס עלעגאנטע לאדן
שערט און קעמט זיך נור אין ערשטקלאַסיגען דאַמען און הערען סאַלאָן א. ש.
BRONISŁAW i HENRYK Konstantynowska 12
דער דאַמען סאַלאָן ווערט געפיהרט אונטער דער פאַך־לייטונג פון ה' Bronisław (געוו. מיטאַרבייטער פון דער פירמע Hołodyniak) און פון ה' Józef (געוו. מיטאַרבייטער פון פירמע Józefa i Stanisława). פאַרבען פון די האָר אויף אַלע קאָלירען מיט אָריגינעלער L'oreal Henne. אויסגעצייכענטער מאַניקור, צוגענגליכע פּרייזען, סאָלידע בעדינונג.

מעטאַל־בעטען
דרוטענע און געבעטע מאַט־ראַצען, קינדער־וואָגען בילליג און געגען גוטע בעדינגונגען אין „DOBROPOL" Piotrk. 73 (אין הויף)
ועמטליכע רעפּעראַטורען ווערען אָנגענומען. 679

Dr. med GRZEGORZ ROZENBERG
אינערע קראנקהייטען.
ספּעציאַל - אַרצט פאַר מאַגען, קישקע און לעבער־לײַדען.
צוריקגעקעהרט.
גדאַנסקאַ (דלוגאַ) 44,
טעלעפאָן 24 44.
נעמט־אָן פון 8.30—10.30 און פון 4.30—6 אָוו. זונטאָג 9—11

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט.
זאַכאַדניאַ 57 (צעגעלג.19)
טעלעפאָן 37-70.
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־און ווענערישע קראַנקהייטען, סע־קסועל־שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
נעהמט אָן פון 8—4 און אָוענד.
פאַר פרויען פון 4—5 אין א ספּעציעלען וואַרטע־זאַל. 603

Dr. med. BRAUN
פּאַלודניאָווא 23
טעלעפאָן 40-26
צוריקגעקעהרט.
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (הויך־אויטאָזאָן)
נעמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5 — 8 אָוענד.

היילפּעדאַגאָגישע קורסען
פאַר שוואַכבעגאַבטע און שווערערציהבאַרע קינדער. שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען, שטאָטערן)

Dr. med. A. Szmirgeld
נערווען - אַרצט.
עלעקטראָטעראַפּיע, ליכטבעהאַנדלונגען.
CEGIELNIANA 6, tel. 51-89
נעמט אָן פון 5 — 7 אָוענד.

לעבער
צו נייהען אויף דער מאַשין ווערט אָנגענומען בײַ
ג. נאַרדמאַן
צעגעלניאַנא 29

שמידהל געבעטע
פאַרשיעדענע מוסטער פון געבעטען, ווי אויך גוטע לעדער און מאַראָקאָ־צאַרקע שטעהט אויף לאַגער אין א גרויסען אויסוואַהל
ווי אויך
טאפעציר־געגענשטענדע
באָזעמענטס די נײַעסטע מוסטער, מאַטראַצען אין 3 גאַ־טונגען. אויך בעקומט מען בײַ מיר סאַלאָן־גאַרניטורען, אויף זײַד־פּאַסמעליעס, ווי אויך באַלדאַקינען, קאָווע־טישלעך, רונדע טישלעך, פעלד־בעטען, סאָפע־פאָטעלען. אויך שטעהט צום פאַרקויפען פאַר טאַפּעצירער פאַרשיעדענע מוסטער פון אויסגעאַרבייטע העלץ
בעקומט איהר נאָר בײַ —
ג. לעווקאָוויטש, פּאָלנאָצנא 5.

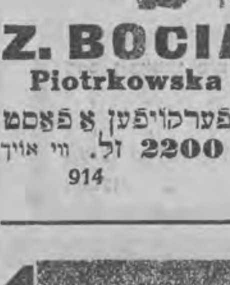

אויפ'ן ווינטער־סעזאָן
אין מײַן פּאַנטאָפעל־באַטען געשעפט פאַרדאַנגען מיר צום פּרייז פון 20 און 28 זל.
דאַמען און קינדער קאַלאָשען אײַנלענד. און אויסלענ־דישע פון 7 ביז 15 זל.
פּאַנטאָפעל פון 6 ביז 15 זל. פון פּערס, מאַרמאָן ווי אויך זײַמעטן און זאַמש־לעדערלעך צוגענגליכע פּרייזען!
JAN TSAKUMAKIS, Piotrkowska 7.

שפּאָרזאַמקייט מאַכט רײַך!
די בעסטע אײַנקויפס קוועלע פון
מעבעל
איז די פירמע **Z. BOCIAN**
Piotrkowska 41, w podwórzu.
בעמערקונג: געלעגענהייטליך איז צו פערקויפען א פּאַסט נײַע מאַהאָגאָניע שלאָפצימער צום פּרייז פון 2200 זל. ווי אויך א מאַהאָגאָניע סאַלאָן מיט זייד בעדעקט.
914

רעזט אויספערקויפּ!
נאָך א פילשטענדיגער רעאָרגאַניזאַציע פון מײַן ווערקשטעל, עמפּפעהל איך די ג' קונדשאַפט פון אײַנגענער אויסאַרבייטונג אין
א גרויסען אויסוואַהל
געבעטע שמידהל
געדעקט מיט לעדער, גאַבעלין, מאַראָקאַ, זײַד, ווי אויך גאַבעלין־, זײַד־קאָזעטקעס, מאַטראַצען
פון פאַרשיעדענע פאַרמען, טישען און טישלעך (קוואַליע) גאַנדראַלקעס
אַמאַמאַנם אַלעס לויט פאַרזיכער מאָדעלען פון צוט טרוקען האָלץ,
לאַנגטערמינינג גאַראַנטיע. לאַנגטערמינינג גאַראַנטיע.
צוגענגליכע פּרייזען און בעסטע בעדינגונגען.
בעפאָר איהר קויפט, בעט איך אונגעדינגט צוערשט מיך צו בעזוכען מיט אַכטונג
און זיך איבערצייגען.
י. א. וואַטשעכאָווסקי,
10 נאָוואָמיעסקאַ 10

אונטערגעשריבען די אמעריקאנער הלואה

וו א ר ש א. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נעכטען אין אוונט איז אונטערגעשריבען געווארען, אין פינאנץ-מיניסטעריום, דער אמעריקאנער הלואה-אפמאך.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נעכטען זענען אין „דזשענניק, אוסטאוו" ערשינען די דעקרעטען פון מלוכה-פרעזידענט, וועלכע בעפולמעכטיגען, אין איין דעקרעט, דעם פינאנץ-מיניסטער אונטערצושרייבען דעם הלואה-אפמאך און אין צווייטען דעקרעט ווערט סטאביליזירט דער זלאָטע.

דער סטאביליזאציע-פלאן בעשטעהט פון 4 טיילען און פארנעהמט 12 זייטען.

אין ערשטען טייל רעדט זיך וועגען דער בודזשעט- און פינאנץ-פאליטיק, שפּראָוּויעהענדיג דאס אנווענדען דאס סיסטעם פון חודשליכע בודזשעטען, רעפארמירען דאס שטייער-סיסטעם און אויך אנצונעהמען שריט אויסצובעסערען די לאגע פון די פריוואט-בעמטע וועלכע זאָלען זיך מיט דעם ספעציעל פארנעהמען.

דער צווייטער טייל פארנעהמט זיך מיט דער מאנעטען-פראגע און קודם-כל דאס ענדערען דעם סטאטוס פון „באנק פאלסקי" פארזעהענדיג, דאס פארגרעסערען די דעקונג פון דער באנק ביז 40 פראצענט. אויך דאס פארגרעסערען דעם אנלאגע-קאפיטאל פון דער באנק.

אין דריטען טייל רעדט זיך וועגען דער ראלע פון די פינאנץ ראטען, וועלכע וועלען אריינגעפיהרט ווערען אין ראט פון דעם „באנק פאלסקי".

דער פערטער טייל פארנעהמט זיך מיט'ן פלאן פון פארווענדען די הלואה.

עס שטעלט זיך ארויס, אז פאר האנדעל און אינדוסטריע איז דירעקט נישט בעשטימט געווארען קיין בעשטימטע סומע, עס איז בלויז בעשטימט געווארען **135** מיליאן זל. פאר אגראר-קרעדיט און פאר דער „באנק ראלני".

די אינדוסטריע וועט בלויז געניסען פון דער הלואה אינדירעקט, ווייל אויף 300 מיליאן זל. וועט ארויסגעגעבען ווערען מעהר באנקנאטען און אזוי ארום וועט זיין אין קירס א קורץ טערמיניגער אינדוסטריעלער קרעדיט.

עס איז אויך וויכטיג דאס, וואס די גאנצע הלואה איז געגעבען געווארען אויף א משכון פון צאל.

די השגחה עס זאלען אויסגעפיהרט ווערען די בעדינגונג פון דער הלואה וועט האבען דער צאה-געבער פון קאנסארציום, וואס בלייבט דא.

אין פאל פון א סכסוך צווישען דעם צאה-געבער און דער רעגירונג, וועט איבערגעגעבען ווערען אויסצוגלייכען א דריטען, וועלכער מאר אבער נישט זיין קיין פוילישער בירגער.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש) אויף דער געסטריגער זיצונג פון ראט פון דער באנק פאלסקי איז פעסטגעשטעלט געווארען דער טערמין פון דער אויסער-געוועהנליכער אקציאנערען-פערזאמלונג אויף וועלכע עס וועלען איינגעפיהרט ווערען די ענדערונגען, וואס זענען אנגעצייכנט געווארען מיט דער נייער אמעריקאנער הלואה.

דאס קאפיטאל פון דער באנק זאל פארגרעסערט ווערען אויף 150 מיליאן זל. די אלגעמיינע פערזאמלונג וועט פארקומען דעם 7 נאוועמבער.

וו א ר ש א 13 (טעלעפאניש) נעכטען פארנאכט זענען די דעלעגאטען פון אמעריקאנער קאנסארציום געווען אויף א וויזיט אין בעלוועדער ביים פרעמיער מארשאל פילסודסקי.

די דעלעגאטען האבען זיך ביי דער בעלעגענהייט געזעגענט.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש) היינט פרייטאג פריה פאהרען אוועק פון ווארשא די אמעריקאנער דעלעגאטען.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון

אונזער קארעספאנדענט) דער קורס פון סטאביליזירען אין זלאטע ווערט בעשטימט אויף 8 זל. 91,57 גר.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן גינשטיגען פערטיגען די הלואה אונטערהאנדלונגען מיט'ן אמעריקאנער קאנסארציום, האט דער פרעזעס פון דער יודישער קאלא

דעפ. האַרטגלאַס

ערקלערט:

– הגם די סומע פון דער הלואה איז נישט קיין גרויסע, האלט איך זי דאך פאר א זעהר וויכטיגע און גינסטיגע ערשיינונג. דורכ'ן בעקומען די דאזיגע הלואה איז פוילען צום ערשטען מאל בעקומען אין בעציהונג מיט'ן גרויסען פינאנציעלען וועלט-מארק. דאס איז דער ערשטער שריט צו דער גלייכבערעכטיגונג פון פוילען אין דער פינאנץ-וועלט. אויב די הלואה וועט ווערען ווי געהעריג או'סגענוצט און וועט נישט ווערען ווי די פריהערדיגע קלייגע אויסלענדישע הלואות, צרויסגעווארפען אהן שום נוצען אויף געציאליזירען דעם האנדעל און אינדוסטריע, ד. ה. אויך צו בעקעמפען די יודען – וועט די הלואה ווירקליך קענען ברענגען דער מלוכה און איהר ווירטשאפטליכען אויפבוי א גרויסען ניצען.

דער פרעזעס פון צענטראלען סוחרים-פאריין,

סענאַטאָר א. טרוסקער,

האט ערקלערט.

– פאר'ן ווירטשאפטליכען לעבען פון פוילען האט די אמעריקאנער הלואה א זעהר גרויסע, קודם-כל פסיכאלאגישע בעדייטונג. פוילען איז דורכ'ן אבשליסען די הלואה ארייגעטראטען אין די ריייהען פון די מלוכות, וואס קענען רעכנען אויף דער פינאנציעלער אונטערשטיצונג פון אויסלאנד.

– הגם מען דארף זיך נישט שאפען קיין צו גרויסע און ווייטגעהענדע אילוזיעס וועגען די דירעקטע רעזולטאטען פון דער הלואה, ווייל די סומע פון דער הלואה איז פערהעלטנישמעסיג נישט גרויס. – האט דאך די הלואה א גרויסע בעדייטונג פאר דער אינדוסטריע און דעם האנדעל. די איצטיגע רעגירונג האט דעם גרויסען פערדיענסט, וואס זי האט עודליך געמאכט א בריך אין דער מויער. וואס האט אונז ביז איצט אפגעטיילט פון דער אויסלענדישער גרויסער פינאנסען וועלט.

וואס אנבעלאנגט דער פראגע וועגען דער בעדייטונג פון דער הלואה פאר אונז יודען, איז כדאי צו בעמערקען, אז הגם די יודישע סוחרים און אינדוסטריעלער גענומען כמעט איינגאנצען נישט פון קיין קרעדיטען אין די מלוכה-באנק און עס איז שווער צו גלויבען, אז איצט זאלען זיך די פערהעלטעניסען אין דעם פינט ראדיקאל ענדערען, – דאך וועט די הלואה אינדירעקט האבען א ווירקונג אויך אויף דער ווירטשאפטליכער לאגע פון די יודען אין פוילען.

ה' אדאלף פערעץ,

האט ערקלערט, אז די הלואה אין אמעריקא, דארף פעראייכנט ווערען אלס אויסערגעוועהנליך וויכטיגע געשעהניש צוליב פאלגענדע טעמים:

דורך דער דאזיגער הלואה איז די סטאביליזאציע פון'ם זלאטע אויף זעהר לאנגע יאהרען געזיכערט.

חוץ דעם דארף מען נעהמען אכט, אז דער עקספארט פון קאפיטאלען איז אין אמעריקא לעצטענס אויף א זוי פיל אויסגעוואקסען, אז די דאזיגע פאליטישע און פינאנציעלע ספערען געמיינען, אז דער דאזיגער פראצעס מוז אין א געוויסער מאס בעפרעניצט ווערען, כדי נישט צו פערקלענערן די מיטלען, וועלכע זענען נויטיג פאר דער איינענער אינדוסטריע און האנדעל.

די אמעריקאנער רעגירונג, וועלכע דעצידירט לעצטענס וועגען יעדע הלואות, וואס דארף דורכגעפיהרט ווערען פאר פארשידענע לענדער, האט נישט ערלויבט איהר'ע בענק צו געבען א הלואה פאר פראנקרייך און ענגלאנד, וועלכע זי בעטראכט אלס צופיל פארשולדיגטע אין אויסלאנד.

ווען די אמעריקאנער רעגירונג, ווידער איז איינגעגאנגען צו געבען א הלואה פאר פוילען און אויף א גרויסע סומע, הייסט דאס, אז זי בעטראכט די פאליטישע און עקאנאמישע לאגע פון פוילען פאר גינסטיג; מיט אנדערע ווערטער, אז פוילען קען און וועט ערפילען איהר'ע פערפליכטונגען און דעריבער פערדינט זי צו בעקומען א הלואה.

די עקאנאמישע רעזולטאטען פון דער אמעריקאנער הלואה דארפען זיין פאלגענדע:

א) נעהמענדיג אין אכט, אז אין די בעדינגונגען פון דער הלואה איז געזאגט, אז דאס געלד דארף געהען אויסשליסליך אויף פראדוקטיווע צוועקען. דאס הייסט, בויען היזער, באהנען, קאנאלען, ווי אויך פאר דער אונטערשטיצונג פון דער אינדוסטריע (אבער נישט פאר מיליטער צוועקען) וועט די אינדוסטריע געוויס אויפלעבען. אזוי ארום וועט פערקלענערט ווערען די ארבייטסלאזיגקייט; ווען דער ארבייטער וועט ווידער אנהויבען פערדינען, וועט זיך פערגרעסערען די קאנסומציע און דער דאזיגער צושטאנד וועט באלד האבען א גינסטיגע ווירקונג אויפ'ן אויפלעבען פונ'ם האנדעל.

ב) ווען די אמעריקאנער רעגירונג גיט אן הלואה פאר פוילען איז הכסף וואהרשיינליך, אז דער אמעריקאנער וועט אויך געבען א דירעקטע הלואה די פאבריקאנטען און פארשידענע אונטערנעהמער אין פוילען, ווי דאס איז, למשל, צו זעהען אין דייטשלאנד. ווי יעדע גרעסערע פאבריק האט געקענט בעקומען א לאנג-טערמיניגען קרעדיט און האט אזוי ארום נעהאט די מעגליכקייט זיך צו בענוצען מיט ביליגען קרעדיט און אויסצוצאהלען אין גאנץ לאנגע ראטעס

ג) צוליב דעם צופלוס פון קאפיטאלען וועט דער פוילישער געלד-מארק בערייכערט ווערען. דער ביזהעריגער צינז-פוס פון 24 ביז 36 יעהרליך וועט איינגעדיגנט מוזען פאלען. דער דאזיגער צושטאנד ווידער וועט ווירקען אויף דער פערביליגונג פון דער פראדוקציע און אונז מאכען קאנקורענץ-פעהיגער.

ד) מען דארף אבער געדענקען, אז א צו גרויסע אויסנוצונג פון קרעדיט קען אמאל זיין זעהר געפעהרליך, ווייל פון איין זייט וועלען די פאבריקאנטען זיך נעהמען איינטענסיוו צו דרעהען די ראד, נישט רעכענענדיג זיך מיט די בעגרענעצטע פערקויפס-מעגליכקייטען, וועלכע מיר זענען נאך דערווייל נישט אימשטאנד צו פארגרעסערן, און פון דער צווייטער זייט קומען דורך לייכטען קרעדיט, וועלען די סוחרים קויפען סחורה איבער די קרעפטען אזוי אז ביים לייכטעסטען קריזיס, מיט וועלכען מען דארף זיך שטענדיג רעכענען, וועלען זיי נישט זיין אימשטאנד צו פארלעגען זייערע פערפליכטונגען.

צוליב דעם אלעמען דארף מען שטענדיג אין אכט האלטען זיין זעהר פארזיכטיג עס איז אויך דער חוב פון קאמפעטענטע פאקטארען, ווי פון דער פרעסע ווארנען דעם צו דערמאהנען און ווארענען.

די פריינדליכע בעציהונגען צווישען פוילען און סאוויעטען

פרעסע-קאנפערענץ ביי'ם נייעם סאוויעטישען אמבאסאדאר.

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). נעכטען איז אין פארגעקומען א פרעסע-קאנפערענץ ביים נייעם סאוויעטישען אמבאסאדאר באגאמאלאוו.

אין א לענגערע רעדע האט זיך באגאמאלאוו אבגעשטעלט אויף די פוילישע סאוויעטישע בעציהונגען און אנגעוויזען מיט צופרידענהייט, אז ביז איצט זענען אלע סכסוכים, צווישען ביידע לענדער, פרידליך ערלעדיגט געווארען.

ווייטער האט דער נייער סאוויעטישער אמבאסאדאר אנגעוויזען, אז נישט קוקענדיג אויף די פארשידענע שטעלונגען און חלוקי דעות, וואס דאך איינגעשריבען ווערען דער פוילישע סאוויעטישער גרענעץ אפמאך און עס וועלען רעאליזירט ווערען די קרעדיט עניינים.

באגאמאלאוו האט אויך אויסגעדריקט זיין איבערצייגונג. אז די אונטערהאנדלונגען, וואס ווערען געפיהרט מיט די לאדזער אינדוסטריעלער וועגען האנדעלס-בעציהונגען צווישען לאדז און סאוויעטען רוסלאנד, וועלען גינסטיג ערלעדיגט ווערען אזוי, אז עס וועט געשאפען ווערען א גרויסער עקספארט פון דער לאדזער טעקסטיל-פראדוקציע קיין רוסלאנד.

צום סוף האט באגאמאלאוו געבעטען מען זאל איהם ארויסווייזען דעם זעלבען צוטרוי, וואס די סאוויעטען ווייזען ארויס דעם פוילישען געזאנדשאפט אין מאסקווע ה' פאטעק.

די גאנצע רעדע איז געהאלטען געווארען אין א זעהר ווארימען פריינדליכען טאן לטובת פוילען.

וואולקאן-אויסברוך אין טאקיא.

ל א נ ד א ן, 13 (ספ. טעל.) לויט ידיעות פון טאקיא האט נעכטען פריה אויסגעבראכען דער יאפאנישער וואולקאן אסיאמא, וועלכער שפייט מיט לאווע אויף א מרחק פון 70 מייל, עס הערט זיך דארט א שרעקליכער גערויש אונטער דער ערד.

רויבערישער אנפאל פון בעדואינער אין פאלעסטינא.

י ר ו ש ל י ם, 13 (ספ. טעל.) אין צפון פאלעסטינא האט זיך ארייגעריסען א בעדואינישער שבט, וועלכער רויבט אין די דערפער און שטעטלעך, די אנגלער האבען אויך אויסגעמאר-דעט זעהר פיל איינוואוינער.

קאטאסטראפע מיט'ן „אמעריקאן גערל".

היינט קומט דער אעראפלאן קיין פאריז.

ל א נ ד א ן, 13. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער אעראפלאן „אמעריקאן גערל", וואס ווערט געפיהרט פון פרל. עלדערי און קאפיטאן האלדעמאן איז נישט אנגעקומען קיין פאריז ווי זיי האבען פראיעקטירט אויפ'ן וועג איז דער מאטאר קאלע געווארען און זיי האבען אראפ אין דער נאהענט פון א האלענדישע שיף, וועלכע האט אויפגענומען דעם אעראפלאן און די פליהער.

דער אעראפלאן וועט אנקומען קיין פאריז ערשט היינט פרייטאג.

אהלואה פאר עסטרייך.

ל א נ ד א ן, 13 (ספ. טעל.) די אונטערהאנדלונגען מיט'ן קאנטראל-קאמיטעט פון דער פעלקער ליגע האט דערפיהרט צו א גינסטיגען רעזולטאט פאר עסטרייך.

דער קאמיטעט האט אין פרינציפ מסכים געווען צו געבען עסטרייך אן הלואה פון 725 מיליאן שילינג אויף פראדוקטיווע צוועקען, ווי עלעקטריפיצירען די באהנען, צו בויען נייע אויטא-לעגאן-ליניעס א.ד.גל.

די 80-יעהריגע עקזיסטענץ פון דער יודישער קהלה אין משיקאגא.

מ ש י ק א ג א. (י.ט.א) די יודישע קאנגרעגאציע אין משיקאגא און די יודישע היסטארישע געזעלשאפט אין אילינוי האבען דעם 9-טען ה. ח. געפייערט דאס 80 יעהריגען יובליי פון דער יודישער קהלה'שער טעטיגקייט אין משיקאגא. מיט 80 יאהר צוריק האט א יודישע ארגאניזאציע אבגעקויפט א שטיק באדען פאר 40 דאלאר פאר דעם ערשטען יודישען בית-עלמין אין משיקאגא. נאכדעם האט זיך די יודישע קהלה אויף מעהר פארגרעסערט און איהר טעטיגקייט האט זיך שטארק פערצווייגט.

ביילייד!

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער פערוואלטונגס-מיטגליד און חבר

מ. שווניאק צוליב דעם טויט פון זיין אונפערגעסליכע פרוי

נ. ע. לאה

זיים געטרייסט!

879

די פערוואלטונג פון צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד

און ראט פון דער האנדווערקער-באנק, פאלודניאווא 4.

די הלוואה,

וואס איז רעאליזירט געווארען.

די אמעריקאנער הלוואה פאר פוילען איז א געשעהענער פאקט. די איינזערנע נערווען פון מארשאל פילסודסקי האבען דערפירט צו א גרויסען ערפאלג. צום ערשטען מאל זייט דער ווידערגעבורט פון פוילען דערהאלטען מיר א הלוואה אין גרויסען סטיל און אויף בעדינגונגען, וועלכע ענטשפרעכען דעם מעמד פון פוילען.

דאס אנערקענען א נידעריגערען אויסקויפס-קורס פון די הלוואה אבליגאציעס און דאס מעקימען רעכט פריהער אויסצוקויפען די הלוואה (שוין נאך 10 יאהר) זיינען בעדייטענדע ערפאלגען. אויב דער אויסקויפס-קורס איז קלענער (103) האט דאס דיזעלבע בעדייטונג, ווי דער עמיסיע-קורס וואלט געווען העכער. עס איז נאר דער אונטערשיד, וואס ווען דער עמיסיע קורס וואלט געווען העכער וואלטען מיר בעקומען מעהר געלד אין האנד אריין און אנדערען מאל וואלטען מיר דארפען ווייניגער געלד צו בעצאהלען.

דאס רעכט פריהער אויסצוקויפען די הלוואה האט מעהר א פינאנציעלע בעדייטונג. ס'איז פאראויסצוזעהען, אז נאך 10 יאהר וועט די פינאנציעלע און עקאנאמישע לאגע פון לאנד זיין פיל בעסער. די איצטיגע הלוואה בעדינגונגען וועלען צו יענער צייט זיין צו שווער. די פוילישע רעגירונג וועט דאן קענען די הלוואה אויסקויפען און האבען פונ אנדערע בעדינגונגען השגה.

די טאקטיק פון מארשאל פילסודסקי, וועלכער האט זיך עקשנותדיג געדונגען וועגען יעדער קלייניגקייט און אזוי אויס פערלענגערט די אונטערהאנדלונגען, איז קריטיקירט געווארען פון אלע זייטען, אימפעט זעהט מען ערשט, אז די טאקטיק איז געווען א ריכטיגע. פילסודסקי האט זיך נישט געהאנדעלט וועגען בעקומען מיט א מיליאן דאלאר מעהר, נאר וועגען נעהמען די הלוואה אויף נישט קיין ערגערע בעדינגונגען, ווי ס'האבען בעקומען דייטשלאנד אדער טשעכאסלאוואקיי. אויב פוילען וואלט בעקומען א הלוואה, למשל, אויף די בעדינגונגען, ווי ס'האט בעקומען גריכענלאנד, וואלט פוילען בזהאט דאס לאנד אוימגעהען, וואס די גאלקען מלוכה. דאס וואלט זיך אפגעשלאגען אויף אלע הלוואות, וועלכע וואלטען אין דער צוקונפט בעקומען פון אמעריקא קיין פוילען. די היינטיגע הלוואה איז דעריבער א גרויסער ערפאלג פון פוילען.

מיט'ן בעקומען פון דער הלוואה פיהרען מיר אדורך א רעכטליכע סטאבילויזאציע פון דער הלוואה. דער קאפיטאל פון „באנק פאלסקי" ווערט פערגרעסערט אויף 50 פראצענט, ס'ווערען פראיסנצאציעס פון פערקעהר פאר 280 מיליאן זלאטי בילאן, ס'ווערט געשאפען אנ'איינערנער ביודושעט-רעזערוו פאנד אין דער הויך פון 75 מיליאן זל. און א קרעדיט-פאנד פון 135 מיליאן זל. דאס וועט בעדייטענד פערגרעסערען די קרעדיט-אקציע אין לאנד און וועט פולשטענדיג געבוג זיין אויף צו בעפרידיגען דעם קורצטערמיניגען קרעדיט. גלייכצייטיג מיט דעם פינאליזירען פון דער הלוואה וועט די „באנק-פאלסקי" בעקומען א רעדיסקאנטא אין פערשידענע אויסלענדישע באנק אויף א סומע פון 20 מיליאן דאלאר.

פוילען וועט גלייך בעקומען מזומנים 65 מיליאן דאלאר, וואס וועט זיין בעגוג אויף בעזונדער מאכען אונזער קרעדיט און ווירטשאפט.

מ מוז אבער אויך בעטראכטען די שלעכטע זייטען פון דער הלוואה. די גרויסע אויסלענדישע הלוואה ליגט אויף אונז ארויף ספעציעלע פליכטען, כדי צו קענען בעצאהלען די ראטעס און פראצענטער פון דער הלוואה דארף מען בעזונדער מאכען דעם עקספארט-כוח פון לאנד און אנהויבען א גרויסע איינשפארונגס-אקציע.

מאבילויזאציע אין ליטע.

קאווּנא, 13 (ספ. טעל.) אויף דער מיליטערישער קאנפערענץ אין גראדנא האט דאס ליטווישע קריגס-מיניסטעריום בעשלאסען צו ענטפערען מיט א קאנצענטראציע פון די מיליטערישע כוחות אויף דער פוילישער גרעניץ.

גלייכצייטיג איז דורכגעפיהרט געווארען אן אויסבערופענע „טעהימע מאבילויזאציע" פון די רעזערוויסטען פון די יאהרגענג 1900 ביז 1904. די רעזערוויסטען האבען שוין בעקומען אויספאדערונגס-קארטען.

יודישע שרייבער פערלאזען ליטע.

קאוונע. (י.ט.א.) די יודישע ליטעראַרישע משפחה אין ליטע, וועלכע פערנעמט דעם חשוב'סטען ארט אין די באלטישע מדינות, ווערט וואס ווייטער אלץ קלענער און פערלירט איין מיטגליד נאכ'ן צווייטען. די סיבה פון דעם איז נישט נאר דער הערשענדער ווירטשאפטליכער קריזיס, נאר אויך די איצטיגע פאליטישע אומשטענדען אין לאנד.

ליטע האבען שוין פערלאזען די דיכטער בלאשטיין, פלאטאן, פראם, איצט פאהרען אב קיין אמעריקא דער זשורנאליסט שוסטער און איינער פון די בעוואוסטע יונגע יודישע דיכטער מרדכי יאפע. דער לעצטער פאהרט קיין בוענאס-איירעס.

ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליען

היטען דעם שלום אויפ'ן באלקאן.

בעלגראד, 13. (ספ. טעל.) דער ספעציעלער קארעספאנדענט פון „פאליטיקא" מעלדעט פון טאנזש, אז די געזאנדטע פון ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליען האבען זיך געכטען געמאלדען צום אויסערן מיניסטער בוראזו און איהם ערקלערט, אז דער וואונש פון זייערע רעגירונגען איז, אז בולגאריען זאל דערהאלטען פריידליכע בעציהונגען מיט יוגאסלאוויען. דער אויסערן מיניסטער בוראזו האט געגעבען א צוזיכערונג אין דעם פאלל. צוליב דעם איז פערשוואונדען געווארען די מורא וועגען בעריהרען דעם שלום אויפ'ן באלקאן.

בעלאגערונגס-צושטאנד אין בולגאריען.

בעלגראד, 13 (ספ. טעל.) די בולגארישע רעגירונג האט ארויסגעגעבען א דעקרעט וועגען בעלאגערונגס-צושטאנד אויף דער בולגארישער טעריטאריע נעבען דער יוגאסלאווישער גרעניץ.

בלוטיגער צוזאמענשטויס אויף דער גריכיש-בולגארישער גרעניץ.

לאנדאן, 13. (ספ. טעל.) פון אטען מעלדעט מען, אז מאנטאג ביי נאכט איז געקומען צו א בלוטיגען צוזאמענשטויס צווישען אן אפטיילונג פון גריכישער זשאנדארמעריע און א גרופע בולגארישע קאמיטאדושען. נאך א שעהדיגען קאמף זענען די קאמיטאדושען אנטלאפען אויף דער בולגארישער טעריטאריע.

בעראטונגען פון „פיאסט"

וועגען דער בעציהונג צו דער רעגירונג.

ווארשא, 12. (טעלעפאניש) אונטער'ן פארזיץ פון דעמ. וויטאס איז פארגעקומען א פולע זיצונג פון „פיאסט-קלוב".

די בעראטונגען האבען זיך נאך נישט געענדיגט און דער דיסקוסיע נעהמען אנטייל 25 רעדנער.

די פארמולירונג פון די פארשלאגען געהט אין דער ריכטונג, אז „פיאסט" דארף אונטערשטיצען די רעגירונג מיט דעם פארבעהאלט, אז די קאנסטיטוציע און פארלאמענטאריזם זאלען אפגעהיט ווערען.

די בעוועגונג צווישען די אמעריקאנער ציוניסטען אונטער'ן לאזונג „צוריק צו הערצל".

ניו-יארק. (יט"א). אין אמעריקאנער ציוניסטישען לאגער איז די לעצטע צייט אנגעהאלטען געווארען א ציוניסטישע צוזאמענקונפט, וואס איז דער אנהויב פון דער בעוועגונג צווישען די אמעריקאנער ציוניסטען אונטער'ן לאזונג: „צוריק צו הערצל". אין דער בעראטונג האבען זיך בעטייליגט 25 בעקאנטע ציוניסטישע פיהרער אין ניו-יארק אונטער'ן פארזיץ פון ה. רובערט שאיר.

ה. דע-האז האט אין א לענגערען רעפעראט אנגעוויזען, אז עס לאזען זיך באמערקען אפווייכונגען פון הערצל'ס ציוניסטישער קאנצעפציע. די ציוניסטישע פיהרער מיט ד"ר ווייצמאן בראש זענען אפגעקומען דורך דער קאנצעפציע פון אחד-העם, וואס שטרעבט נישט צו שאפען א יודישע מלוכה אין ארץ-ישראל נאר א „גייסטיגען צענטער". די דאזיגע קאנצעפציע איז נישט מעהר, ווי א פארזעצונג פון דער אלטער חובבי-ציון-טעאריע און ווען מען איז בעהערשט פון דער קאנצעפציע קען מען נישט ברענגען צו קיין ווירטשאפטליכע און פאליטישע ערפאלגען אין ארץ ישראל.

די בעראטונג האט נישט אונטערנומען קיין בעשטימטע אקציע. דערווייל איז אויסגעוועהלט געווארען א קאמיטעט, וואס דארף געפיהרט ווערען אונטער'ן לאזונג: „צוריק צו הערצל".

א גרויסע קריסטליכע פאמיליע זיך מגייר געווען.

זאגרעב, (י.ט.א.) די טעג האט דער ראבינער דר. גערסאן מגייר געווען א גאנצע קריסטליכע פאמיליע פון 5 פערזאן. דער בעקער באדאיס סוראני, זיין פרוי און 3 זיהן פון דער שטאדט סובאטניצא האבען א גאנץ יאהר זיך געמאלדען אין ראבינאט פון דער יודישער קהלה, אבער דער ראבינאט האט זיי מסדר משלח געווען. ערשט פאר די לעצטע ימים-נוראים ווען די קריסטליכע פאמיליע האט געדראהט מיט זעלבסטמארד, אויב מען וועט זיי נישט אריינגעהמען אין יודענטום, האט דער ראבינאט מספים געווען און דורכגעפיהרט די פארגעשריבענע צערעמאניעס אויף דעם גר צדק און זיין גאנצער פאמיליע.

כבוד המלך איז דוחה יום-כפור.

לאנדאן. (י.ט.א.) דעם „טיימס" מעלדעט מען פון טאנזשיר, אז די דארטיגע רבנים און די יודישע קהלה האבען בעשלאסען צו בעגריסען דעם שפאנישען קעניג אלפאנסא, וועלכער איז אום יום-כפור אנגעקומען אין טאנזשיר. די רבנים אין טאנזשיר האבען בעטראכט די פראגע צי מען מעג אום יום כפור בעגריסען דעם קעניג און זענען געקומען צו פאלגענדען בעשלוס: היות ווי לויט דער יודישער טראדיציע, איז א מלך דער סימבאל פון גליק, געזונד, עשירות און אנדערע ברכות, מעג מען יום-כפור פערמויגען אויף אזוי פיל, דאס מען זאל אין דעם טאג בעגריסען א געזאלבטען מאנארך.

די רבנים אין טאנזשיר האבען דערביי זיך מומך געווען אויף אנ'ענליכען פראצעדענס. אין יאהר 1888 איז דער סולטאן פון מאראקא מולאי האסאן אריין אין טאנזשיר אום יום-כפור און איז דאן אויך בעגריסט געווארען דורך דער יודישער בעפעלקערונג.

א מענדעלע מוכר-ספרים-גאס.

אדעס. (י.ט.א.) דער היגער שטאט-ראט האט בעשלאסען, אומצוביטען די דענגויארגע גאס, וואו עס איז געבוירען געווארען מענדעלע מוכר ספרים, אויף זיין נאמען. א חוץ דעם איז בעשלאסען געווארען צו גרינדען א יאהרליכע סטיפענדיע אויפ'ן נאמען פון מענדעלע מוכר ספרים.

מאסקווער יודען בעזעצען זיך אין קרים.

מאסקווע. (י.ט.א.) פון מאסקווע איז די טעג אפגעפאהרען א נייע גרופע קאלאניסטען קיין קרים. די גרופע בעשטעהט פון 30 פאמיליעס, וואס צעהלען 127 נפשות. די 30 פאמיליעס האבען זיך ארגאניזירט אין די 3 קאלעקטיוען. צווישען די פריהערדיגע און איצטיגע מאסקווער קאלאניסטען זענען פערהאן 12 ארבייטער, 17 געוועזענע אנגעשטעלטע, 4 האנדווערקער, 8 קליינהענדלער, עטליכע מיטעלע הענדלער א. אז. וו.

150 יודען ווענ'גער אין ווילנע

אלס רעזולטאט פון דער פריידענהערישער קאמפאניע.

ווילנע. (יט"א). לעצטענס איז בעדייטענד געשטיגען די צאהל יודען, וואס טרעטען ארויס פון דער יודישער רעליגיעזער קהלה. אין משך פון דער לעצטער וואך, בעת די ימים נוראים זענען ארויסגעטרעטען פון דער יודישער קהלה 150 פערזאן, אין דער צאהל אויך איניגע גאנצע משפחות.

די דאזיגע ערשיינונג איז א פועל-יוצא פון דער שטארקער אנטי-רעליגיעזער קאמפאניע, וואס די סאציאל-דעמאקראטען האבען לעצטענס געפיהרט אין ווילנע אויך צווישען דער יודישער בעפעלקערונג. עס איז אינטערעסאנט, דאס א בעדייטענדער פראצענט פון די, וואס זענען ארויסגעטרעטען פון דער יודישער קהלה שטאמען פון גאליציען און אונגארן.

Dr. med. A. Kacenelson
przeprowadził się na
Nowo Cegielnianą 12 t. 64-19
przyjmuje od 8 9 r. i od 8 9 w.

Lekarz Dentysta KACENELSONOWA
przeniosła gabinet z Warszawy
do Łodzi na Nowo Cegielniana 12, tel. 64-19, 559

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

נאסטראלען פון די בעליבטע אמעריקאנער קינסטלער
אננא און היימאן יאקובאוויטש

היינט, פרייטאג, דעם 14 אקטאבער 9 א זייגער אין אוונט
די צוריסענע נשמות

לעבענסבילד אין 4 אקטען מיט געזאנג פון ריכטער. רעזשיסירט פון היימאן יאקובאוויטש
הויפטראלען: ראזא — אננא יאקובאוויטש. לעאן — היימאן יאקובאוויטש.

שבת 3.30 נאכמיטאג — צו ביליגע פרייזען
פאלעסטינער ליבע

אין 3 אקטען מיט פראלאג, 20 נומערן געזאנג פון ליליען, מוזיק פון פערלמוטער, רעזשיסירט דורך היימאן יאקובאוויטש. די הויפט-ראלען: „מרים" — אננא יאקובאוויטש; „אפיציר עדוארד" — היימאן יאקובאוויטש.
פאלגענדע לענדער נעהמען אנטייל אין „פאלעסטינער ליבע": אמעריקא, ענגלאנד, פראנקרייך, איטאליען, רומעניען, דייטשלאנד, רוסלאנד, כינא און יאפאן.
רעזשי — היימאן יאקובאוויטש

שבת, ד. 15-טן 9 אוונט גרויסע איבערראשונג פאר'ן לאדזשער פובליקום
אננא און היימאן יאקובאוויטש צום ערשטען מאל
דאס חופה קלייד

לעבענסבילד אין 4 אק. מיט געזאנג און טענץ פון סיגאל, רעזשי: היימאן יאקובאוויטש
הויפטראלען: לידי — אננא יאקובאוויטש, סאלאמאן — היימאן יאקובאוויטש.
ס'ווערט געזונגען נייע נומערן, וואס איז אין לאדז נאך נישט געזונגען געווארען!
ס'נעמען אנטייל פרויען: בעזומאן, זעלוקינא, מאכאראווסקא, פעדערמאן. מענער: קריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באלאבאנסקי, אמסטערנער, מאלאראווסקי, נייהויז, פאליאנסקי, צווייג. מוזיקאלישע לייטונג: ל. זעלמאן. אדמיניסטראטאר: א. בעזומאן. בזהנע-לייטער: מאכאראווסקי.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין פילהארמאניע-קאסע.

אנאנס! די גאהצינטע פרעמיערע! „די צווייטע שניידערס". „דער רבי האט געהייסען פריילעך זיין". „מאלי — דאלי". „מאשקע ווערט א כלה".

דעם 2-טען נאוועמבער ד. י. קומט פאר דער 20-יעהריגער יובילעאום פון ארטיסט און בזהנע-טעכניקער
משה דוד מאכאראווסקי
וואס ווערט געשפילט? לעזט די ווייטערדיגע אנאנסען!

די נייע בעלי־בתּים פון דער שטאַטישער ווירטשאַפט און זייערע אויפגאַבען

שוין אין אַ קורצער צייט אַרום וועט די שטאָטישע ווירטשאַפט אין אונזער שטאָט איבערגיין אין פרישע הענט, צו גאַנץ נייע בעלי־בתּים. צו מענטשן מיט אַ גאַנץ אַנדערע אידעאָלאָגיע און אָנשויאונגען.

דער דורכשניטליכער בירגער קוקט זיך בכלל צו מיט מורא און אומצוטרוי צו יעדער ראַדיקאַלער ענדערונג אין דער געזעלשאַפט, מכּל־שכּן שוין ווען די דאָזיגע ענדערונג איז גוגע זיינע אייגענע עקאָנאָמישע, פּאָליטישע און קולטורעלע אינטערעסן. אמת — איינס איז זיכער, אַז קיין שום ייד וועט ניט זשאַלעווען די הערשער, וועלכע זיינען פערטריבן געוואָרן פון דער שטאָטישער ווירטשאַפט. די דאָזיגע הערשונג איז פון אָנהויב ביז'ן סוף געווען אַ ציניש אַרויספאָדערנדע און חוצפּה'דיגע. קיין שום מיינונג איז ניט גענומען געוואָרן אין בעטראַכט, נאָר די יד חזקה פון די רעגירנדע פּאַרטייען. גענוג עדות שוין פון דער אומגעהויערער אַנטיסעמיטיש־העצערישער פּאָליטיק בנוגע דער יודישער בעפעלקערונג.

דער געוועזענער מאַגיסטראַט האָט זיך בעמיהט צו מאַכן עפעקטן און רעקלאַמע אויף אויסן, אינוועניג איז אָבער אַלץ געווען פערפוילט און [illegible]. אינוועניג האָט מען זיך בעשפּילט מיט די אינטערעסן פון דער בעפעלקערונג און מ'האָט איינגעשטעלט יעדן אַרבייט און יעדן פּראָיעקט אַזוי, ווי ס'האָט געלוינט די פּאַרטייען, וועלכע האָבן זיך געפונען אין דער רעגירנדער מעהרהייט. און קוים האָבן זיך אָנגעהויבן רייסן די פעדים, וועלכע האָבן געהאַט פערבונדן די מעהרהייט, האָט איין צד געמאַכט דעם אַנדערן פערשידענע קאָנצעסיעס און ווידער איז געוואָרן שלום.

בנוגע דער מינדערהייט איז מען געווען ריקזיכטסלאָז און ניט געלאָזט קומען צום וואָרט. פון צייט צו צייט האָט נאָר די פּרעסע אויסגעוויזן דעם אמת'ן פּרצוף פון די וואָיעוואָדסקי'ס, מושינסקי, זובערט'ס און קאָנדזשאַ. די מעהרהייט אין שטאָט־ראַט איז אָבער געווען צו שטאַרק און נאָך מעהר חוצפּה'דיג, אַז זי זאָל זיך רעכענען מיט דער שטים פון אַ געגנער. דעריבער פּונקט איז די ממשלה פון דער געוועזענער מעהרהייט געווען אַזוי שטאַרק.

בנוגע יודען איז די ביזאיצטיגע שטאָט־ראַט־מעהרהייט געווען די אַנטיסעמיטישסטע אין גאַנץ פּוילען. באַלד פון אָנהויב האָט די מעהרהייט צוליב אַ ניט גערעכטע שנאה אויסגעשלאָסן פון שטאָט־ראַט צוויי בונדישע ראַטמענער און ערשט אַ בעשלוס פון העכסטן אַדמיניסטראַטיוון טריבונאַל האָט זיי צוריק אַריינגעבראַכט אין שטאָט־ראַט. בעת די רעדעס פון די יודען זיינען געמאַכט קלאָזעטישע שטיק, מ'האָט געקלאַפּט אין די טישן און געשריגן א. א. וו. מ'האָט כמעט ניט געלאָזט קומען צום וואָרט. די פאָדערונגען דער רעכט אויף אַרבייט פאַר יודישע אַרבייטער איז אויסגעלאַכט געוואָרן און טראָץ די [illegible] · מאַלט האָט געמוזט דעם מאַגיסטראַט אויסמערקזאַם מאַכן אויף זיין ציניש־ער האַנדלונג. דאָס יודישע און העברעאישע שול־וועזן איז פולשטענדיג איגנאָרירט געוואָרן פון דער וואַרשעווער ענדעקישער מאַגיסטראַט האָט שוין געהאַט פאַר דעם דאָזיגן ענין מעהר פערשטענדניש.

די יודן זיינען איינגעצאָגן טאַקע אויסגענוצט געוואָרן ביי דער סאָציאַלער הילף און פון אַ מיליאָן סובסידיעס פאַר פערשידענע אינסטיטוציעס האָט מען יודען געגעבן, גאַנצע... 15 פּראָצענט זלאָטעס. ניט איינמאָל האָט מען יודען פערשריען אַלס באָלשעוויקעס, גערמאַניזאַטאָרען און בכלל אַלס שונאים פון פּוילן. ניט איינמאָל איז דער בעריהמטער · געוועזענער פּוטאַ אַרויס אין נאָמען פון „הומאַניטעט" צו פערבאָטן די יודישע שחיטה. אַזוי איז געווען דורך דער גאַנצער קאַדענץ־צייט פון אַלטן שטאָט־ראַט.

די יודישע ראַטמענער, בעזונדערס די אַרבייטער־ראַטמענער, האָבן מיט אַלע כּוחות געקעמפט געגן דער דאָזיגער המצב, אָבער ווידעראַמאָל דאָס זעלבע: די יודן זיינען ניט נויטיג געווען דער מעהרהייט און מ'האָט דעריבער ניט געהערט נאָך זיי.

מיר ווייסן נאָך ניט וואָס פאַר קאָמבינאַציעס ס'וועלן צוזאַמענגעשטעלט ווערן, כּדי צו שאַפן דעם נייעם לאָדזשער מאַגיסטראַט. איינס איז אָבער זיכער, אַז די דאָמינירנדע צאָהל וועלן האָבן די סאָציאַליסטן.

די שטאָטישע ווירטשאַפט וועט זיכער געלייטעט ווערן אויף דער ליניע פון זייער פּראָגראַם, וועלכער איז ניט שטענדיג גינסטיג פאַר דעם יודישן קליינבירגער און מיטעלשטאַנד. דאָס לעבן איז אָבער שטאַרקער פון דאָגמען און טעאָריעס און די נייע מושלים וועלן מוזן נאָכגעבן נאָכ'ן רוף פון לעבן און היטן די עקאָנאָמישע אינטערעסן פון אַלע בירגער.

ס'פערשטעהט זיך, אַז די נייע מעהרהייט דאַרף שוין פערשטעהן, וואָס זייערע אויפגאַבען זיינען. זיי דאַרפן זיך בעמיהען די דאָזיגע אויפגאַבען צו פערווירקליכן, אויב זיי ווילן ניט אין צוויי יאָהר אַרום ווידער פערלירן די מאַכט.

ס'טאָרען ניט פּריווילעגירט ווערן קיין פּאַרטייען, מ'טאָר זיי אפילו זיין די הערשענדע. מ'טאָרען ניט בעעוולה'ט ווערן די נאַציאָנאַלע מינדערהייט, כּדי אַזוי אַרום זיך צו שאַפן די סימפּאַטיע פון דער גאַס. שווער צו זאָגן, וואָס ס'זיינען די ערשטע און וויכטיגסטע אויפגאַבען פון נייעם שט.־ראַט. שווער צו פּרוּוואָרען ראַדיקאַלע ענדערונגען לטובת דער שטאָט, מ'דאַרף אָבער פאָדערן פּלאַנמעסיגע אַרבייט, ניט פערבאָרגענע שטיפקייט, מ'דאַרף פאָדערן, אַז די וואוינונגס־נויט, געזונדהייטס־צושטאַנד, שול־וועזן, א. א. וו. זאָל גענומען ווערן, אויפ'ן ערשטן פּלאַן און ס'זאָל אין דער הינזיכט אָנגעהויבן געטאָן צו ווערן.

די איצטיגע מעהרהייט דאַרף דאָס ניט נאָר אין איהרע דעקלאַראַציעס צוזאָגן נאָר אויך פּינקטליך און רעאַל דורכצופיהרן.

י. ד.

מעקסיקא

ווי אזוי מ'מאכט דאָרט פּרעזידענט־וואַהלען

אין מעקסיקא האָט אויסגעבראָכן און אונטערדריקט געוואָרן, אַזוי בעריכטן די רעגירונגס־ידיעות — אַ מיליטער־אויפשטאַנד, וועלכער איז געווען אַ מין אייגענאַרטיגער פאָרשפּיל צו די קומענדיגע פּרעזידענטן־וואַהלען. די „אַרבייטער־פּאַרטיי", וועלכע געפינט זיך איצט ביי דער מאַכט, האָט צוליב דעם, וואָס דער איצטיגער פּרעזידענט קאַלעס, לויט די לעצטע ידיעות איז אויף איהם געמאַכט געוואָרן אַן אַטענטאַט קען, לויט דער קאָנסטיטוציע ווידער ניט בעלאָטירט ווערן, אַרויסגעשטעלט אַלס איהר קאַנדידאַט קאַלעס'ס פאָרגענגער דעם גענעראַל אָברעגאָן, וועלכער האָט צוגעזאָגט פאָרטצוזעצן די פּאָליטיק פון דער איצטיגער רעגירונג איבערהויפּט אין דער הינזיכט פון — קעמפן געגן די השפּעה פון די קאַטאָליקן און אין שטרענגען אַדורכפיהרן די ערד־נאַציאָנאַליזאַציע.

אַלס געגנער פון אָברעגאָנען זיינען אַרויסגעטרעטן די גענעראַלן סעראַנאָ און האָמעק. דער ערשטער איז בעוואוסט מיט זיינע פערבינדונגען מיט די אַמעריקאַנער נאַפט־קאָמפּאַניעס. ביידע גענעראַלן האָבן ניט געהאַט קיין האָפנונג ביי די איצט עקזיסטירנדע אין מעקסיקא פּאָליטישע צייטן צו בעקעמפן דעם רעגירונגס־קאַנדידאַט און זיי האָבן אויסגענוצט דאָס, וואָס די בעפעלקערונג איז ניט צופרידן מיט קאַלעס'ס ראַדיקאַלער פּאָליטיק און בעשלאָסן צו קומען צו דער מאַכט אויף אַן אַנדערן וועג, אויפ'ן וועג פון אַ מיליטערישער איבערקערעניש.

די רעוואָלוציע האָט זיך ניט איינגעגעבן, כאָטש זי איז געווען בעדייטענדער, ווי עס בעמיהען זיך די אָפיציעלע ידיעות פאָרצושטעלן. די זיגער האָבן אויך בעשלאָסן אויסצונוצן די רעוואָלוציע, כּדי איין מאָל פאַר אַלע מאָל צו ליקווידירן די געפעהרליכע קאָנקורענטן.

די אומגליקליכע קאַנדידאַטן אויפ'ן פּרעזידענטן־שטול, גענומען אין געפאַנגענשאַפט, זיינען באַלד דערשאָסן געוואָרן. דער פּאָליטישער גורל פון מעקסיקא בעשטימט זיך, פערשטעהט זיך, ניט מיט דעם עקאָנאָמישן אויסגאַנג און דער פּרעזידענטן־קאַמפּאַניע. גאָר אויסשליסליך דערמיט, ווי עס וועלן אויסשפּילן די בעציהונגען צווישן דער אַמעריקאַנער רעפּובליק מיט איהר מעכטיגן שכן, מיט די פאַראייניגטע שטאַטן. די פאַראייניגטע שטאַטן האָבן אין מעקסיקא אַזעלכע בעדייטענדע נאַפט־אינטערעסן, אַז זיי קאָנען ניט גלייכגילטיג צוקוקן, וואָס עס טוט זיך אויף דרום פון זייער גרענעץ. דערווייל האָט די פּאָליטיק פון דער איצטיגער רעגירונג שוין בעצוואונגען די פירמע „אילס אויפאָרד" צו שליסן איהרע אונטערנעהמונגען אין טאַמפּיקאָ. מעקסיקא וואָלט געדאַרפט געדענקען, אַז אין יאָהר 1918 איז זי שוין געווען ערב פערלירן איהר אומאָפּהענגיגקייט.

ב. ה.

דער פּאָליטישער סעזאָן אין ענגלאַנד

די צוזאַמענפאָהרען פון דער קאָנסערוואַטיווער און אַרבייטער־פּאַרטיי

קאָרעספּאָנדענץ פון לאָנדאָן

די פּאָליטישע פעריען אין ענגלאַנד האָבן זיך געענדיגט, און די פּאַרטייען האָבן אָנגעהויבן זיך צוגרייטן צו דער ווינטערדיגער פּאַרלאַמענט־סעסיע און צו די נאָך ווייטערדיגע געשעהענישן — צו די פּאַרלאַמענטס־וואַהלען, וועלכע מען ערוואַרט אויף איבער אַ יאָהר, כאָטש נאָרמאַל דאַרפן זיי פאָרקומען ערשט אין צוויי יאָהר אַרום.

אַז מען גרייט זיך שוין צו די פאָרשטעהענדע פּאָליטישע קאַמפן איז צו זעהן דערפון, וואָס די צוויי הויפּט־פּאָליטישע פּאַרטייען, די קאָנסערוואַטיווע און די אַרבייטער פּאַרטיי האָבן געהאַלטן גלייכצייטיג צוזאַמענפאָהרען קאָנגרעסן. דער קאָנסערוואַטיווער צוזאַמענפאָהר האָט געטראָגן אַ מעה פאָרמעלן כאַראַקטער, אויף דעם ווייזט אָן דער קורצער טערמין פון דעם צוזאַמענפאָהר, ער האָט געהאַט דעם ציל צו בעקענען די פּאַרטיי מיט דעם פּראָגראַם פון דער רעגירונגס־טעטיגקייט אויף דער נאָהענטסטער צייט. דער צוזאַמענפאָהר האָט בעריהרט צוויי פראַגן: די פראַגע וועגן פערקלענערן דעם עלטער־צענז פאַר פרויען־וועהלער און וועגן דער רעפאָרם פון דער לאָרדען־הויז. אין דער ערשטער פראַגע האָט דער פּאַרטיי־צוזאַמענפאָהר פּראָבירט דעם פאָרשלאַג פון דער רעגירונג אויסצוגלייכן דעם עלטער־צענז פון די פרויען און מענער; ביז איצט האָבן געהאַט דאָס שטים־רעכט נאָר פרויען אין עלטער פון 30 יאָהר. קאָמפּליצירטער האָט זיך אַרויסגעוויזן די פראַגע וועגן פערגרעסערן די רעכט, ספּעציעל אין בודזשעט פראַגן, פון דעם לאָרדען־הויז. די פראַגע האָט אין דער פּאַרטיי אַרויסגערופן פיל מיינונגס־פערשידענהייטן, די רעגירונג אַליין איז נאָך אין דער פראַגע ניט געקומען צו קיין שום בעשלוס. מיט אַ בעדייטענדער מעהרהייט איז דער פּאַרטיי־צוזאַמענפאָהר געקומען צום אויספיהר, אַז מען דאַרף דאָס אויבער־הויז רעפאָרמירן אויף אַזאַ אופן, אַז עס זאָל שטערן דער מעגליכער לינקער מעהרהייט אין דעם פּאַרלאַמענט אַדורכצופיהרן די צו ראַדיקאַלע סאָציאַלע געזעץ־פּראָיעקטן.

ווי עס איז געווען צו ערוואַרטן, האָבן זיך די קלאַנגען וועגן קריזיס אין באַלדווינס קאַבינעט אין צוזאַמענהאַנג מיט לאָרד סעסילס אַוועקגעהן און מיט דער פאָרשטעהענדער דימיסיע פון לאָרד־באַלפור, אַרויסגעוויזן פאַר ניט בעגרינדעטע. די קאָנסערוואַטיווע פּאַרטיי געהט אין בעשלאָסענע רייען נאָך איהר'ס פיהרער'ס.

אַ ביסעל אַנדערש זעהט אויס אין דער אַרבייטער־פּאַרטיי, וועלכע איז נאָך ביז איצט ניט געקומען צו זיך נאָך די גענעראַל־שטרייקן. אין אַ שווערער לאַגע שטעלט די אַרבייטער־פּאַרטיי אויך די פּאָליטיק פון די סאָוויעטן. עס איז שווער צו פערטיידיגען דעם [illegible] וועגן דער נויטווענדיגקייט אויפרעכטצוהאַלטן מיט מאָסקווע די בעציהונגען, ווען אפילו די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען האָבן זיך אָפּגעזאָגט צו האָבן צו טאָן מיט די באָלשעוויקעס. אין דער פּאַרטיי גופא געהט אַ בולט'ע בעוועגונג אין דריי ריכטונגען: אַ רעכטע (טאָמאַס), מעסיגע (ראַמזיי מאַקדאָנאַלד) און „אומאָפּהענגיגע". אין דאָך האָט די פּאַרטיי האָפנונג אויסצוהאַלטן אַ נצחון ביי די קינפטיגע וואַהלען און זי איז שוין אויסגעאַרבייט אַ פּראָגראַם פון פּראַקטיק פאַר'ן קינפטיגן קאַבינעט. מאַקדאָנאַלד האָט בעשוואָרען זיינע חברים, אַז דער לאָזונג פון „באַלדיגען סאָציאַליזם" וועט צושטערן אַלע שאַנסן פון דער פּאַרטיי. די וואָרנונג האָט מען אויפגענומען און דאָס פּראָגראַם וועט ווערן אויסגעאַרבייט אין אַזאַ אופן, אַז עס זאָל ניט אָפּשרעקן די וועהלער.

איבערהויפּט געהט דער צוזאַמענפאָהר אונטער'ן לאָזונג פון אָפּזאָגן זיך פון די גאָר לינקע שטרעבונגען; דאָס פּראָגראַם וועגן רעאָרגאַניזירן די קויהלן־אינדוסטריע איז שוין גאָר ניט ענליך צו דעם פּראָגראַם, וואָס איז אויסגעאַרבייט געוואָרן דורך דער פּאַרטיי צוריק מיט צוויי יאָהר ווען מ'האָט געפאָדערט אַ באַלדיגע נאַציאָנאַליזאַציע פון די קויהלן־גרובענס. פון דער פּאַרטיי האָט מען אויסגעשלאָסן די לינקע־פראַקציע, וועלכע איז געווען אונטער דער ווירקונג פון די קאָמוניסטן. דער בעריהמטער לענסבערי, „דער בריגאַד פון מאָסקווע" האָט איצט עפענטליך פּראָקלאַמירט, אַז דער איבערגאַנג צו אַ סאָציאַלער אָרדנונג קען געשעהן נאָר אויפ'ן וועג פון פּאַרלאַמענטאַרער און מוניציפּאַלער געזעצגעבונג און דער פיהרער פון די טראַנספּאָרט־אַרבייטער בעווין האָט ערקלערט די קאָנגרעס מיטגלידער, אַז „דאָס באַלדיגע איינפיהרן פון אַ סאָציאַלער אָרדנונג, וואָלט בעדייטן פערוואַנדלען זייערע חלומות אין אַ פינסטערן קאָשמאַר". די אַרבייטער־פּאַרטיי האָט זיך אַזוי אַרום בעוויזן שטאַרק אויף רעכטס און די פיהרער רעכענען אויף דעם אופן צו געווינען די מיטעלע וועהלער ביי די קומענדיגע וואַהלען.

ה. מ־ה.

פאָטאָגראַפירט זיך

ביליג און גוט

נאָר אין דעם פאָטאָגראַפישען אַטעליער

פון די פעראייניגטע פאָטאָגראַפיסטען

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 13 (פריהער רזשעלנאַ)

מיר מאַכען בעקאַנט דעם געעהרטען יודישען פּובליקום, אַז כּדי צו מאַכען מעגליך, וואָס ברייטערע קרייזען פון דער בעפעלקערונג זיך צו פאָטאָגראַפירען ביליג און גוט אין אונזער אַנשטאַלט, האָבען מיר בעשטימט פאָלגענדע קאָנקורענץ פּרייזען:

12 פאָטאָגראַפיעס . . . . 2 זל.

6 פאָסטקאַרטען רעטוש. די גאַנצע פיגור 3 זל.

6 קאַבינעט־פאָטאָגראַפיעס „ „ 10 זל.

1 פאָטאָ־פּאָרטרעט 40/50 פון נאַטור „ „ „ 10 זל.

בעמערקונג: אַ שלעכט וועטער שטערט ניט די אויפנאַהמען.

דער פאָטאָגראַפישער אַטעליער איז טעגליך אָפען אָהן איבעררייס פון 9 פריה ביז 7 אין אָווענד.

602

אַמעריקאַ געגען דער גאַנצער וועלט

שטעהען די פאַראייניגטע שטאַטן אויפ'ן שוועל פון אַ גרויסער האַנדעלס-מלחמה מיט אייראָפּאַ?

פון בן ציון

ווען מ'האָרכט זיך צו אַ ביסל צו די פיל דיפּלאָמאַטישע קריגערייען אין וועלכע די פאַראייניגטע שטאַטן גע-פינען זיך איצטער, אויף דער ערנסט-קייט מיט וועלכע די דעבאַטן ווערן אָנגעפיהרט פון ביידע זייטן, הויבט דאָס אָן אַלץ מעהר און מעהר אויסצו-קוקן ווי עס האַלט בײַ אַ ביטערן עקאָנאָמישן קאַמף, אפשר גאָר בײַ אַ מלחמה צווישן די פאַראייניגטע שטאַ-טן מיט דער גאַנצער וועלט.

אַ לאַנגער צעטל פון ערנסטע ריי-סערייען צווישן די פאַראייניגטע שטאַטן מיט אַנדערע לענדער קען אָנגעגעבן ווערן. לאָמיר נעהמען בלויז די ערנסטערע:

1) פראַנקרייך האָט אַרויסגעלעגט גוואַלדיג הויכע טאַריף-אָפּצאָהלונגען אויף אַמעריקאַנער סחורות. אויף איינ-צע אַרטיקלען האָט זי געהעכערט דעם טאַריף אַזוי הויך ווי פיער הונדערט פּראָצענט, נאָך מעהר: דיזעלבע אַר-טיקלען פון אַנדערע לענדער זענען נישט געהעכערט געוואָרען. דאָס הייסט, אַז עס איז אומישנע געמאַכט געוואָרען צו שעדיגען דעם אַמעריקאַנער האַנדעל. די רעגירונג פון די פאַראייניגטע שטאַ-טען האָט געבעטען פראַנקרייך זאָל מיט איהר מאַכען אַזאַ אָפּמאַך ווי זי האָט מיט אַלע אַנדערע פּריווילעגירטע נאַ-ציעס. אָבער פראַנקרייך האָט זיך ענט-זאָגט דאָס צו טון. זי וועט דאָס טון, זאָגט פראַנקרייך בלויז אויפ'ן בעדינג, אַז די טאַריפען פון זייער לאַנד אין אַמעריקאַ זאָלען ווערען אויסגעגליכט מיט איינעם געגען אַנדערען. דאָס קען די אַמעריקאַנער רעגירונג נישט נאָכ-געבען לויט'ן טאַריף-געזעץ.

2) אין ענגלאַנד האָבען די פאַבריקאַנטען געטון אַ זאַך, וואָס קען ברענ-גען דערצו, אַז אַמעריקאַנער שטאָל זאָל נישט קענען פערקויפט ווערען אין ענגלאַנד. זיי האָבען בעשלאָסען אוים-קעהרען אַ גרויסען טייל פון בעצאָהל-טען פּרייז צו די קונים וואָס קויפען בלויז ענגליש-פאַבריצירטען שטאָל. דאָס קען ברענגען דערצו, אַז אַלע ענגלענדער, אָדער די וואָס וואוינען אין ענגלישע פּראָווינצען, זאָלען אויפ-הערען קויפען שטאָל, וואָס ווערט פאַבריצירט אין די פאַראייניגטע שטאַטען.

3) שפּאַניען, אַרגענטינאַ, בראַזיליען און טשילי, האָבען אַרײַנגעשיקט אָפי-ציעלע פּראָטעסטען געגען אַמעריקאַנער סאַניטאַרישע קאַראַנטינען, און אַפילו פערבאָטען אין גאַנצען אַרײַנצופיה-רען פערשידענע פּראָדוקטען און סחורות. זיי בעהויפּטען, אַז דער קאַ-ראַנטין איז געמאַכט געוואָרען אום צו פערבאָטען דאָס אַרײַנפיהרען סחורה פון אַנדערע לענדער.

4) די פאַראייניגטע שטאַטען האָט אַרויסגעשיקט קאָמיסיעס אין פערשי-דענע אייראָפּעאישע און זיד-אַמעריקאַ נישע לענדער צו שטודירען די קאָסטען פון פּראָדוקציע. ווען די אייראָפּע-אישע רעגירונגען שטאַרק אויפגעבראַכט געוואָרען פון דעם. זיי טענה'ן, אַז דער איינציגער אָבזיכט פון שיקען אַזאַ קאָמיסיע צו זיי אין לאַנד אַרײַן איז אויסצושפּיאָנירען צי עס ווערט געצאָהלט גענוג טאַריף-אָפּצאָהלונגען אויף די דאָ-זיגע סחורות ווען זיי ווערען אימפּאָר-טירט אין די פאַראייניגטע שטאַטען. איניגע האָבען דאָס אָנגערופען „שפּיאָ-נאַזש", אַנדערע בלויז „סנופּינג", וואָס איז עפּעס ענליכעס צום יודישען אויסדרוק פון שטופען די נאָז אין פרעמ-דע טעפּלעך. אַרגענטינאַ האָט זיך שוין אויך אָנגעשטעקט פון אייראָפּאַ און געלאָזט וויסען גאַנץ פשוט, אַז די אַמעריקאַנישע קאָמיסיע פון טאַריף-עקספּערטען וועט נישט „זײַן ווילקאָמען" אין בוענאָס איירעס.

5) די רעפּובליק פון פּאַנאַמאַ האָט אַרײַנגעבראַכט אַ קלאַגע אויף די פער-איינגטע שטאַטען צו דער פעלקער-ליגע. איהר טענה איז, אַז אַמעריקאַ האָט צוגענומען בײַ איהר די ווירקליכע הערשאַפט איבער איהר לאַנד. זי וויל האָבען די פולע רעכט אַליין צו הער-שען איבער דעם האַנדעל אין דער קאַנאַל-געגענד.

6) מיט אַ סך לענדער דאַרפען די פאַראייניגטע שטאַטען איצטער שליסען נײַע האַנדעלס-אָפּמאַכען. זיי ווילען פערשטעהט זיך, בלויז אײַנגעהן אויף אַזעלכע אָפּמאַכען, וואָס וועלען דעם אַמעריקאַנער טאַלק געבען אַלע פאָרצי-גען. אָבער אַפילו אַזעלכע לענדער ווי שפּאַניען און אַרגענטינאַ ציהען אָפּ און לייגען אָפּ די פערהאַנדלונגען אויף אַלץ לענגער און לענגער. עפּעס ווי זיי וואָלטען וועלען אָפּוואַרטען און זעהן וואָס וועט אַרויסקומען פון די סכסוכים מיט אַנדערע לענדער איידער זיי וועלען שליסען אָפּמאַכען מיט די פאַראייניגטע שטאַטען.

וואָס זשע זאָל מען טון ווענען דעם אַלעם? דאָס ווייסען נישט די אַמערי-קאַנער לייטענדע גייסטער. זיי האָבען מורא צו געהן מיט שלעכטען, עס זאָל נישט צורייצען די וואונד און מאַכען עס זאָל זיך חלילה שוין גאָרנישט קע-נען אויסהיילען. עס איז אָבער שלעכט אויך צו געהן מיט גוטען איבעראַל, עס זאָל נישט דערמוטיגען די געגנער און מאַכען דעם אײַנדרוק פון שוואַכ-קייט.

לאָמיר נעהמען אַלס בײַשפּיל דעם ערשטען פּונקט, פראַנקרייך'ס העכערען דעם טאַריף אויף אַמעריקאַנער סחורות: פראַנקרייך האָט דאָס געטון אויף אַזאַ גראָבען אופן ווי זי וואָלט וועלען בכיוון פּראָוואָצירען אַמעריקאַ. אמת, אַמעריקאַ קריגט דאָ בלויז אַ לעפּעלע פון איהר איינענעם רעצעפּט, אָבער דאָך האָט זי אַלע מאָל דעם טאַריף אויף די סחורות געהאַט פון אַלע לענ-דער גלייך. פראַנקרייך אָבער לאָזט אַרײַן די סחורות פון דײַטשלאַנד מיט אַ סך קלענערע אָפּצאָהלונגען ווי די אַמעריקאַנער סחורות. אויף איניגע אַמעריקאַנישע אַרטיקלען זענען אָפּצאָה-לונגען געהעכערט געוואָרען מעהר ווי דער גאַנצער פּרייז פאַר וועלכען דער אַרטיקעל פערקויפט זיך.

אָ, ווי זשע זאָל די אַמעריקאַנער רעגירונג דאָ האַנדלען? איהר איצטיגער טאַריף-געזעץ גיט דעם פּרעזידענט דאָס רעכט צו העכערען די אָפּצאָהלונגען אויף די פראַנצויזישע סחורות אויף פופציג פּראָצענט מעהר ווי אויף די פּראָדוקטען פון אַנדערע לענדער. דער פּרעזידענט האָט אויך דאָס רעכט גאָר אין גאַנצען צו פערבאָטען דאָס אימ-פּאָרטירען פון פראַנצויזישע סחורות. אָבער דער פּרעזידענט און זײַנע ראַט-געבער דענקען אַפילו נישט דאָס צו טון געגען פראַנקרייך. קוקט עס עפּיס אויס ווי פראַנקרייך ווייס דאָס, וואָס די אַמעריקאַנער רעגירונג קען טאָן און דאָך פיהרט זי זיך אַזוי ווי זי וואָלט וועלען פּראָוואָצירען צו דעם. עס איז ווי זי וואָלט אַמאָל געזאָגט: „וואָג נאָר דאָס צו טון, און וועסט זעהן וואָס עס וועט ווערען!" און די אַמעריקאַנער רעגירונג קוועטשט זיך און דרעהט זיך און וויל נישט אויפנעהמען דעם אָפּגע-נעם קאַמף.

אַנ'עהנליכע פּאָליטיק ווערט איצטער אָנגעפיהרט לגבי אַלע אַנדערע רעגי-רונגען, גרויסע און קליינע. עפּעס פילט זיך אויסערגעוועהנליכעס אין דער די-פּלאָמאַטישער לופט. די פאַראייניגטע שטאַטען, וואָס זענען גאָר נישט לאַנג געשטאַנען געגען אַלעמען מיט דער גרויסער בולעווע און אַלעמען קאָמאַנ-דירט, אַפּט געסטראַשעט, און אין איי-ניגע פּאַלען טאַקע פשוט געשראָקען מיט די פיס, דיזעלביגע אַדמיניסטראַ-ציע האָט איצטער מיט אַמאָל עפּעס בעקריגען מורא זיך אָנצוהויבען מיט עמיצען. זי האָט דערפיהלט, אַז מיט איהר האַנדלונג האָט זי אַלעמען גע-מאַכט פאַר שונאים אַז עס איז פאַראַן אַ געפאַהר אַז די אַלע שונאים זאָלען זיך, חלילה, פאַראייניגען און עס זאָל ווערען אַלע געגען איינעם.

צום ערשטען מאָל הערט מען אין די אַמעריקאַנער הויכע פענסטער רייד וועגען אַ מעגליכער „האַנדעלס-מלחמה". וואוהין אַזאַ מין מלחמה קען פיהרען — דאָס וואָגט קיינער אַפילו נישט צו טראַכטען. ווי עס שיינט, איז די אַמע-ריקאַנער רעגירונג פעסט בעשלאָסען נישט צו האַנדלען איבערגאייַלט, נישט צו ציהען די סטרונע צו שטאַרק.

פאַר די, וואָס האָבען געמיינט, אַז אַלעס איז גאָר גוט און וואויל אין דער וועלט, און גאָט איז מיט אַמעריקאַ — פאַר די איז די נײַע האַנדלונג פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג אַ גרויסע איי-בעראַשונג. פאַר זיי מוז די האַנדלונג פון פראַנקרייך, פון ענגלאַנד, פון שפּאַ-ניען, און ביטערע פּראָטעסטען פון אַר-גענטינאַ, בראַזיליען, טשילי, פּאַנאַמאַ — פּונקט ווי די אַלע מצוות פון מעק-סיקאָ און ניקאַראַגואַ — אויך זײַן אַ גרויסע ענטוישונג. זיי האָבען געמיינט, אַז „אַנקעל סעם" וועט אַלע מאָל שפּי-לען די ראָלע פון'ם באַלעבאָס מיט דער גרויסער בולעווע און אַלע וועלען שטע-הען פאַר איהם מיט'ן האַנט בײַם דאַשיק פון היטעל. זיי האָבען זיך גאָר נישט גערעכט, אַז גאָר מיט אַמאָל זאָל מען זיך אָנהויבען שרעקען, און יעדענפאַלס זיך דערפון שרעקען פאַר אַ גרויסער און בימערער האַנדעלס-מלחמה.

א קונסט-פאָטאָגראַפיע
איז א ציהרונג אין יעדען הויז!
אין מײַן איבעראַל בעוואוסטען קונסטפאָטאָגראַפישען אַטעליער ווערען אויסגעפערטיגט אַלערליי אויפנאַהמען אויף פּאָסטקאַרטען, פּאָרטרע-טען, סאַלאָן-בילדער א. ז. וו. לויט דער לעצטער טעכניק פון ליכט און שאָטען. לויט וואונש אַ גרויסער אויסוואַהל פון די נײַעסטע אַמע-ריקאַנער זײַדען-קאַשען. ס'ווערען אויך געמאַכט אויפנאַמען פאַר גע-זעלשאַפטען (אַרגאַניזאַציעס). אויפ'ן פערלאַנג אויך אויסער'ן אַטעליער. צופריעדענשטעלענדע פרײַזען. גרעסטע אַנערקענונג פון אַ רייהע לאָדזער פער-זענליכקייטען פאַר די שעהנע און זאָרגפעלטיגע אויספיהרונגען.
מיט אַכטונג קונסט-פאָטאָגראַפישער אַטעליער
„PARISIEN", wł. H. SROKA, Łódź, Brzezińska 69
צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נ' 1. צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נ' 1

FERRO-ELEKTRICUM
Łódź, Piotrkowska 123,
tel. Nr. 11-69 i 51-29.
ביליגע קוועלע פון אײַנקויף פון
זשאַרובקעס,
מאָטאָר-שמויבערס
און עלעקטראָטעכנישע
מאַטעריאַלן. 926

מײַן מפּלה

(פעליעטאָניסטיש)

פון א. שאַרפּצינגער

ווי געפעלט אײַך מײַן מפּלה?

איך האָב שוין אין מײַן לעבען גע-האַט אַ סך מפּלות, יאָר די איצטיגע מפּלה, שלאָגט אַלץ איבער.

איך בין געווען איבערצײַגט, אַז איך ווער, דאָס מאָל, אַ שטאָט-פּרעזידענט, אַ שטאָט-ראַט, אַ ראַטמאַן, ווי מען רופט עס, איך בין מיט אַלעם שוין געווען גרייט, איבערצײַגען די זאָרג פון דער שטאָט. צום סוף לאָזט זיך אויס אַ בלוטעם — איך בין ווײַטער אַ פּשוט'ער בירגער.

יאָ, איך בין געווען מיט אַלעם גרייט, און געטון האָב איך אַלץ, וואָס מען דאַרף, כדי צו ווערען אַ שטאָטישער טאַטע און — נאַרישט.

עס איז דאָך באמת אַ סקאַנדאַל! פאַרוואָס בין איך נישט געוואָרען אַ ראַטמאַן? פאַרוואָס קומט עס די אַנדערע יאָ דעם כבוד און מיר נישט? מיט וואָס זענען דאָס יענע בעסער פאַר מיר?

לאָמיר זיך אַקאָרשט אַדורכשמועסען. סײַ ווי איז דאָך שוין נאָך די וואַהלען, קען מען דאָך שוין רעדען אָפען...

אַ וואונדער קונץ צו זײַן אַ ראַטמאַן!

זאָגט, אדרבא, צו וואָלט איך נישט געקאָנט די קונץ פון זײַן אַ זעלטענער גאַסט אין שטאָט-ראַט? אויף קיין זיצונגען דאַרף מען דאָך נישט קומען, די שטאָט דאַרף נאָר וויסען, אַז איך בין איהר פערזאָרגער.

די חכמה פון אָנזאָגען דעם משרת נישט אַרײַנצולאָזען קיין „שלעפּערס" אין מײַן שטוב, קען איך אויך אויסגע-צייכענט. ווי נאָר איך האָב זיך גענומען קלויבען צו ווערען אַ ראַטמאַן, האָב איך אַרײַנגערופען אין מײַן קאַבינעט מײַן משרת און צו איהר אַזוי געזאָגט:

— זאָלסט וויסען זײַן, אַז איך ווער איצט אַ שטאָטישער טאַטע. ווי נאָר עפּיס איינער מיט אַ אָנשיקעניש, מיט אַ פעקעל צרות, וועט זיך אַ לאָז-טון צו מיר, איך זאָל איהם העלפען, איך זאָל איהם טון אַ טובה, איך זאָל פאַר איהם אַ לויף טון, אַ געה-טון, אַ שפּרונג-טון. אָט דאָס לויפעניש, דאָס שפּרינ-געניש קען מיר צונעהמען מײַן גאַנצע צײַט. איך וועל נישט קענען האַנדלען, איך וועל נישט קענען אַרבייטען, און שטענדיג זיך מוזען אָפּגעבען מיט פרעמ-דע צרות, מיט פרעמדע לײַדען, מיט פרעמדע קאָפּדרעהענישען א. ד. גל.

דאָס איז פאַר מיר נישט קיין עסק. דעריבער דאַרפסטו וויסען, נישט אַרײַ-בערצולאָזען איבער דער שוועל די אַלע, וואָס דו וועסט נאָר דערשמעקען, אַז זיי קומען נישט צו מיר וועגען געשעפט, נאָר דאַרפען פון מיר עפּעס אַ טובה.

די דאָזיגע לײַט זאָלען נישט איבער-טרעטען מײַן שוועל. פערשטאַנען?!

מײַן משרת האָט אויסגעהערט מיט קאָפּ מײַנע רייד און מיר צוגעזאָגט אויסצופיהרען מיט דער גענויעסטער פּינקטליכקייט מײַנע בעפעהלען.

דערפון זעהט איהר שוין, אַז די דאָזיגע חכמה איז מיר אויך נישט פרעמד.

ווײַטער האָט דאָך אַ ראַטמאַן גאָר נישט וואָס צו טון..

טאָ פאַרוואָס בין איך געבליבען אין דרויסען?!

ערשט דאַרפט איהר נישט פערגע-סען, אַז איך האָב פערשידענע מעלות: קודם-כל בין איך אַ לאָדזער. איהר פערשטעהט, איך בין אַ לאָדזער! אין בין נישט אין לאָדז פון הײַנט, צי פון נעכטען, ווי עס זענען די אַנדערע שטאָטישע טאַטעס. נאָר איך בין גע-בוירען אין לאָדז, מײַנע עלטער, על-טער זיידעס זענען אויך שוין געווען לאָדזער, דער לאָדזער יוחס ציהט זיך בײַ מיר זינט יציאת מצרים.

איך קען בכלל נישט בעגרײַפען ווי אַזוי מען קען אַרײַנלאָזען אין שטאָט-ראַט מענשען אין וועמענס אָדערן עס פליסט נישט פון דור דורות די עכטע לאָדזער בלוט? לאָדז דאַרף בכלל נישט וואַרטען פאַר גישט קיין לאָדזער. וואָס זעהען אונז, לאָדזער, אָן די פּשוי-טשער, די וואָליער, די קיגסקער, די פּיאָטשקעווער, די דוואָרסקער, די פּלאָצ-קער, די קניאַקעווער א. ד. גל. א.ד.ג.? זאָלען זיי צוריקקאָהרען פון וואַנען זיי זענען געקומען..

צי דאַרפען מיר לאָדזער פערזאָרגען אַ וועלט?

איצט דאַרפט איהר אין זינען האָ-בען, אַז איך בין אַ דאָקטאָר. הײַנטי-גע צײַטען האָט אַ דאָקטאָר אָהן אַ „ראָדני"-טיטעל, גאָר קיין פּנים נישט. אַ פאַציענט, וואָס קומט צו אַ דאָקטאָר „אָ ראָדני", צאָהלט גאָר „אַנדערש" פאַר אַ וויזיט. אַ חוץ דעם, שטעה איך בראָש פון אַ פּאַרטײַ, וואָס אָהן אַ ראַטמאַן איז די פּאַרטײַ קיין פּאַרטײַ נישט. דער הויפּט-ציל פון מײַן פּאַר-טײַ איז — צו האָבען אַ ראַטמאַן.

אַ וועהלער, דאַרף אַזאַ לאַנג נעהמען אין אַכט...

וואָס דען, אַ וועהלער דאַרף נאָר טראַכטען ווענען זײַנע איינענע בע-דערפעניש? —

הײַנט-זשע שטייערן! די דאָזיגע פּלאָג פון אַלע פּלאָגענישען, איז דאָך מיר צום אָהנעשטעטען. איך בין דאָך דער אמת'ער „נײַער" און „לויפער", אַלע טירען זענען פאַר מיר אָפען, וואָס קיי-נער קען נישט „פועל'ען", „פועל" איך דאָך. מיט יענע לײַט בין איך דאָך קנעפּיל שבקונצפּיל. מיט איין וואָרט, נישטאָ קיין סוחר, וועלכער זאָל זיך קענען בענעהן אָהן מיר.

פרעג איך זשע אײַך, זאָגט זשע מיר, ווי קען עס געמאָלט זײַן, אַז אַזאַ מענש, ווי איך, וואָס בעזיצט אַזוי פיל מעלות, זאָל גאָר בלײַבען מחוץ למחנה — אויף יענער זײַט שטאָט-ראַט?

אויב נישט אַזאַ כל ולך ווי איך בין, טאָ וואָסערער קאַליקעס האָט איהר געוועהלט פאַר אײַערע פערזאָרגער?

איך האָב זיך גאָר נישט געקענט פערשטעלען צו האָבען אַזאַ שרעקליכע מפּלה! אַחוץ זעהר פיל אַרבייט און קאָכעניש, האָט דאָך מיך דאָס עסק וואַהלען אָפּגעקאָסט אַ נ'אוצר געלד: נישט גאָר, וואָס אַלע מײַנע קעשענעס זענען אויסגעליידיגט, גאָר איך בין פער'חוב'ט איבערען קאָפּ איבער. ווער ווייסט. ווען איך וועל אַרויסקרי-כען פון די חובות.

און מיט דעם אַלעם דאַרפען רעכענט זיך גאָר נישט דער וועהלער, ווען ער געהט צו דער וואַהל אורנע. סאַטעריש הערצער דאַרף מען האָבען צו רואיני-רען אַזאַ מענשען ווי איך.

דער וועהלער האָט געגען מיר גע-האַנדעלט אומבאַרמהערציג. איך וועל דאָס איהם נישט מוחל זײַן.

אין מײַן מפּלה איז נישט שולדיג קיין אַנדערער ווי דער וועהלער.

זאָל דאָס פערשריבען ווערען.

לאָדז, 14 אָקטאָבער 1927

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 14 אָקטאָבער 1927

איז מעגליך אַ פּרינציפּיעלער שלום אין דער שפּראַכען-פראַגע?

פון דר. ח. זשיטלאָווסקי

I.

עס וואָלט געווען אַ גרויסער שאָד, ווען דער שלום-רוף אין דעם שפּראַכען-קאַמף, וואָס האָט זיך פּלוצלינג אַרויסגעריסען אין תּל-אָביב אויף אַ באַנקעט צוליב אַש'ן און הירשביינ'ען, זאָל פאַרשווינדען אָהן אַן אָפּקלאַנג אין אונזער עפענטליכקייט. נאָך מעהר, איך גלויב, עס איז איצט איהר הייליגסטער חוב נישט צו לאָזען איינשלאָפען יענעם רוף, און ערנסט אַ טראַכט טון, צי איז טאַקע נישט פאַרהאַן וועלכער עס איז וועג, ווי אַזוי דעם דאָזיגען שלום צו פאַרווירקליכען פּראַקטיש, לפּחות, אויף אַזוי פיל, אַז אין די וויכטיגסטע קאַמפען מיט דער דרויסענדיגער וועלט פאַר אונזער נאַציאָנאַלער זיין און אונזער נאַציאָנאַלער ענטוויקלונג זאָלען ביידע קאַמפענדיגע לאַגערען קאָנען בילדען אַן איינהייטליכען פראָנט, ווי ענג דער שטח זאָל נישט זיין, וואָס דער פראָנט זאָל פאַרנעהמען.

דער עיקר איז אַזאַ איינהייטליכער פראָנט וויכטיג פאַר יענע מזרח-אייראָפּעאישע לענדער, וואו מיר האָבען, לפּחות אויפ'ן פּאַפּיר, נאַציאָנאַלע מינאָריטעטען-רעכט. דאָרטען איז אַ געוויסער אויסגלייך צווישען די קאַמפענדע צדדים אַן אַבסאָלוטע נויטווענדיגקייט.

בעווייס איז זיך שווער פאָרצושטעלען, עס זאָל קאָנען געפונען ווערען אַזאַ וועג, וואָס זאָל בעפרידיגען ביידע לאַגערען. אָבער לאָמיר נישט פאַרגעסען, אז אַ חוץ יודישיסטען און העברעאיסטען זענען נאָך דאָ אויף דער וועלט... יודען: די גרויסע יודישע מאַסען, דאָס יודישע פאָלק, וואָס האָט אויך אַ שטיקעל שייכות צו דעם יודישען נאַציאָנאַלען פּראָבלעם. די יודישע עפענטליכקייט קען אפשר געפינען אַן אויסגלייך, וואָס זאָל זיך רעכענען מיט ביידע צדדים, אָבער נישט נאָכגעבען זייער עקשנות, און וואָס זאָל אויך דעם קאַמף גופא, — אויף וויפיל ער איז אומפאַרמיידליך, — אַריינצווינגען אין ציוויליזירטע פאָרמען, זאָגען מיר: אַ מין פאַרבאָט צו פּראָדוצירען „ניפּטיגע גאַזען" און אַנצוווענדען זיי אין קריג. — אַ פאַרבאָט. וואָס זאָל און גלייכער מאָס חל זיין אויף ביידע „אַר-מעען".

מיט אַזאַ אויסגלייך, ווען בעפונען, מיט דעם מאָראַלען דרוק פון דער עפענטליכער מיינונג, וואָס וואָלט איהם אָנגענומען וואָלטען זיך אַלע געמוזט רעכענען.

איך וויל דאָ פון מיין זייט, פון מיין יודישיסטישען שטאַנדפּונקט, פּרוּווען ערקלערען, אין וועלכער ליניע אַזאַ אויסגלייך קאָן געזוכט ווערען. און קודם כל מוז דערביי קלאָהר ווערען, אַז ווע-גען אַ פּרינציפּיעלען אויסגלייך, אַן אייביגען פרידען אויף דעם יסוד פון צוויי-שפּראַכיגקייט, קאָן גאָר קיין רייד נישט זיין. נישט די העברעאיסטען נישט די יודישיסטען קאָנען איינגעהן אויף אַזאַ זאַך. אונזער ביידענ'ס לאָזונג א ז, און מוז פאַרבלייבען: איין שפּראַך, איין קולטור-טעריטאָריע פאַר דעם גאַנצען יודישען פאָלק אויף דער גאַנצער וועלט. און אַט פאַרוואָס מיר, יודישיסטען, קאָנען זיך פון אָט דעם לאָזונג נישט אָפּזאָגען.

דער יודישיזם ווערט געטראָגען פון איין איינציגען גרונד-געדאַנק: דער געדאַנק פון דער נאַציאָנאַל-פּראָגרעסיווער היידערגעבורט פון אונזער פאָלק אויף די יסודות פון וועלטליכקייט און אַר-בייטערשאַפט, אין די אינטערעסען פון די גרויסע יודישע פאָלקס-מאַסען.

וואָלט אָט דער געדאַנק געקאָנט אַ צ-מאָל פאַרווירקליכט ווערען אין אַן אייגענעם יודישען לאַנד פאַר דער גרעסטער מעגליכער מאָס מיטגליעדער פון אונזער פאָלק, וואָלט אויך דעמאָלט דער שפּראַכען מאַניזם געמוזט זיין אונזער אידעאַל, און אויך דעמאָלט וואָלט יודיש געקאָנט אַרויסרוקען זיין קאַנדידאַטור אויף דער ראָלע פון דער איין-איינציגער נאַציאָנאַלער שפּראַך, מחמת פיל טעמים.

אָבער אַזאַ איינהייטליך לאַנד פאַר'ן גאַנצען יודישען פאָלק איז איצט נישט מעהר ווי אַ ווייטע מעגליכקייט, וואָס אויף איהר פאַר מען גאָרנישט בויען אין אונזער טאָג-טעגליכען לעבען און קאַמף. די יודישע נאַציאָנאַלע ווירקליכקייט, ווי זי קריסטאַליזירט אויס פאַר די אויגען פון אונזער דור, האָט צו טון מיט אַ פאָלק, אַ צעשפּרייטען, אַ צעוואָרפענעם איבער דער גאַנצער וועלט. אין אַ פאַר ערטער (אָרץ-ישראל, רוסלאַנד) וועלען מיר האָבען אויטאָנאָמע נאַציאָנאַלע ראַיאָנען, אָדער „היימען". אין מזרח אייראָפּעאישע שטאַטען — נאַציאָנאַליטעטען-רעכט. אין די איבעריגע לענדער — פּריוואַטע נאַציאָנאַלע און נאַציאָנאַל-רעליגיעזע פאַראיינינגונגען.

אין וואָס דען אַנדערש קאָן, אונזער אַזעלכע בעדינגונגען, בעשטעהן אונזער נאַציאָנאַלע איינהייטליכקייט, — אַ וועלט-ליכע, מיט פרייע, אָפענע האָריזאָנטען פאַר אַלע מעגליכע גייסטיגע ריכטונגען, אויב נישט אין דער איינהייטליכקייט פון דעם נאַציאָנאַלען לשון און דער שפּראַכליכער קולטור-ספערע? — דאָס שליסט לגמרי אויס דעם שטאַנדפּונקט פון צוויי-שפּראַכיגקייט אָדער גאָר פיר-שפּראַכיגקייט.

און ווי קאָן אַזאַ שטאַנדפּונקט צו-געלאָזען ווערען? איז נישט גענוג שווער אין די גלות לענדער דער קאַמף פאַר איין לשון? זאָלען מיר געצוואונגען ווערען צו בויען פעסטונגען פאַר צוויי שפּראַכען? זאָל יעדער יוד אין די גלות-לענדער, וואָס מוז בלאַז הכּי קענען די מדינה-שפּראַך און זיין אַ היימישער אין דער מדינה קולטור, נאָך געהמען אויף זיך דעם עול פון צוויי נאַציאָנאַלע שפּראַכען און קולטורען? די גרויסע פאָלקס מאַסען, מיט זייער קאַרג אָפּגע-מאָסטענער צייט פאַר אַ העכערען קול-טורעלען לעבען און מיט נאָך קאַרגע-אָפּגעמאָסטענע עקאָנאָמישע מיטלען פאַר העכערע קולטורעלע בעדערפענישען, קאָנען זיך אַזאַ לוקסוס נישט ערלויבען.

אָדער זאָלען מיר פונאַנדערדרייען אונזער פאָלק אין צוויי קולטור-ספערען: איין טייל פון פאָלק זאָל זיך נאַציאָנאַל אויסלעבען אין יודיש, דער אַנדערער אין העברעאיש? דאָס וואָלט געווען נאָך אַ גרעסער אומגליק. פּראַקטיש וואָלט דאָס געהייסען דערקלערען זיך פאַר צוויי נאַציאָנאַלע מינאָריטעטען, אין דער רעוואָלטאַט דערפון וואָלט גע-ווען די צעשפּאַלטונג פון אונזער פאָלק אין צוויי פעלקער. די צוויי שפּראַכיג-קייט פאַרטאָפּעלט נישט אונזער „רע-זיסטענץ קראַפט", נאָר שפּאַלטען זי פונאַנדער אויף צווייען.

אַנטקעגען אַזאַ אידעאַל מוזען מיר קעמפען ביז צו לעצט, און אין דעם פּונקט, האָף איך, קאָנען מיר געהן האַנד אין האַנד מיט די קאָנסעקווענטע העברעאיסטען. אונזער קליינער מכּסוך הויבט זיך ערשט אָן, ווען מיר שטעלען אַוועק די שאלה: וועלכע שפּראַך?

מיר, יודישיסטען, גלויבען באמונה שלימה, אַז די רעאַלע לעבענס-נויטען פון די גרויסע פאָלקס מאַסען דיקטירען און פאַרזיכערען דעם טריאומף פון יודיש.

זעהט אַ קוריאָזע זאַך! די יודישע קולטור-ספערען האָט זיך פונאַנדערגע-וואַקסען אי קוואַליטאַטיוו אי קוואַנטי-טאַטיוו פאַר די לעצטע צוואַנציג-דריי-סיג יאָהר מיט אַזאַ גרויסען אימפּעט, וואָס האָט זעלטען-וואו זיין גלייכען אין דער קולטור-געשיכטע פון די פעלקער. ווער שאַפט אין בויט זי? די יודי-שיסטען? נאָר ביז צו אַ געוויסען גראַד. אין אַ סך אַ גרעסערער מאָס ווערט זי געבויט פון נישט-יודישיס-טען: פון אַסימילאַטאָרען, וואָס האָל-טען, אַז זי מוז באַלד פאַרשווינדען; פון סאָציאַליסטען, פאַר וועמען יודיש איז אַ ביינאַך; פון העברעאיסטען, אין וועמעס אויגען יודיש איז אַ שעדליכער אומווירדיגער הויקער, און פון מענשען וואָס שטעהען אויף מעהר אָדער וועניגער עהנליכע שטאַנדפּונקטען. ווי אַזוי קאָנען מענשען מיט אַזאַ שטעלונג צו יודיש בויען דעם פּראַכטפולען בנין וואָס וואַקסט מיט יעדען חודש אין דער ברייט און אין דער הויך?

זיי מוזען דאָס טון, ווייל אויף זיי, אויף אַלעמען, איז דאָ אַ העכערער בעל-הבית, איידער זייער אייגענער מיינען און וועלען, — דער בעל-הבית, וואָס איז דער ממונה אויף יעדער גרויסער היסטאָרישער פּאָסירונג: די איינ-ווענדיגסטע לאָגיק פון דער לאַגע, בע-שטעהן פון די פאָלקס מאַסען און זייערע וויכטיגע לעבענס-נויטען.

אַ גלח וועגען הייליגע חתונות

די הירש-אינסטיטוציע, זאָגט ער, איז פאַרעלטערט און באַנקראָט

אין „נ. י. טאַג" לייענען מיר:

גלח נעלסאָן ספּרינגער, פון ברוקלין איז נישט נאָר אַ גייסטליכער, נאָר אויך אַ געלערנטער, אַ דענקער און אַ עפּאָכעטער, וואָס קוקט אויף זאַכען מיט שאַרפע, קלאָהרע אויגען.

אָבער מעהר פון אַלץ, ווי עס ווייזט אויס, בעזיצט ספּרינגער אַ סך מוט, וואָרים עס פאָדערט זיך באמת זעהר פיל מוט, אַרויסצוטרעטען אַזוי אום דערבאַרמליך אַן אינסטיטוציע, וואָס ווערט בעטראַכט פאַר דער הייליגסטער פון דער מענשליכער געזעלשאַפט, ווי דאָס האָט געטון יענער גייסטליכער.

דאָס איז די הירש.

די הייליגע הירש-אינסטיטוציע איז באַנקראָט — האָט ספּרינגער גע-רעדט — זי איז אומפּראַקטיש און גאַנץ אָפט אוממאָראַליש. זי איז אַ פאַרעל-טערטע אינסטיטוציע, וואָס מען דאַרף, כ'לעבען, אַרויסוואַרפען אין אַלטען אייזען.

און וואָס — האָט דער גייסטליכער ווייטער געפּרעגט — זאָל מען זאָגען וועגען אַ ציוויליזאַציע, וואָס סאַנקציאָ-נירט דעם בונד צווישען מאַן און פרוי צוליב געלד, צוליב נדן — אַ ציוויליזאַציע, וואָס פאַרשקלאַפט די פרוי אונ-טער דעם נאָמען פון הירש און וואַרפט שמוץ און שאַנד אויף דער אמת'ער ליבע, ווייל זי איז געקומען אָהן אַ מסדר קידושין אין נישט פאַר געשאַפט?

וואָס זאָל מען זאָגען, פרעגט איך, וועגען אַזאַ ציוויליזאַציע, אויך נישט, אַז זי טויג אויף צרות און איז גע-פעהרליך.

גלח ספּרינגער, וואָס רעדט מיט אַזוי פיל גאַל וועגען די הייליגע הירשעטען, איז אַליין זינט 7 יאָהר פאַרהיירעט, און ווי ער פאַרזיכערט, איז ער זעהר גליקליך אין זיין פאַמיליען לעבען.

אָבער — אַזוי האָט ער ווייטער גע-רעדט — ווען מען זעהט ווי אַ סך פּיידלעך האָבען חתונה נאָר אָהן ליבע, נאָר נישט מעהר ווייל זייערע חתנים זענען רייך; ווען מען זעהט ווי בחורים געהן חתונה האָבען גאָר פאַר נדן, ווי די גאַנצע הירש אינסטיטוציע איז קאָמערציאַליזירט —

ווען מען זעהט דאָס אַלץ צו, דאַרף מען זיך מעהר גאָרנישט וואונדערען, וואָס אַזוי פיל יונגע מענשען בעשליסען צו בלייבען נאָר אומפאַרהייראַט און וואָס אַנדערע יונגע מענשען געהן אַוועק אין פרייער ליבע.

דער געלערנטער גייסטליכער ווייזט נישט זיין בעהויפּטונג פון פינגער און ווייל נישט, אַז מען זאָל איהם גלויבען אויפ'ן וואָרט, נאָר ער גיט פאַקטען. און ער דערצעהלט:

אין אַ געוויסען טאָג קומט צו מיר אַריין אַ מיידעל, אַ שיינע, אַן אינטע-ליגענטע אַן אידעלע און נישט אויס פאַר מיר איהר האַרץ.

זי איז געוואָרען ענטוישט אין די מענער, האָט זי געזאָגט; זי איז אַרומ-געגאַנגען מיט פיל יונגעלייט — אַלע קוקען זיי פון איהר אויס נאָר זייער פאַרמעגען, און קומט עס צו רעדען וועגען חתונה האָבען, ווערען זיי ערנסט, בעשעפטסמעסיג און זוכען פּראָפיטען. די הירש איז ביי זיי אַ געשעפט. קיין ערליכע ליבע האָט זי ביי קיינעם נישט געפונען.

און זי איז געוואָרען ענטוישט און זי האָט די מענער פאַראַכט און בע-שלאָסען קיינמאָל נישט צו הייראַטען; אָבער זי וויל זיין אַ מוטער, זי וויל אַ קינד.

אַן אַנדערע יונגע פרוי, פון אַ יאָהר 30 — מעלדעט ווייטער דער גייסטלי-כער — האָט מיר איבערגעגעבען אָט די געשיכטע:

זי איז געווען פאַרליבט אין אַ מאַן; ער האָט איהר אויך געליבט, אָבער ביידע זענען געווען אָרים און האָבען נישט געקאָנט דעקען וועגען הירשעטען און פיהרען פאַר דער וועלט אַ פאַ-מיליען לעבען.

האָבען זיי נישט געזעהן פאַר זיך קיין אַנדער וועג, ווי צו לעבען אין פרייער ליבע, און, ווי עס פּאַסירט תּמיד אין פרייער ליבע — דער מאַן האָט איהר פאַרלוירען, ווייט זי נישט איצט וואָס צו טון: זוכען אַ מאַן און געזעצליך מיט איהם הייראַטען, איז אַן אומזיסטע אַרבייט; זי איז צו אָרים קיינער וועט איהר נישט נעמען; לע-בען ווידער אין פרייער ליבע, הייסט בייטען די מענער, וואָרים קיין מאַן האַלט זיך נישט לאַנג אין פרייער ליבע.

און קיין פרייע ליבע וויל זי נישט מעהר — טאַ וואָס בלייבט איהר איצט איבער צו טון?

רעוו. ספּרינגער ווייזט צו דערצעלען פון נאָך אַזעלכע טרויעריגע געשיכטעס און ער קומט צו דער אויבענדערמאָנ-טער מסקנא:

„די הייליגע הירשעט-אינסטיטוציע איז באַנקראָט, זי איז אַלט, מען דאַרף איהר אַרויסוואַרפען אין אַלטען אייזען".

און עס פאָדערט זיך אַ סך מוט, זאָ-גען מיר, אַרויסצוקומען מיט אַזעלכע בעשולדיגונגען געגען דער פאַרהייליג-טער חתונה אינסטיטוציע, אַפילו ווען די בעשולדיגונגען זענען אמת.

אָדער צי וועט זיך געפינען עמיצער וואָס וועט די קלאַגע פון דעם ברוקלי-נער גייסטליכען אָפּלייקענען?

און ווען עס וואָלט זיך געפונען ביי יודען אַ מענש מיט דעם מוט פון יע-נעם גייסטליכען, וויפיל וואָלט ער, אונ-זער יוד, געקאָנט דערציילען וועגען דער אַזוי-גערופענער יודישער חתונה-אינסטיטוציע?

ער וואָלט, צום ביישפּיל, געקאָנט דערצעהלען, דאָס די הירש איז ביי יודען געוואָרען אַזוי פאַרקאָמערציאַלי-זירט, דאָס אַ געוויסער חתן, דווקא אַן אינטעליגענט, איז אַנטלאָפען פון דער כלה פּונקט צו דער חופּה, בעת די מחותנים און מסדר קידושין האָבען שוין געוואַרט. און אַנטלאָפען איז ער, ווייל ער האָט זיך דערוואוסט, אַז עס פעהלט צו דעם נדן, וואָס ער דערוואַרט צו קריגען.

ער וואָלט געקאָנט דערצעהלען, דער מוטיגער יוד, און אַ מאַן, וואָס האָט זיך געמאַכט פאַר אַ געשעפט חתונה צו האָבען, איבערצולאָזען זיינע ווייבער עגונות און גאָלדעם זיך לאָזען גוט בע-צאָהלען פאַר יעדען גט, וואָס מען האָט ביי איהם אויסגעוויינט.

אודאי זענען אַזעלכע לומפּען דאָ וועניג, אָבער די אינסטיטוציע, וואָס מאַכט מעגליך אַט די לומפּעריי, עקזיס-טירט דאָך.

און מיר ווייסען אויך פון אַ יונגער פרוי, וואָס האָט געהאַט דאָס אומגליק צו בלייבען אַן אַלמנה אָהן אַ קינד און דער גוטער שוואָגער האָט געפאָדערט, אַז פאַר דער טרחה, וואָס ער וועט איהר באַפרייען, זאָל זי איהם געבען פינף-טויזענד דאָלאַר, וואָס זי האָט געהאַט פון איהר מאַן און וואָס איז געווען איהר גאַנ-צער פאַרמעגען.

די אָרימע פרוי האָט נאָכ'ן גרויס געהאַנדעל געלעגענהייטען ווידער צו הייראַטען, אָבער דער שוואָגער וויל געלד, ער גיט נישט קיין חליצה.

איהר ווילט מען זאָל דערצעהלען נאָך מעהר פון דער יודישער הירשעטס-אינסטיטוציע? אָבער צו וואָס איז דאָס נויטיג? זינט אַ יודישע מיידעל קומט אין שידוכים איז דאָך א הר נאַנצער לעבען פאַרקאָמערציאַליזירט.

ר.

פאמיליען-לעבען אין רוסלאנד

פון ז. ווענדראף

ביי מען די פארטיי-ארגאניזאציע אריינמישען זיך אין אינטימען לעבען פון א פארטיי-מיטגליד — אין זיין פאמיליען לעבען, אין זיינע בעציהונגען צו זיין פרוי, צו זיינע קינדער, ווען ער בענעהמט זיך מיט זיי ברוטאל, אונגערעכט און אונאנשטענדיג? — אט די פראגע איז שוין נישט איין מאל בעשטעלט געווארען, אבער קיין איין מאל נאך נישט געלייזט געווארען.

דער מאסקווער קאנטראל-קאמיסיע קומט נישט זעלטען אויס אנצושטויסען זיך אויף לייכטזיניג-פערברעכערישער אויפפיהרונג פון קאמוניסטען אין בעצוג צו פרויען: האבען גלייכצייטיג עטליכע פרויען, אדער — וואס עס פאסירט נאך אפטער — אלע וויילע בייטען ווייבער איז געווארען א געוועהנליכע ערשיינונג צווישען קאמוניסטען.

דער קאנטראל-קאמיסיע איז נישט איין מאל אויסגעקומען צו בעהאנדלען פאלען, ווען קאמוניסטען האבען אוועקבעווארפען זייערע ווייבער מיט קליינע קינדער אויף די הענד. געווען אפילו א פאל, ווען פאר דער קאנטראל-קאמיסיע איז געשטאנען א מיטגליד פון דער קאנטראל-קאמיסיע גופא — אנ'אלטער רעוואלוציאנער, א הויכער אינטעליגענט, א קעמפער אויף די רויטע פראנטען און אנגעזעהענער רעגירונגס-מענש. דאס אלץ האט איהם מינדעסטענס נישט געשטערט אין א קורצער צייט צו בייטען פינף ווייבער, צוויי פון וועלכע ער האט איבערגעלאזען מיט א קינד.

דערביי האט דער קאמוניסטישער דאן-זשואן פאר דער קאנטראל קאמיסיע פארהאלטען א רעדע וועגען „דער נאטירליכער נייגונג צו פאליגאמיע (פיל-ווייבעריי), וואס ליגט אין יעדען מענשען".

אמת, די „פילאזאפיע" האט דא נישט געהאלפען און מען האט דעם „פילאזאף" אויסגעשלאסען פון די פארטיי, אבער דאס שטערט מינדעסטענס נישט אנדערע צו גאהן אין דעם זעלביגען וועג.

נישט ווייניגער אין די „מודע". פון ווייבער-בייטען פערשפרייט צווישען די ארבייטער און געוועזענע ארבייטער.

ווען ער איז געווען א פשוט'ער ארבייטער אין אונטער-ערדישער רעוואלוציאנער, איז די פשוט'ע ווייב פאר איהם גוט געווען. ווען ער איז אבער פון דער רעוואלוציע אויפגעהויבען געווארען ווער ווייסט ווי הויך, פליגט שוין די ווייב אויף כפרות. ער איז איצט, פערשטעהט איהר מיך, א רויטער דירעקטאר פון זאוואד (פאבריק), א רויטער קאמאנדיר אנ'אנפיהרער פון א טרעסט, א פארזיצענדער פון א סאוויעט, א גאנצער קנאקער; ער פאהרט שוין אויף אויטאמאבילען. ער רעדט אויף מיטינגען און פארזאמלונגען. ער לעבט א ברייטען און פליימיגען לעבען. ער האט זיך אנטוויקעלט, בעווארען, קען מען זאגען, א גאנצער אייראפעער, א רעגירונגס מענש — און דאס ווייב איז געבליבען די זעלבע פשוט'ע, נישט-אנטוויקעלטע ווייבעל, וואס ווייס אפילו נישט ווי צו טראגען ווי בעהעריג א היטעל... און דא ארום זענען אזוי פיל שעהנינקע, חן פוללע ליבינקע, מאשיניסטקעס, סטענאגראפיסטקעס, סעקרעטארקעס, — ווי קען מען באמת ביישטעהן דעם נסיון?

און אזוי ווי ער איז א פרייער מענש מיט א פרייען בליק אויף דעם לעבען און האלט נישט פון דער אלטער בורזשואזער מאראל, ערקלערט ער דעם ווייב אפען, אז ער קען מיט איהר מעהר נישט צוזאמענלעבען, און „פערשרייבט זיך" מיט א צווייטע. דערנאך די צווייטע, „שרייבט מען זיך פונאנדער" מיט דער און מען פערשרייבט זיך מיט א דריטער. איבעריגענס איז פערשרייבען זיך אין „זאגס" (וואו מען פערשרייבט חתונות און וואו מען גט זיך אויך) איבעריג: „פאקטישע הייראט" איז אויך הייראט.

אט אזוי בייטען איינינע חברה-לייט ווייבער אזוי אפט ווי זייער „געוויסען" זאגט זיי אונטער.

מיט א געוויסער צייט צוריק זענען די צייטונגען פול געווען מיט א מעשה וועגען א קאמוניסט, וואס האט „אפגעלעבט" מיט זיין פרוי צוויי שעה, נאכדעם געגעבען איהר 10 קאפיקעס און זי פערטריבען פון זיך.

ווי פיל צובראכענע פרויען-לעבענס, וויפיל היימלאזע קינדער שאפט די דאזיגע הפקרות, איז שווער צו זאגען. מייסטענטיילס שפילען זיך אזעלכע טראגעדיעס אפ אין דער שטיל. עס פאסירט אבער אמאל, אז אזא שפיל ענדיגט זיך מיט א בלוטיגער טראגעדיע. אין דער געשיכטע מישט זיך אריין די פראקוראטור און דאן ווערט ווידער געשטעלט די פראגע: צי קען און דארף די פארטיי אריינמישען זיך אין דעם אינטימען לעבען פון איהרע מיטגלידער, ווען זיי שטעלען זיך אויף א וועג, וואס קען פיהרען צו טראגעדיעס — בלוטיגע און בלוטלאזע?

איצט איז די פראגע ווידער אמאל אויפגעהויבען געווארען אין צוזאמענהאנג מיט א בלוטיגער טראגעדיע, וואס האט זיך אפגעשפילט אין באלגאראד, קורסקער גובערניע.

דער פארזיצער פון בעלגאראדער שטאטישען סאוועט, פיאדאר כאילא, א געוועזענער ארבייטער און א קאמוניסט, פערשטעהט זיך, האט זיך ארום געוואהר, אז זיין ווייב איז נישט פאר איהם. ער איז שטאט-באלעבאס, גרעסער, קען מען זאגען, פון אן אמאליגען „גראדסקאי גאלאווא", די ערשטע פערזאן אין שטאט, און וואס איז דאס ווייב זיינס? — א פראסטע פרוי, אנ' אויסגעמאטערטע פון טראגען און האבען קינדער, נאך איידער ער איז געווארען א „גרויסער מענש".

כאילא האט זיך איזדעקוועט איבער זיין פרוי אויפ'ן שענדליכסטען אופן. אלע פארטיי-חברים, די גאנצע שטאט — ווי אין א פראווינץ — האט געוואוסט פון די סקאנדאלען וואס עס שפילען זיך טאג טעגליך אפ ביים „פרעדסעדאטעל" (פארזיצער) אין שטוב. מען האט אויך געוואוסט פון זיין לינקער ליבע מיט א יונגינקער „בארישניא" (פריילין), א געוויסע פראלאווא.

א טראגעדיע האט זיך דערנעהנטערט.

איין פארנאכט האט אין א ווינקעלער אלעע פון שטאט-גארטען דערהערט זיך א קנאל. עס זענען זיך צונויפגעלאפען מענשען און געפונען פיאדאר כאילא'ס ווייב ליגען אין א טייך בלוט. נעבען איהר איז געלעגען א רעוואלווער, און א בער איהר זענען געשטאנען איהר מאן פיאדאר כאילא און זיין „געליבטע" פראלאווא...

וואס איז דא געווען — א מארד אדער א זעלבסטמארד? כאילא און פראלאווא האבען געזאגט אז דא איז געווען א זעלבסט-מארד, כדי נוקם צו זיין זיך אין זיי...

האט מען דעם מאן און זיין געליבטער געגלויבט אויפ'ן ווארט און נישט בעאונרוהיגט זיי.

אויפ'ן פרישען קבר ביי דער לויה האט א ברודער פון דער פערשטארבענער, א געוויסער טשייקין געהאלטען א רעדע, בעשולדיגענדיג אין דעם פריהצייטיגען טויט פון זיין שוועסטער יענע ערשיינונג, וועלכע ער האט אנגערופען: „כאליאוושציגא" (פון ווארט כאילא) — יענע הפקרות, אויסגעלאסענקייט, צולאזענקייט, יענע הוראלאזע, ברוטאלע בעציהונג צו מענשען, די פאלשקייט און צווי-פנים'דיגקייט, וואס מען בעגעגענט אפט ביי קאמוניסטען פון כאילא'ס טיפ.

די רעדע האט ער געהאלטען פאר ארבייטער און קאמוניסטען, וועלכע האבען געקענט די פערשטארבענע, געוואוסט פון איהר שווערען לעבען און זענען געקומען אפגעבען איהר דעם לעצטען כבוד.

דערווייל האט זיך בעגרייט א צווייטע בלוטיגע טראגעדיע:

ס'איז נאך נישט פערטריקנט געווארען די ערד אויפ'ן פרישען קבר, ווי עס האט געקנאלט א צווייטער שאס. דאס מאל איז דער קרבן געווען כאילא'ס געליבטע, פראלאווא, וואס איז געפאלען פון דער האנט פון כאילא'ס 14 יעהריגער טאכטער, וועלכער האט געהאלטען די יונגע פראלאווא שולדיג אין דעם טראגישען טויט פון איהר מאמע'ן.

און דא הויבט זיך אן א פרישער טראגישער פלאנטער. אמת, דאס מאל אהן בלוט-פערגיסונג. אבער דאך אפשר נישט ווייניגער טראגיש און וויכטיג אין זיינע פאלגען.

עס ווערט ארעסטירט — ווער, מיינט איהר — כאילא? ניין. כאילא איז נאך דעם דאפעלטען מארד רוהיג אוועקגעפאהרען אויף א קור-ארט אין ארדנונג צו ברענגען זיינע נערוועו. ארעסטירט האט מען טשייקינ'ען, בעשולדיגענדיג איהם אין אונטערהעצען כאילא'ס מינדעריעהריגע טאכטער צו מארד.

כאילא האט אין דער גאנצער טראגעדיע געשפילט בלויז די ראלע פון עדות.

א זייטיגער מענש אין דעם גאנצען ענין!

טשייקין, א מענש, וואס האט זיך, קענטיג, געשטעלט דעם צוועק צו זוכען גערעכטיגקייט אויף דער וועלט, האט שוין אזא עולה נישט געקאנט פערליידען, און ער האט ערקלערט אין געפענגניס א הונגער-שטרייק. אבער דאס האט איהם ווייניג וואס געהאלפען. אדרבא, דער נאטשאלניק פון טורמע האט איהם געווארענט, אז אויב ער וועט נישט אוועקווארפען די שטיק זייגע, וועט ער זיך מיט איהם אנ'עצה געבען.

טשייקינ'ס אלע קלאגעס פאר די שטאט-טאטעס זענען געבליבען אהן רעזולטאטען.

ווער וויל זיך דאס אנהויבען מיט'ן „באלעבאס פון שטאט"?

טשייקין איז נאך דערמיט נישט אפגעקומען: דאס געריכט האט איהם פאראורטיילט, ווי א מערדער, צו אכט יאהר שווערע געפענגניס.

דער אורטייל האט ארויסגערופען ביי דער גאנצער שטאדט א געוועלדיגע אויפרעגונג: סימפאטיש, דער שולדיגער שפאצירט איבער'ן שטאדט, ווי א העלד און אנ'אומשולדיגער געהט אויף אכט יאהר אין טורמע.

נאך מעהר איז מען געווען איבערראשט, ווען דער העכערער געריכט האט בעשטעטיגט דעם אורטייל פון דעם גובערניאלען געריכט.

דער העכסטער געריכט, וואוהין טשייקין'ס פרוי האט דערלאנגט א קאסאציע, האט אפגעשאפט דעם אורטייל פון די פריהערדיגע געריכטען און בעפוילען אנהויבען א נייע אויספארשונג וועגען דעם גאנצען ענין און, דער עיקר, אונטערזוכען, צי אין דער הויפט-העלד פון דער גאנצער טראגעדיע, כאילא אליין, נישט שולדיג אין דעם טויט פון זיין פרוי, ווייל עס איז נאך נישט בעוויזען געווארען, צי עס איז טאקע געווען א זעלבסטמארד.

פאלגליך האט זיך די זאך פאר טשייקין'ען פערענדיגט גוט. אבער די צוויי דער'הרג'עטע וועלען שוין נישט לעבעדיג ווערען.

און אט אין צוזאמענהאנג מיט דער דאזיגער טראגישער געשיכטע, שרייבט דער בעקאנטער זשורנאליסט סאסנאווסקי ווידער אמאל אין דער „פראוודא":

„ווען די חברים וואלטען זיך אריינגעמישט אין דעם פריוואטליכען לעבען פון דעם בעלגאראדער סאוויעט-פארזיצענדען א ביסעל פריהער, וואלט זיך די זאך נישט פערענדיגט מיט צוויי קברים; און א יונג קינד וואלט א גאנצען לעבען נישט געטראגען אויף זיך דעם שטעמפעל פון א מערדער, און אן אנ'אומשולדיגער מענש וואלט נישט געזעסען אין געפענגניש, און די גערעכטיגקייט וואלט נישט געטרעטען געווארען מיט די פיס, און די פארטיי און די סאוויעטען-רעגירונג וואלטען נישט דיסקרעדיטירט געווארען אין די אויגען פון דער ארומיגער בעפעלקערונג".

און סאסנאווסקי שטעלט די פראגע, וועלכע איז שוין פריהער נישט איינמאל געשטעלט געווארען:

„צי איז נישט צייט, איינמאל פאר אלע מאל צו פעסטשטעלען, אז די פארטיי מעג און דארף זיך אריינמישען אין דעם פריוואטליכען לעבען פון איהרע מיטגלידער יעדעס מאל, ווען א קאמוניסט האנדעלט נישט עהרליך, נישט ארענטליך, ווען ער טרעט איבער די גרענעץ פון דאס ס'איז ערלויבט?"

אבער שטעלען א פראגע איז איין זאך, און פערענטפערען זי איז א צווייטע זאך.

א מיידעל'ס עהרע

ערצעהלונג

פון

אסיפ דימאוו

סעם מארגענשטערן איז געווען זעהר פערליבט אין פעני גורקין. אלץ הייסט פערליבט! דער בחור איז ארומגעגאנגען א האלב צעמישטער פון ליבע, האפנונג און אייפערזוכט. און אייפערזיכטיג צו זיין האט ער געהאט דאס פולקאמסטע רעכט. א קליינינקייט: א מיידעל זאגט צו אייך, למשל:

— מייערינקער, איך וועל היינט זיין אין קאפע, ווארט דארט אויף מיר. א יא, הערסט ווארטען?

פערשטעהט זיך, אז איהר ווארט. איהר ווארט דעם גאנצען אוונט. איהר טרינקט טיי, — מען קען דאך נישט זיצען א גאנצע שעה און גארנישט בעשטעלען... און אז די ערשטע שעה געהט אוועק — ד. ה. קריכט, שלעפט זיך ווי א קאליקע אויף קוליקעס! — קומט צו דער קעלנער און פרעגט אייך ווידער:

— וואס ווילט איהר עסען?

און איהר טרינקט ווידער טיי. און ווידער שלעפט זיך „די אומענדליגע, די אייזערנע, די שווערע צייט. און איהר טרינקט ווידער טיי, און נאכאמאל טיי.

און זי קומט נישט.

— איך האב געווארט אויף אייך דעם גאנצען אוונט — ערקלערט איהר אויסמארגען סעם, — איך האב אויסגעטרונקען זעקס גלעזער טעע.

— צו „געזונט אייך!" — ווינשט איהם צו פעני.

— א דאנק — ענטפערט דער טשעמפיאן פון טיי-טרינקען, — אבער איהר האט דאך פערשפראכען צו קומען אין קאפע.

— ווער? — מאכט פעני גרויסע אויגען — איך האב אייך פערשפראכען? איהר זאגט פון זינען ארויס! איהר טארט נישט טרינקען אזויפיל טעע. דאס שאדט אייך גאר געזונט. איך זאל זיצען אין קאפע! וואס פאלט אייך איין?!

— אבער מיט מארקוס'ן זיצט איהר דאך יא אין קאפע, און נאך ווי נאך! — פרובירט ענטפערען דער מצענאט פון אלע טעע-פירמעס.

פעני שטעלט אן איהרע ברויגע, קלוגע — זעהען זיי טאקע קלוג? — אויגען און רעדט ארויס זינגענדיג:

— דאס הייסט, איהר מיינט, אז איך בין נעכטען גאר געווען מיט מארקוס'ן? האט איהר טאקע א גרויסען טעות. ערשטענס, וואס דארף איך פערברענגען אנ'אוונט מיט אנ'אנדערען, אז איך האב גאר פערשפראכען זיין מיט אייך? און צווייטענס, מארקוס איז דאך א פערהייראטער מאן.

— פערהייראט, אבער ער לעבט דאך נישט מיט זיין ווייב.

— אוודאי נישט! — און ער איז גערעכט אויך. ווי קאן מען לעבען מיט אזא שלאק? און א צינגעל האט זי: זי לויפט דאך ארום און שרייט, אז צו ליב מיר האט מארקוס פערלאזען זיין הויז און וויל זיך גט'ן.

סעם לאזט ארונטער דעם קאפ און שווייגט. פון א סך טיי טרינקען, אדער פון דעם, וואס ער האט נישט געשלאפען די גאנצע נאכט, זענען די אויגען זיינע גאנץ שווארץ און טרויעריג. פעני האט רחמנות אויף איהם און רעדט ארויס:

— מיט איין ווארט, איך האב נעכטען נישט געקאנט קומען. איך האב אפילו געוואלט אייך טעלעפאנירען אין קאפע, איהר זאלט נישט ווארטען, איז דארטען קיין טעלעפאן נישטא...

— יא, דאס איז אמת — שטימט צו דער טעע-טרינקער, און עס ווערט איהם גרינגער אויפ'ן הארצען און אויך אויפ'ן מאגען.

— זעהט איהר, איך זאג קיינמאל נישט קיין ליגען. און ווען איך פערשפרעך עפעס, טו איך עס אויך. מיט איין ווארט: איך האב גארנישט געגען אייך, איהר זענט דאך נישט שולדיג אין דעם, וואס אין קאפע איז קיין טעלעפאן נישטא.

— אוודאי נישט שולדיג — בעטעט נאך סעם.

— וועל איך אייך טרעפען מיטוואך אוונט אין סקווער. איהר ווייסט דאך, וואו מיר האבען זיך געטראפען מיט דריי חדשים צוריק?

— איך ווייס. א דאנק אייך, א דאנק אייך זעהר. אבער איהר וועט בעשטימט קומען? — פרעגט ער זעהר פארזיכטיג.

— בעשטימט! — רעדט זי ארויס מיט גרויס פארדראסונג. — אויב איך קום נישט, הייסט עס, אז איך בין טויט.

— גאט איז מיט אייך! — שרייט כמעט אויס סעם — ווי קאנט איהר זאגען אזא זאך? ווי פאלט אייך איין צו רעדען וועגען טויט? איהר מוזט לעבען, איהר מוזט לעבען — פאר מיר.

— מיר וועלען שוין זעהן שפעטער פאר וועמען איך וועל לעבען — האט פעני געענטפערט מיט א שעלמישען שמייכעל און איז פערשוואונדען.

מיטוואך אוונט איז סעם געזעסען אין דעם קליינעם סקווער און געווארט.

אין סקווער זענען געווען דריי ביימער, און זומער-צייט האט מען דארט געקאנט געפינען א זיבען אדער אכט מאסקיטען, האט מען עס גערופען „גארטען", אדער שטאדט-גארטען. אבער אזוי ווי איצט איז שוין געווען אויס זומער, זענען די מאסקיטען פערשוואונדען, נאר די ביימער זענען געבליבען.

קאַרל בעדעקער

דער וועג-פיהרער פון א וועלט מיט רייזענדע

אַלע טוריסטען, וואָס מאַכען גרעסערע לוסט-רייזעס, ווערען גיך בעקאַנט מיט די רויטע ביכלעך, וואָס ווערען אַרויסגעגעבען פון דער בעדעקער פירמע אין לייפּציג. אין אָט די ביכלעך זענען אויסגערעכענט אַלע פּלעצער, וואָס האָבען דעם מינדסטען אינטערעס. עס ווערען אָנגעגעבען אַלע פּראַקטישע עצות ווי צו פאָהרען פון איין אָרט צום צווייטען, און וואו איינצושטעהן ווען מען שטעלט זיך אָפּ. אָהן אַ בעדעקער ריהרען זיך טוריסטען נישט פון אָרט.

פאַר פריצען, וואָס פאָהרען אַרויס צום ערשטען מאָל אויף דער וועלט, איז דער בעדעקער אַ רייזע-ביבעל, און אפילו ערפאָהרענע רייזענדע, אויב זיי פאָהרען נאָר נישט מיט אַ טאָטע, געפיהרט פון אַ רייזע אַגענט, מוזען אויך פון צייט צו צייט אַריינקוקען אין זייער בעדעקער, אויב זיי ווילען נישט בלאָנדזשען.

אַן אַמעריקאַנער זשורנאַליסט, וואָס איז אויסגעפאָהרען אַ וועלט, און האָט פערשטעהט זיך, אָנגעהויבען קוקען אַביסעל מיט פעראַכטונג אויף דעם בעדעקער, וואָס חייוּט אָן וואו עס געפינען זיך אַלע אַלטע קירכען, חורב'ע שלעסער און אָפּגעבלאַקעוועטע מוזעאומס, איז איינמאָל אַריינגעפאַלען אין אַ פערוואָרפען ווינקעל אין פראַנקרייך, וואו ער האָט געמוזט בלייבען שטעקען אַליין אין אַן אָפּגעלאָזענעם צימער פון אַ קרעטשמע אַ גאַנצען מעת לעת. נישט האָבענדיג וואָס צו טון, האָט ער זיך גענומען בלעטערען זיין בעדעקער און צום ערשטען מאָל האָט ער אויסגעפונען, אַז דאָס ביכעל איז גאַנץ שיקאַווע. דאַן איז איהם איינגעפאַלען דער געדאַנק אויסצוגעפינען, צי דער קאַרל בעדעקער, וואָס ווערט אָנגעגעבען אַלס פעראַנטוואָרטער פון דעם בוך איז אַ לעבעדיגער מענש, אָדער אַן אויסגעטראַכטער, און ביי דער ערשטער געלעגענהייט, אַזוי ווי ער איז אָנגעקומען אין לייפּציג, האָט ער זיך אָנגעקלאַפּט זוכען דעם פירמאַטער פון די בעדעקער ביכלעך.

ווי אַן ערפאָהרענער מענש, האָט זיך אונזער זשורנאַליסט אין לייפּציג גלייך גענומען צום טעלעפאָן בוך. געפינען קאַרל בעדעקער'ס נומער, האָט ער אָנגערופען און געפרעגט, אויב ער קאָן נישט קומען זיך דורכרעדען מיט'ן אַלטען הער.

נאָך האָבען זיך אָנגעהויבען זייערע שוועריגקייטען. אויף יענער זייט טעלעפאָן האָט מען איהם אָנגעפאַנגען שטעלען פראַגען אויף וואָס ער דאַרף קאַרל בעדעקער'ן, וועגען וואָס פאַר אַ געשעפט. דער אַמעריקאַנער האָט געענטפערט, אַז קיין געשעפטען האָט ער נישט, נאָר ער וויל זיך גלאַט אַזוי פערשמועסען. דערויף האָט מען איהם זעהר העפליך געענטפערט, אַז ליידער קאָן ער דעם הער קאַרל בעדעקער נישט זעהן. מען דאַנקט איהם פאַר זיין אינטערעס און מען ענטשולדיגט זיך פאַרוואָס מען קאָן נישט נאָכגעבען זיין וואונש.

נאָך דעם דאָזיגען געשפּרעך איז דער עסק פאַר דעם אַמעריקאַנער געוואָרען נאָך מעהר פיקאַנט. האָט ער אַוועקגעלייגט די הילף פון דעם מאָדערנעם אינסטרומענט, דעם טעלעפאָן, אָן אַ זייט, און איז משום געגאַנגען צום הויז פון די בעדעקערס. דאָס הויז האָט ער געפונען אויף איינער פון די זייטיגע אַלטע גאַסען. די געבוידע זעהט אויס מעהר ווי אַ וואוינונג, איידער אַ ביוראָ אָדער אַ דרוקעריי. בלויז איין שילד אַ מעשענער טאָפעל, צוגעקלאַפּט אויף דער טיר מיט דעם אויפשריפט: קאַרל בעדעקער.

עס איז אַריין אין הויז, איז אַרויף געגאַנגען צוויי שטיגען. ביי אַ טיר, וואָס האָט געטראָגען אַן ענליכען אויפשריפט, האָט ער זיך אָפּגעשטעלט, איז אַריינגעגאַנגען און האָט דערלאַנגט זיין קאַרטעל צו אַ יונגעל. אַ פאָר מינוט שפּעטער איז אַ מאַן אַרויסגעקומען און האָט זיך פאַר איהם אויף ענגליש פאָרגעשטעלט, אַז ער איז בעדעקער.

„אָבער איהר מוזט אונז ענטשולדיגען. מיר מוזען אַזעלכע זאַכען נישט", האָט דער מאַן איהם געזאָגט, נאָך דעם, ווי ער האָט ערקלערט צוליב וואָס ער איז געקומען. „יעדענפאַלס וועל איך איבערגעבען מיט מיין ברודער, און אויב איהר ווילט אַריינקומען מאָרגען נאָכמיטאָג, וועלען מיר זעהן, וואָס מיר קאָנען טון".

נאָך אַ סך ווערטען איז דער אַמעריקאַנער צוריקגעקומען צו די בעדעקערס, און דער עלטער נאַבידע, וואָס איז, ווי ער האָט שפּעטער אויסגעפונען, טאָקע הונדערט יאָהר אַלט. דאָס מאָל האָט מען איהם אַ בעדראַפטע דערמיט וואָס מען האָט איהם גלייך אויפגענומען אין ביוראָ, וואו אַלץ האָט אויסגעזעהן שטאַרק פערלאָזט. מען האָט איהם אַריינגעפיהרט אין אַ פּריוואַטען צימער, אָבער ער האָט דאָרטען נישט געפונען דעם אַלטען קאַרל בעדעקער מיט זיין גרויער באָרד. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער אַלטער קאַרל איז געשטאָרבען נאָך מיט 40 יאָהר צוריק, זיין זוהן איז געשטאָרבען מיט 20 יאָהר צוריק. אויפגענומען האָבען איהם צוויי מענער, איבער 50 יאָהר אַלט, די אייניקלעך קאַרל'ס, די ברידער האַנס און ערנסט בעדעקער.

אויסהערענדיג די געשיכטע, ווי דער אַמעריקאַנער האָט זיך פעראינטערעסירט צו דערגעהן ווער בעדעקער איז, האָבען זיי ביידע אָנגעהויבען שמייכלען. דער עסק האָט זיי אַמוזירט. האַנס, דער בערעדעוודיגער פון די צוויי ברידער, האָט זעהר פריינדליך, אָבער גאַנץ בעשיידען, דעם בעזוכער דערקלערט, אַז איינפאַכליך האָבען זיי גאָר נישט וואָס צו דערצעהלען וועגען זייער פערזענליכער מציאות.

מיר האָבען בעזאַמעלט עטליכע פון אונזער זיידענ'ס אָריגינעלע נאָטיץ ביכלעך", האָט האַנס בעדעקער דערצעהלט דעם אַמעריקאַנער זשורנאַליסט. „פון דער פריהעסטער יוגענד אָן האָט אונזער זיידע ליב געהאַט אַרומצופאָהרען איבער דער וועלט. אַלע זיינע רייזעס האָט ער בעשריבען פאַר זיך אין נאָטיץ-ביכלעך. דאָרטען זענען געווען נאָטיצען וועגען אַלץ, וואָס ער האָט געזעהען און אויך וועגען פראַקטישע קלייניגקייטען, ווי ער איז אָנגעקומען אין יעדען אָרט, וואו ער איז איינגעשטאַנען, וויפיל די רייזע האָט איהם געקאָסט און וויפיל ער האָט געמוזט צאָהלען פאַר נאַכטלעגער און מאָלצייטען".

דערביי האָט האַנס בעדעקער געוויזען דעם אַמעריקאַנער קאַרל בעדעקער'ס פערגעלבטען נאָטיץ ביכעל פון 1842. די האַנדשריפט איז געווען אַ קלאָהרע, כאָטש די נאָטיצען זענען געווען געשריבען מיט אַ בליישטיפט און די בוכשטאַבען זענען געווען זעהר קליין.

אַלס אַ פראַקטישער מענש, איז קאַרל בעדעקער'ן איינגעפאַלען, אַז זיינע נאָטיצען קאָנען נוצליך זיין פאַר אַנדערע רייזענדע. אָנגעהויבען האָט ער מיט אַקוויטירען דאָס רעכט אַרויסצוגעבען אַ קליין ביכעל פון פראָפעסאָר קליין, מיט אַ ראָמאַנטישער בעשרייבונג פון דער רייזע אויף דעם טייך רהיין. דאָס האָט ער געטון אין 1828, באַלד נאָכדעם ווי פראָפעסאָר קליין איז געשטאָרבען. צו דעם פראָפעסאָר'ס טעקסט, וואָס ער האָט איבערגעשריבען אויף זיין אופן, האָט ער צוגעגעבען זיינע פראַקטישע נאָטיצען, אַלס הילף פאַר רייזענדע. אַזוי איז ערשינען דאָס ערשטע פראַקטישע וואַדע-מעקום פאַר טוריסטען.

דער ערפאָלג פון'ם ערשטען בעדעקער-ביכעל האָט געפיהרט קאַרל בעדעקער'ן צום געדאַנק צו ערווייטערען די אינפאָרמאַציע-זאַמלונג, און פערוואַנדלען איהר אין אַ רייזע וועגווייזער פאַר גאַנץ דייטשלאַנד. שפּעטער, אין די ווייטערע אויפלאַגען, האָט ער צוגעגעבען ענליכע אינפאָרמאַציעס וועגען האָלאַנד, די שווייץ, עסטרייך-אונגאַרן, ווענעדיג און קראָקאָ.

ביז 1959 האָט בעדעקער זיינע אויסגאַבען געדרוקט נאָר אין דייטש. דאַן האָט ער זיך בעקענט מיט אַ פעהיגען שאָטלענדער, קילפּאַטריק, און מיט זיין הילף איז אַרויסגעגעבען געוואָרען דער ערשטער בעדעקער אויף ענגליש, אין 1864. דאָס איז געווען דער ערשטער שריט צו פערוואַנדלען בעדעקער'ן אין אַן אמת אינטערנאַציאָנאַלער אינסטיטוציע.

פריץ בעדעקער, קאַרל'ס זוהן, איז שוין געווען מעהר אַמביציעז. ער האָט דאָס געשעפט בעדייטענד פערגרעסערט. און דאָס ביכעל האָט אָנגענומען כמעט די איצטיגע פאָרם. ער האָט אָרגאַניזירט די אַרבייט פון זאַמלען אינפאָרמאַציע וועגען דער גאַנצער וועלט, אָנגעבענדיג אַלץ, וואָס עס איז וויכטיג צו וויסען פאַר יעדען רייזענדען אומעטום. ער האָט אויך אָנגעהויבען אַרויסגעבען די בעדעקערס אין מעהר שפּראַכען, מיט לאַנד-קאַרטען און אַנדערע נוציגע אילוסטראַציעס.

האַנס און ערנסט בעדעקער, די אייניקלעך קאַרל'ס, זעצען פאָרט זייער זיידענס געשעפט, לויט זייער פאַטערס אויסבעסערונגען. זיי אַרבייטען אויף אַ שטילען, בעשיידענעם אופן, ווייט פון דעם אַלגעמיינעם טומל, און זיי האַלטען אויף אַ גאַנצע אינסטיטוציע, וואָס געהט נאָך איצטער אָן אונטער דער פירמע פון דעם גרויס-בערדיגען עלטיטשקען קאַרל בעדעקער.

א. ברענמאַן

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielnana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעצ. פאַר לונגען- און מאָגען-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קוואַרצליכט באַרג-זון.
קאַבינעט פון 3—4 נאָכמיטאָג און פון 4—6 דער ריעשוויצע „חעלקאַ".

Dr. Z. Rakowski
ספּעציאַליסט פאַר אויערן-, נאָז, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען.
קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפאָן 27-81
פרייוואַט פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נאָכמיטאָג אין לאָדזשער 17 פון 10—11 און נ.מ. פון 2—?

Dr. RÓŻNAER
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע און מענער-שוואַכע.
היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza), Tel. 28-98
צוריקגעקעהרט.
נעמט-אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4
וואַרטע-זאַל פאַר פרויען. סעפּאַראַט

!!! איבעראַשענדער נייעס !!!
קויפט נישט קיין קאָסמעטיק, בעפאָר איהר וועט נישט בעזוכען
די גוט-בעקאַנטע און רייכע
פּערפומעריע
וועלכע איז פערזעהן צו די בעפאָרשטעהענדע ימים טובים מיט
אַ רייכען אויסוואַהל פון די נייעסטע פּערפומען.
טואַלעט - זייפען, קרעמען,
מעטאַלענע און בלומען-וואַסערן, פּודער קאָטי און הובינאַן א. א.
אַלעס צו די אָריגינעלע פאַבריקס-פּרייזען נאָך נישט געהערטע פּרייזען
פּודער קאָטי נור 2.70 א-שאַכטעל
פאַר אַנגראָסיסטען—ראַבאַטען!
פאַר רעיעלע סחורה ווערט גאַראַנטירט.
Perfumerja DRUKIER
11 ZAWADZKA 11

דער קאַלטער אָסיע-ווינט האָט זיי געשאָקעלט. און מייגענדיג, מן הסתם, אַז סעם איז אויך אַ בוים, האָט דער ווינט אויך איהם געפּרוּווט שאָקלען, אָבער דאָס האָט זיך איהם נישט איינגעגעבען. סעם האָט געהאַט אַ וואַרים מענשליך האַרץ, און נאָך דערצו אַ יודיש האַרץ. און דאָס דאָזיגע יודיש-מענשליכע, פּיער-און-צוואַנציג יאָהריגע האַרץ האָט געקלאַפּט פון ליבע, האָפנונג, אייפערזוכט און — איצט — און שוואַרצע געדאַנקען אויך. ווארים זי האָט דאָך געזאָגט: „אויב איך קום נישט, הייסט עס איך בין טויט".

און זי איז נישט געקומען.

סעם האָט געוואַרט און געוואַרט, — צוויי שעה, און נאָך אַ האַלבע, און נאָך אַ פערטעל, און נאָך צעהן מינוט, — שוין אָהן שעה. עס איז שוין געוואָרען טונקעל. די בוימער האָבען שוין אָנגעטאָהן שוואַרצע, שאַקלענדיגע זאַך, אַלע זייערע תּפילות. סעם האָט שוין דורכגעפּראַכט אַלע זיינע שוואַרצע און טונקעל-שוואַרצע און נאָך טונקעלערע געדאַנקען, — פענני אָבער האָט זיך נישט בעוויזען.

עס איז אַלזאָ געקומען איצט די צייט עפּעס צו טון, נישט זיצען דאָ אויף דער פייכטער באַנק און טראַכטען. מען מוז זיין עקשנות. אפשר איז נאָך נישט צו-שפּעט און מען קאָן איהר ראַטעווען — ווי שרעקליך דאָס איז אויסצורעדען — פון טויט...

סעם איז אַריין אין דער נאַהנט-סטער אַפּטייק און אָנגערופען דאָס הויז, וואו פעני האָט געהאַט איהר צימער. די באַלעבאָסטע איז צוגעקומען צום טעלעפאָן.

— וואו איז פעני?

— איך ווייס נישט.

— איז זי געזונט?

— איך ווייס נישט.

— לעבט זי נאָך? — האָט סעם אַרויסגערעדט מיט אַ ציטערדיגער שטימע.

— וואָס הייסט לעבט זי נאָך? וואָס מיינט איהר? — האָט די גוטע פרוי זיך דערשראָקען.

אָבער סעם האָט נישט געהאַט קיין צייט צו רעדען. ווידער האָט סעם טעלעפאָנירט. דאָס מאָל צו איהר חבר'טע ליזא. אָבער ליזא האָט אויך גאָרנישט געוואוסט. סעם האָט אָנגערופען די וואוינונג פון איהר מוהמע'ן, אַ שפּייפע און איינגעמאַכטס דעליקאַטעסען.

— וואו איז פעני? איז זי געזונט? ווען האָט איהר געהערט פון איהר דאָס לעצטע מאָל? האָט מען אייך נישט אָנגערופען פון דער פּאָליציי סטאַנציע?

די שפּייזע דעליקאַטעסען האָט אויפ'ן אָרט געקומען אַ קאָפּווייטאָג און זיך נעקליבען אַריינפאַלען אין היסטעריקע. זי האָט זיך אָבער דערמאָנט, אַז עס איז שוין האַלב צוועלף, און אַפגעלייגט די היסטעריקע אויף אַן אַנדערש מאָל.

נאָכדעם האָט סעם בעשלאָסען, אַז עפּעס איז אוראי אָרעקנעפאָהרען צו איהר מאַמע'ן. די האָט אָפּגערופען, און אין אַ האַלבער שעה אַרום האָט ער בעקומען די טעלעגראַם. די אַלטע מאַמע איז שוין לאַנג בעוועגן און האָט רוהיג געכראָפּעט. סעם האָט ווידער אָנגעהויבען מיט זיין אויספרעגען, און ווידער האָט ער זיך גאָרנישט דערוואוסט. עס פערשטעהט זיך, אַז די מאַמע איז שוין מעהר די נאַכט נישט געשלאָפען. פעני'ס טאַטע, ווי די מאַמע האָט ערקלערט, איז אַוועק שפּילען אַ קאָרטעל מיט זיינע פריינד, אפשר איז פעני דאָרט. און האַלב צוויי האָט ער שוין געהערט מיט'ן טאַטען, און אויך דאָרטען אָנגעמאַכט אַ סקאַנדאַל. ער האָט נאָך געוואָלט אָנרופען דעם שעף, ביי וועמען פעני האָט געאַרבייט, אָבער ליידער האָט ער נישט געוואוסט דעם נומער.

...פעני איז געקומען אָהיים זיבען אַזייגער אינדערפריה. די באַלעבאָסטע האָט איהר דערצעהלט וועגען סעם'ס טעלעפאָנירען. פעני האָט זיך שטאַרק צעלאַכט. אָבער אין דעם אויגענבליק האָט אָנגערופען די מאַמע און דערצעהלט די מוהמע די דייטשקע, און באַלד דערנאָך דער טאַטע, — ער האָט נאָך מאָל געמאַכט, — ער האָט נאָך געמאַכט שיינע שטיקלען... פעני האָט שוין מעהר נישט געלאַכט. זי איז צוגעגאַנגען צום טעלעפאָן און האָט אָנגערופען מאַרקוס'ן, דעמזעלבען וואָס האָט געהאַט אַ ווייב, און האָט זיך געסטאַרעט צו פערגעסען וועגען דעם.

— מאַרקוס, טייערינקער, ליבינקער, איך בין פערלאָרען. דער אידיאָט סעם האָט דאָך געלאָזט וויסען גאַנץ אַמעריקע, אַז איך בין נישט געשלאָפען אַ נאַכט דערהיים. און איצט איז דאָך לייכט אויסצוגעפינען, אַז איך האָב די נאַכט פערבראַכט ביי דיר... וואָס טוט מען?

מאַרקוס האָט זיך אויך דערשראָקען. און האָט איהר געזאָגט, אַז זי וועט נאָכדענקען וואָס צו טון.

פינף מינוטען שפּעטער האָט איינער צער אָנגעקלונגען ביי דער טיר. סעם איז אַריין אין צימער.

— גרויסער גאָט. זי לעבט! — האָט ער אויסגעשריגען פון פרייד און—צוגעקומען און געגעבען פעני'ן אַ געשמאַקען קוש אין פּנים.

— וואָס האָט איהר דאָ אָפּגעטון?! איהר האָט דאָך רואינירט מיין רעפּוטאַציע, מיין עהרע! — האָט אָנגעהויבען צו קלאָגען פעני. — איך בין געווען ביי מיין קוזינע, וויל זי איז געגאַנגען צו קינד, — דאָס הייסט מיר האָבען אַזוי געמיינט... און איצט וועלען אַלע רעדען פון מיר און טראַכטען גאָט ווייסט וואָס! אידיאָט וואָס איהר זענט, נאַר, מערדישער קאָפּ...

סעם איז געשטאַנען אַ נידערשלאָגענער, בלאַס און איין באַק און רויט אין דער צווייטער.

— אויב איך האָב רואינירט אייער עהרע, בין איך גרייט צו פערדעקען די שאַנד — האָט ער ענדליך אויסגערעדט.

— וואָס הייסט עס?

— לאָמיר חתונה האָבען, און אַ סוף, און'עק!

פעני האָט זיך פערטראַכט. די עצה איז גאָר נישט אַזאַ אידיאָטישע.

און צוויי וואָכען אַרום איז זי געוואָרען סעם'ס ווייב... ביידע לעבען גאַנץ גליקליך, און האָבען שוין אַ זוהן אויך. מאַרקוס קומט זעהר אָפט צו זיי און ברענגט דעם יונגעלע מתנות..

א קלוגער אײַנפאל.

ביי א טעאטער-פארשטעלונג זענען פארגעקומען גרויסע געשרייען, ווייל די פרויען האבען פערשטעלט מיט זייערע הים די ביהנע. די ארדנונגס-לייט זענען מיד געווארען בעטענדיג די דאמען, זיי זאלען אראפנעהמען די הים, אבער זיי האבען גארנישט געקענט אויספיהרען. א גליקליכער געדאנק איז איינגעפאלען דעם דירעקטאר: ער איז ארויסגעגאנגען אויף דער ביהנע נאכ'ן ערשטען אקט און האט אויסגערופען: אלע דאמען, וועלכע זענען עלטער פון 35 יאהר, דארפען ניט אראפנעהמען זייערע הים פון זייערע קעפ, אבער די, וואס זענען יונגער פון 35 יאהר, מוזען אראפנעהמען די הים.

צום צווייטען אקט איז ניט געווען קיין מיין דאמע מיט א הוט אויפ'ן קאפ.

שאלות און תשובות

בערל: איך וועל דיך פרעגען עטליכע פראגען וועסט מיר ענטפערן?

שמערל: פרעג.

בערל: ווען עסט דער מאן גוט? ווען עסט די פרוי גוט? ווען עסען ביידע גוט? און ווען עסען ביידע שלעכט?

שמערל: אויך מיר א פראגע! ווען דער מאן זיצט אין סוכה עסט ער גוט, ווען די פרוי ליגט אין קימפעט עסט זי גוט, ווען זיי ביידע זענען ערגעץ צו גאסט עסען זיי ביידע גוט און ווען געסט זענען ביי זיי עסען זיי ביידע שלעכט...

א מתנה

ווילנא. דער צווייטער געהילף-סעקרעטאר פון ווייצע-פרעזידענט פון דער געאגראפישער סוב-קאמיסיע ביי דער טערמינאלאגישער סעקציע פון פילאלאגישען ראט פון דעם יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט האט בעשלאסען צו שענקען דעם פאלקלאריסטישען מוזעאום ביים דערמאנטען אינסטיטוט אב'אפגעקלעפטע הושענא. וועגען דער דאזיגער ווערטפולער מתנה איז בעשלאסען געווארען אפצודרוקען בולעטינען אין אלע יודישע פעריאדישע אויסגאבען פון אייראפא

זי זוכט לענגער.

יונגע פרוי — האסט איהר ניט געזעהען מיין מאן. עס איז שוין צוויי שעה ווי איך זוך איהם ארום!

אלטע מיידעל — דאס איז גארניט. איך זוך שוין א מאן צעהן יאהר, און קען ניט געפינען..

ער האט א סימן.

— דו האסט גיכטען אויפ'ן גאנצען קערפער פון די פיס ביזן ראש?

חיים: — יא. פון וואנען ווייסטו?

— כ'האב זי הייבט געזעהען אריינהינקען צו א פוס-דאקטאר...

דער בעלמער חתן.

א חתן פון כעלם איז אמאל געפאהרען אויף זיין חתונה אין א צווייטער שטאדט. עטליכע מייל ווייט פון דער שטאדט, צוויי שעה פאר דער חופה, איז פלוצלונג געשעהן אן אומגליק אויף דער באהן ליניע, און דער צוג, אין וועלכען דער חתן איז געפאהרען, איז געבליבען שטעהן אין מיטען וועג און ניט געקענט ווייטער פאהרען. דער חתן איז דאן אוועק אין א דערבייאיגער סטאנציע און געשיקט די פאלגענדע טעלעגראמע:

„געבליבען שטעהן אין מיטען וועג... עס זאל ניט אנפאנגען די חופה ביז איך וועל קומען".

ליבע.

פרוי: געדענקסטו ווען דו האסט מיר אמאל פון גרויס ליבשאפט געוואלט אויפעסען?

מאן: הלואי וואלט איך דאס דעמאלט געטון, וואלסטו מיך איצט ניט אויפגעגעסען!

פון הויכע מקומות.

בערל: דו קוקסט אן לאה'ן ווי זי קרימט זיך, אז זי פערשטעהט ניט קיין יודיש. דאס איז דערפאר, ווייל זי שטאמט פון זעהר א הויכען ארט.

שמערל: צום ביישפיל?

בערל: זי איז געבוירען געווארען אויף א בוידעם.

יודישע מערכות.

א מערכה וואס א יוד האט א גראבען פינגער. ווען ניט דער פינגער, וואלט א יוד ביים שלום-עליכם-געבען פארפעהרען דעם אגדעטען ביז אין האלז אין נאקען.

א מערכה, וואס אין שוהל איז פארהאן א מזרח-מאנד. ווען ניט דער מזרח-וואנד, וואלט דער יוד ביי זיין געפילנקען אריינקומען אין שוהל ארויסגעפאלען ביז אין יענער זייט.

א מערכה — די ווייבערישע שוהל איז אפגעטיילט פון דער מאנסבילישער מיט קראטעס. ווען ניט, מען וואלט איהר דא געהאט צו הערען אויסטעגנת-נעכצער און דראפען מיט די נעגעל.

א מערכה אין מרחק זענען ניטא קיין הונדערט-פונפצנד טרעפ. ווען ניט וואלטען „הייסע" חסידים פריינטאג ארויפגעקראכען ביז אויף דער אייבערשטער באנק און ביז ער וואלט אראפ-געקומען וואלט ער בעדארפט מאכען הבדלה.

אין א מערכה, וואס ווען מ'בלאזט שופר, בלאזט מען דורך דער שמאלער זייט, האט דער שטן פלאץ צו אנטלויפען דורך דער ברייטער זייט. ווען מ'זאל חלילה בלאזען שופר דורך דער ברייטער זייט, וואלט דער שטן דערקוועטשט געווארען, דער בעל תוקע וואלט דעם אטעם פארלוירען.

א מערכה, וואס הלל האט אריינגעלעגט געריבענעם כריין צווישען צוויי שטיקלעך מצות. ווען ער לייגט אריין א מודישעוו, בייסט מען זיך אויף די ציינער.

אומלכע אנאנסען.

איך האב פארלוירען מיין ווייבעל, געהענדיג פון טעאטער. וועד עס האט זי געפונען איז געבעטען זי צו האלטען פאר זיך...

*

א שטיל, פיין מיידעל זוכט א מאן. צוועק — הייראטען. אורזאכע: זי ווערט יעדען טאג עלטער.

דער אבל.

פריינט און בעקאנטע האבען זיך צוזאמענגעקליבען אינ'ם הויז פונ'ם פערשטארבענעם. אלע זענען שטארק דערשלאגען געוועזען פונ'ם פלוצלונגדיגען שווערען קלאפ. מיט עטליכע טעג צוריק איז ער געווען געזונט און פריש — א מענש, ווי מיר אלע, און דא ליגט ער שוין פאר אונזערע אויגען א מת, א קאלטע שטיק פלייש.

מיר האבען צווישען זיך גערעדט:

— דאס איז דער מענש!

— קיינער קען ניט וויסען וואס מארגען וועט זיין.

— מ'קען אפילו ניט וויסען וואס ס'וועט זיין אין עטליכע מינוט ארום.

— דער מענש איז אזוי ווי א פליג.

אויף אלעמען האט געציטערט די הויט; מ'האט זיך געשראקען פאר'ן נייעם מלאך המות — אינפלוענץ.

די דאקטוירים ווייסען אליין ניט וואס דאס איז.

— דאקטוירים אליין שטארבען אויך.

— ניט ווייט פון מיין הויז, אויפ'ן זעלביגען שטאק, איז היינט איבערמארגען געשטארבען א דאקטאר פון אינפלוענץ.

גרויסע מענשען האבען געוויינט ווי קליינע קינדער. דער פערשטארבענער איז געווען א פריינטליכער, גוטער מענש, קיינעם קיינמאל קיין שום בייז ניט געטון.

צווישען אונז האט זיך געפונען איינער, א גוטער פריינט פונ'ם פערשטארבענעם, וועלכער האט זיך ניט געלאזט טרייסטען. מעהר פון אלעמען איז ער געווען דערשלאגען און פער-טרויערט. ריינע טרערען האבען זיך פון איהם געגאסען. אליין אין א ווינקעל האט ער זיך מיט זיין שווערען צער בעהאלטען, און ניט אויפגעהערט טרויערן.

און ער האט אויך וואס צו וויינען: וואס פאר א תירוץ וועט ער איצט זאגען זיין געהיימע געליבטע, דעם פער-שטארבענעמס פרוי, אז זי וועט צו-שטעהן, אז ער זאל מיט איהר חתונה האבען?..

ענטוויקלונג פון געהער.

חתן-כלה-צייט: ער רעדט — זי הערט צו.

האניג-חדשים: זי רעדט — ער הערט צו.

שפעטער: ביידע רעדען — די שכנים הערען צו.

נילדרענע הערמער.

אויב מען רעדט איינעם א שידוך, דארף ער ניט אנקוקען דאס מיידעל לויט דעם נדן, וואס מען זאגט איהם צו, דארף ער שוין אליין פערשטעהן.

א פרוי האט מען ליב אזוי לאנג, ווי זי לאזט זיך ניט ליב האבען.

אין די געץ אלטע צייטען האבען מענשען געלעבט לאנג, היינט לעבט מען ברייט.

ווען די ליבע הויבט זיך אן, שלאגען די הערצער; ווען די ליבע הערט אויף, שלאגען די הענט.

ארימע פרויען ניצען האלב נאקעט רייכע — דריי טערטעל.

דאס לעבען איז א ביהנע: ווער עס וויל שפילען א ראלע, דארף זיך ניט נאר פארשטעלען, נאר איינשמירען אויך.

א נייער טײַטש.

— משה-יונה, זאג מיר, וואס הייסט „חתן תורה — חתן בראשית"?

— איך וועל דיר זאגען: אמאל אז מען האט גענומען א חתן, איז ער געווען א בן-תורה היינט א חתן-בעדארף מען געמען לערנען פון אנהויב בראשית.

א דעפעשע.

א כוחר, וואס איז ארויסגעפאהרען קיין אויסלאנד, האט צוגעשיקט זיין ווייבעל אזא דעפעשע:

א גאנצען וועג פון לאדז ביז בערלין האב איך געטראכט נאך דיר טאטע א ך צעס אז ווען איך וועל אהיים קומען זאל איך דיר טרעפען געזונד טאטע מארגען זאלסטו צאהלען א פופציגער וועקסעל טאטע אן גדליה וואס קומען נאכ ן גמילות חסד זאלסטו איהם ג ביות זיין טאטע.

דיין מאן וואס ליבט דיך שוין צוואנציג יאהר טאטע.

א גוטע פראגע

ער: איך וואלט אייך געוואלט חתונה האבען, פריילין, אבער ווי אזוי קען מען אהן געלד אנהויבען פיהרען א לאנגע מלחמה?

אין זאאלאגישען גארטען.

א בחור מיט א מיידעל שטייען פאר דער שטייג מיט מאלפעס. דער יונגערמאן הויבט זיך ראפטאם צו צום מיידעל און גיט איהר א קוש.

— ווי דערוואגסט איהר זיך מיר צו קושען?! — שרייט דאס מיידעל אויס.

— ענטשולדיגט מיך, פריילין, — ריפט זיך אן דער יונגערמאן, — איך האב נאר געוואלט זעהן, צי די מאלפעס מאכען אלעדינג נאך.

אין פלאמען פון ליבע און האס

(124 (ראמאן).

— ענטפער! — איז קורט צוגעשטאנען — זעהסט, אז איך ווייס אלץ! א, דו געמיינער בעטעפעניש!

— בערוהיגט זיך, ה' לעוועגטאל! איך האב דא אייך פארגעבראכט ניט צוליב דעם, איהר זאלט זיך קאנען זעהן מיט פאליען.

— צו וואס זשע האסטו מיך דא אהערגעבראכט?

— כדי מיט אייך האבען דעם כבוד צו רעדען...

— רעדען!... דו, אויסוואורף! דיין אנבליק אליין נעהמט מיך ארום מיט עקעל! איך לעז אראפ דאס פערברעכען פון דיין פנים! ביזט געווען בעת דער גערוכטס אויספארשונג נאך דעם, ווי דו האסט דערמארדעט מיין פאטער. האסט געהאט די חוצפה!.. דו, מנובל! שוין דאן האב איך אינסטינקטיוו ניט געקאנט קוקען אויף דיין טריפה'נעם פרצוף.

ער האט געביילט די הענד, אדורכגענומען פון שרעקליכען יאוש.

— ארימער פעטער מיינער! ער איז געווען שוואך, ווי א קינד, און איהם צו דערמארדען איז דיר זעהר לייכט אנגעקומען... ער האט זיך אודאי גאר ניט פערטיידיגט!.. הערצער, רוצח!.. אין דעם מאמענט, ווען מ'וועט דיך שטעלען פאר דער תליה, וועל איך זיין לעבען דיר. איך וועל דיך ניט פערלאזען ביז דו וועסט ניט אויסהויכען די נשמה. מיין בליק אין נקמה-שמייכעל וועט אוועקטראגען מיט זיך אין דער אייביגקייט אריין!..

קארל האט געשוויגען.

ער איז נאך אלץ געשטאנען אומבעוועגליך מיט די הענד געקרייצט אויף דער ברוסט.

אין די פענסטער האט שוין אנגעהויבען אריינצוקוקען דער פריהמארגען.

די שיין פון דער ליכט איז בלאס געווארען.

— קורט האט א ציטער געטון.

ער האט שוין בערואפט אוועקגעהן. ער האט זיך דער-נעהנטערט צו דרייוויצען.

— איך געה אוועק, ווייל מיין פליכט רופט מיך. באלד אבער, ווי ס'וועט זיין מעגליך, וועל איך דא צוריקקומען, און דאן וועל אויף פון דיר אויף א שריט ניט אפטרעטען ביז ס'וועט ניט אפשלאגען די שעה פון שטראף.

ער איז אוועק צו דער טיר און האט זי געוואלט עפענען.

די טיר איז אבער געווען פערשלאסען, און דער שליסעל ארויסגענומען.

ער האט א קוק געטון אויף דרייוויצ'ן מיט א ניט-זיכערקייט און גלייך דערנאך א שטויס געטון די טיר מיט דער גאנצער קראפט.

די שווערע דעמבענע טיר האט אפילו ניט א ציטער געטון.

— וואס זאל עס בעדייטען? — האט ער א פרעג געטון.

קארל האט געשמייכעלט צו זיך.

— צוואנציג מענשען שטארקערע פון אייך וועלען ניט קאנען ריהרען די טיר, דארפט איהר זיך דעריבער ניט מטריח זיין.

— אלזא, עפענט! איך מוז זיך איילען אין לאגער. ס'הויבט שוין אן צו טאגען! און א מינוט ארום וועט שוין זיין צו שפעט... איך וועל זיך ניט קענען אדורכקריגען דורכ'ן שונא'ס מיליטער... אויך דארט, אין לאגער וועט מען בעמערקען, אז איך בין ניטא...

— וואס גיהט עס מיך אן! איהר זעהט דאס פענסטער — ס'האט דאפעלטע קראטעס. ביידע אויסגענג זענען פאר אייך פערשפארט, און קיין אנדער אויסגאנג איז ניטא!

— וואס זשע ווילסטו פון מיר?! — האט קורט דער-שראקען אויסגערופען.

קודם כל וויל איך אייך, געעהרטער הער' איבערציינען, אז איהר געפינט זיך אינגאנצען אין מיין מאכט. ביי זיך קיין געוועהר האט איהר ניט, און ארויסגעהן פונדאנען וועט איהר קאנען נאר דאן, ווען איך וועל עס וועלען.

אפזאגענדיג די פראזע, האט זיך דער אויסוואורף אוועק-געשטעלט אויף א שטוהל און צוגעגעבען מיט א שמייכעל:

— איך וועל דא אזוי געדולדיג זיצען ביז איהר וועט זיך בערוהיגען.

א בלאסער האט זיך קורט אראפגעלאזט אויף א שטול, וואס איז געשטאנען לע'ם פענסטער. אנגסטען האבען בעשלאגען זיין שטערן. פאר צארן האט ער געקריצט מיט די ציינער, און ער האט זיך געפיהלט הילפלאז, שוואך...

— ווען איהר וועט זיך בערוהיגען, וועט איהר מיר זאגען! — האט קארל איבערגע'חזר'ט.

ס'איז שוין געווארען פולער טאג.

קורט האט מיט בעשעמטקייט געקוקט אין דעם פערקראטעוועטען פענסטער. אין נעפעל דאבען זיך ארויסגעשטעלט די באהנטע בערגלעך.

לפנים איז נאך אלץ געשלאפען, און ס'איז שווער געווען זיך פארצושטעלען, אז די שלאכט איז נאהענט, און אז דער טאג וועט אפנעהמען מיט בלוט.

(פארטזעצונג קומט).

פאָלקס-הויז
לאָדז,
5 זאַוואַדזקאַ 5

שבת, דעם 15טן אָקטאָבער ד. י. פּינקטלעך 9 אזייגער אין אָוונט ווערט געגעבן א גרויסע מיניאַטור-פאָרשטעלונג דורך דער

אויפלעבונגס-ביהנע
— פון — לאָדז

למובת דער גמילות-חסדים-קאַסע פאַר טאַרג- און מאַרק-שטייער.

עס ווערט געגעבן: 1) „געשטאָרבן אויף אנגעלכטער" פרעהליכע קאָמעדיע אין 1 אַקט פון קאָסטין | 2) גרויסער קאָנצערט-טייל פון פאָלקס-לידער, ראָמאַנסען, קופּלעטען און טענץ. ס'ווערט געזונגען פאָלגענדע לידער: 1) „די לעגענדע", 2) „אין א וועלדעלע" ראָמאַנס, 3) קופּלעט „גאָלף", 4) „לופט", 5) „העל-קבצן", 6) דועט. 7) „סאָך דועט" | 3) „די נאכט פון זעלבסטמאָרד" דראַמאַטישער עטיוד אין 1 אַקט פון דראַגאָוו, אויסגעפיהרט דורך ה' וואַלף קיי. בילעטן צו בעקומען שבת א גאַנצען טאָג אין קאַסע פון פאָלקס-הויז זאַוואַדזקאַ 5. די פערוואַלטונג.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט

ד"ר וואַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	3—4
ד"ר הערשנער	קינדער-קראַנקהייטען	12—9½ 4—5
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	11—1
ד"ר לובינסקי	הויט- און געשלעכטס קר.	12—2
ד"ר שמירענפעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	1—3
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12.30—
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	1 —
ד"ר בערנסאָן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

אַנאַליזעס, שפּריצונגען מיט 606 אין די ... קוואַרץ-לאָמפּ, ... עלעקטריזאַציע, ... — היילונג אין ... — אין לעטשניצע ווערט ... אלע טרויבן ... אנאליזן און בלוט.

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-ארצט	10—2 נ"מ.
ד"ר לאַזשינסקאַ סמאַראַפּאַלסקאַ	צאָהן-ארצט	3—7

קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א. א. וו. די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

פאַבריק פון
ווענד-שאַנדעליערן
ווי אויך גאַלוואַנישע בראָנזיר-אַנשטאַלט
מ. לידער, לאָדז
צעגעלניאַנאַ 33, טעל. 53-41
נעהמט אָן אלערליי געגענשטענדע צו איבערגילדען, פערזילבערן, ניקלען, בראָנזירען און אָקסידירען. עס ווערען אויסגעפיהרט אלערליי רעפּאַראַטורען פון פערשידענע מעטאַלענע און זילבערנע געגענשטענדע. פּינקטליכע אויספיהרונג. גוט און ביליג מיט א גאַראַנטיע פאַר דויערהאַפטיגקייט. 748

בחצי חנם!
גרויסער
לימענאַד-אויספערקויף
פון די פירמעס Wyskok און Kantorowicz
$1/1$ ליטער 8 זל.; $1/2$ ליטער 4.50 זל.
בעמערקונג: אַלטע אונגאַר-ווייַנען צו זעהר ביליגע פרייזען.
מיט אַכטונג פ. ליפּעל,
נאַרינער מאַרק 8. 844

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78.
הויט און ווענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט-הייל אינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

Dr. med.
A. MAZUR
נאַרוטאָוויטש (דזשעלנאַ) 44
צוריק געקעהרט
אויערן און האַלז קראַנקהייטען שטימע און שפּראַך-פעהלערן (שטאַמלען א.ז.וו.) נעמט אָן פון 12—2 און פון 6—8 אָוו.

Dr. med.
WOLF EYCHNER
פרויען - קראַנקהייטען און אַקושעריע
זגעזשער 11 טעל. 34-72
נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294 פון 12—2 נאָכמ. אין דערהיים פון 6-8 אָוו.

ביים יובעליר
א. קירשענבוים,
31 פּעטריקאָווער 31
בעקומט מען פערשיד. גאָלד- און זילבער- אויסאַרבייטונגען, ווי אויך פון פּלאַטינע, אימיטאַציע פון טייערע שטיינער. אויך נעהם איך אָן אָרדערס, רעפּאַראַטורען צו מעסיגע פרייזען. 206

די פערוואַלטונג פון גימנאַזיום
„בית-אלפנא"
60 צעגעלניאַנאַ 60
עפענט שעורי ערב פאַר למודי הודש: חומש. נ"ך. העברעאיש און גמרא.
איינשרייבונגען נעמט מען אין די קאַנצעלאַריע טעגליך פון 6 ביז 8 אין אָוונט.
מעסיגע פרייזען. מעסיגע פרייזען.
577

א בעריכטס-
פערזאַמלונג
פון דעמאָקראַטישען בלאָק.
שבת, דעם 15-טען אָקטאָבער ד. י. 6 אזייגער אין אָוונט קומט פאָר
א בעריכטס-פערזאַמלונג
פון דעמאָקראַטישען בלאָק
אין פאָלקס-הויז, זאַוואַדזקאַ 5.
אַלע אַנטיילגעהמער אין די וואַהלען ווערען אויפגעפאָדערט פּינקטליך צו קומען. קיין בעזונדערע איינלאַדונגען ווערען ניט אַרויסגעשיקט.
דער וואַהל-קאָמיטעט.
623

לעטשניצע (פאַר קומענדע קראַנקע)
„SALUS"
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך דענטיסטישער קאַבינעט
גלובנאַ 41 טעל. 46-65.
איז אָפען טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אין אָוו. זונטאָג — פון 9 פריה ביז 2 נאָכמ.

ד"ר ז. ראַקאָווסקי	אויערן-האַלז און נאָז-קראַנקהייטען	פון 11 — 12
ד"ר לאַנדקאַו	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 1 — 2 און פון 5 — 7
ד"ר דינענזאָהן	קינדער-קראַנקהייטען	פון 11—12 און 4.30—6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראַנקהייטען	פון 1—2 און פון 6.30—7.30
„ שמעראָווסקי	פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע	2.30 — 3.30, 5.30—6.30 זונטאָג פון 12—1
„ זילבערשטראָם	,ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.	פון 11.30—1 און 7—8
ד"ר גאָלדבערג	אויגען-קראַנקהייטען	פון 10.30—12.30
ד"ר גאָלדרינג	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 11—12 און פון 3—5
צאָהן-ארצט פרוי לאַנדקאַו „ סט. געלבערג	צאָהן- און מויל-קראַנקהייטען	9.30—12 און פון 4—7 12—2 און פון 7—8

אַנאַליזעס, קוואַרץ-לאָמפּ, איינשפּריצונגען, פּאָקען-שטעלען. אַלערליי אָנאַליזען, (ווי אורין, בלוט, פלעגמע, קאָל א.ז.וו.) דורכליכטונגען און רענטגען-אויפנאַהמען. קורס פאַר שטאַמלער. געבורטס-הילף בעראַטונגען פאַר מוטערס. קינסטליכע ציין, קראָנען, גאָלדענע בריקען, פּלאָמבען א. א. וו. ספּעצ. קורסען פאַר שטאַמלער. היזיטען אין שטאָדט.
שוץ-אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין. 31

טליתים-פאַבריק
אויסגעצייכנטע פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע זיידענע טליתים אין פערשיעדענע, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטאַל מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל
ביי א. ה. ציטרינאָווסקי, קאַמיענאַ 4.
אין צווייטען הויף פּאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך! ...
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו ...

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטל. דענטיסט.-קאַבינ.
„Sanitas" Cegielniana 29, tel. 44-51.
נעמען אָן פאָלגענדע דר.:

ד"ר ענגעל	ד"ר לאַסקי
„ פריד	„ ש. מאַלאָוויסט
„ גערשטיין	„ מאַרדכאָוויטש
„ גוטשטאַט	„ פּריבולסקי
„ אימיד	„ ה. ראַקאָווסקי
„ איציגזאָן	„ ג. ראָזענבערג
„ קאַצענעלזאָן	„ פרוי ראָזענבלאַט
„ ס. קאַנטאָר	„ שאַיעראָוויטש
„ לעווינזאָן	„ א. שטיינבערג
„ פרוי לעווינזאָן	„ י. שטיינבערג

צאָהן-ערצטע

צוקער גרינשטיין-האַרקאַווי	קרעניצקאַ-ציפּין שאַצקאַ

אַנאַליזען פון אורין, בלוט א. ז. וו. 936

דאַנטיסט פון צאָהנטעכניס
י. ביטענסקי
5 קאָנסטאַנטינער 5
נעהמט אָן אַלע טאָג פון 9 פריה ביז 8 אָוונט
פּרייזען ביליגע! בעראַטונג אומזיסט!

פאַדערט איבעראַל
גאַר די אַ טענטירטע
פעלד-בעטען
Palma-Patent פערזעהן מיט דער פאַבריקס - מאַרקע
פאַר וועלכע מיר גאַראַנטירען אויף 3 יאהר
שטעטס אויף לאַגער אין א גרויסען אויסוואַהל:
ניקעל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען, טיש-בעטען, אַמעריקאַנקעס, קינדער-וועגעלעך, קינדער-בענקעלעך אויף רעדלעך ווי אויך מעטער-מאָס.
מאַטראַצען
געבעטע, שאַטקאַ- ווע און האָלאַנדישע
קאָוועטקעס און טאַפּטשאַנעס.
בעט.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אדער ברוין 17 זל., פאַלאָוע-בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג. פאַבריקס-פרייזען.
הורט. ומטאָליכע רעפּעראַטורען. דעטייל.
לאָדז, פּוילנאַצנאַ 24, טעלעפאָן 31-85

Który Hurtownik
dostarczy wagonowe ilości wszelkich
odpadków i odcinków
bawełnianych białych i kolorowych.
Zgłoszenia do admin. „Najer Folksblat". 819

די גליקליכסטע לאָסע!
צו דער I קלאַס 16. מלוכה-לאָטעריע
קען מען בעקומען אין דער באַנק. און גליקליכסטער קאָלעקטור
פון ס. יאַטקאַ
פּיעטריקאָווער 22 טעלעפאָן 41-74 | פ.ק.א.
פּיעטריקאָווער 66 טעלעפאָן 20-90 | 63910
אין דער ציהונג פון דער 5. קלאַס זענען דאָרט געפאַלען אויסער דער גרויסער פּרעמיע פון 415000 זל. אויף נומער 60373 אויף פאָלגענדע געווינסטען:

15000	זל. אויף נ'	60373	5000	זל. אויף נ'	85639
10000	„ „ „	50246	3000	„ „ „	47007
10000	„ „ „	103241	3000	„ „ „	85601
5000	„ „ „	32688	3000	„ „ „	85638

און פיל, פיל אַנדערע.
נוצט אויס ס'געלעגענהייט! פּרובירט אייך מיט א גליקליך לאָס!

די מאָדערנסטע
לאָמפּען
פאַר שפּייז-צימערן
און קאַבינעטען
קויפט זיך אַמבעסטען צו פאַבריקס-פרייזען
ביי ש. פ. שמאַלעוויטש
פּאָלודניאָוואַ 8.

בעמערקונג: עס ווערען אויך אָנגענומען אַלערליי איבעראַרבייטונג פון גאַז אויף עלעקטריע, אויך אָקסידירען. 1523

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-ארצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08
פּלאָמבירט פּערצעלאַנענע ציין און מאָגן-קראַנקע ציין. ציין ... אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעל לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע ציין, נעמט אָן פון 9—12 ... פון 3—7 אזייגער אָוונט. ביליגע פּרייזען. 1481

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעצ. און דענטיסטען-קאבינעט
פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראנקהייטען	ד"ר ב. ראבינזאהן " מ. וואלפמאן " א. טענענבוים	פון 3½—2½ און 7—8 " 12—2 " 4—6
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר י. שרייבער " א. פאכשאנסקי	פון 2½—4 און 7—8 " 12—1 און 5—6
פרויען-קראנקהייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ד. אלטערמאן " מ. פעלדמאן ד"ר ח. זעלדאוויטש-קראמשטיק " נוסבאום זאנד טענענבוים	פון 11—1 " 5½—7½ שבת, זונט. דינסט. דאנ. 3-5 זונט. מאנט. מיט. פרייט. 3-5
קינדער-קראנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאג " ל. פאמיליער	פון 10—11 און 6—7 " 12—1 און 4—5
נערווען-קראנק.	ד"ר מ. מאשלאנקא	פון 6—7 זונטאג 1—2½
אויגען-קראנקהייטען	ד"ר י. סטופאי " ס. האלענדערסקא	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאז, האלז און אויערן-קראנק.	ד"ר מ. קראשטשקא " באל. כאן	פון 11—1 און 7—8 " 3½—5½
הויט- און ווענערישע קראנק.	ד"ר פ. ברוין " י. סאלאוויטשיק	פון ½12—½3 " 6-8
ציין- און מויל-קראנקהייטען	צאהן-ארצט ס. שעוועס " מ. רעזניקאווא " ב. טשודנאווסקא " נ. קאצענבאגען	פון 9—10¾ און 8—9 " 11—1¾ " 2¼—5 " 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז אוונט. 9 אין
קווארץ-לאמפען און גרופען-בעשטראהלונג

בעפאר איהר נעהמט קויפען מעבעל, קומט צו אונזערע מיין.

מעבעל
אויסשטעלונג
וסכא"ניא 66, טעלעפ. 34-25 ביי
L. Salomonowicz

חמל ביי מיר קען מען קויפען קאמפלעטע-איינריכטונגען אז פראפיינס-צימערן, ווי אויך איינצעלנע מעבעל-שטיק צו מעסיגע פרייזן אויף גוטע בעדינגונגען און פונקטליכע און רעעלע אויספיהרונג.

די פראקטישע כעמיע

ערלערנט גרינדליך סאכארין אין עלע אזימען: פולחער צו מאבליצירען קרישטאל פון טאבלע-טען ארטהאווירע (להוציא מר מכתוס) אויסער דעם געפינט זיך אין דער פראקטישער כעמיע ווי צו פאבריצירען זייף וואדע, בלאטער (סינקע) פוך-פאמאדע, שוה-קרעם, (אויך גומא לין געבליזמעלטע). גלאנץ, טראן, פערשידענע קאנדיטערי, הונסטשעסטענ-חאדן-ארטיקלען, און נייע ערפינדונגען און איל ואנגבארע ארטיקלען. יעדעס ארטיקעל קען געבען רייכליכע עקזיסטענץ, אויך פאר ווייניג בעמיטעלטע. פירגט אן אנטווארט ואפארט

J. MATUSAN, Caire-Helouan (Egypte)

אין מיין קירזשנער=ווערקשטעל

ווערען אויסגעפערטיגט אלערלייא פעלץ-אויסארבייטונגען לויט די נייעסטע און שענסטע מאדעלען

י. ווארשאווסקי, לאדז נאוואמיעסקא 28

בעמערקונג: איך נעהם אן פערשידענע בעשטעלונגען, ווי אויך רעפאראטורען אויף גוטע בעדינגונגען. געדענקט דעם אדרעס! 556

מעבעל | קויפט נישט קיין | מעבעל

מעבעל

בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין

מעבעל=געשעפט
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעלעפאן 62-56

Ch. ŁAZNIK

נור ביי מיר קענט איהר שעהנע מעבעל בעקומען פערשידענע און ביליג.
בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצער, נייע-מאשינען, פאטאגראפען, אנציגער א.א.וו. איך צאהל די העכסטע פרייזן. קומט און איבערצייגט אייך.

דער לאנגיעהריגער

טאמבויר=אטעליער
פון א. העיבאוויטש

◆◆◆ 2 קאמיעננא 2 ◆◆◆

920

נעהמט אן אלערליי טאמבויר-ארבייטען ווי אויך פארטיערען, דעקען ווי אויך דאמען-קאנפעקציאן.

פינקטליכע בעהאנדלונג! רעעלע אויספיהרונג!

Dr. med.

H. Lajchter

קאנסטאנטינער 9.
רוג זאכאדניא טעל. 49-66

צאהן - כירורג

ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען פון מויל, גומען, דזשאנקעס, צאהן - פלאמבעס א.ז.וו. נעמט אן פון 1½—5 און זונטאג און יום טוב פון 9—12

Dr. med

STUPEL

Szkolna 12

ספעציאליסט פאר הויט, האר און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכקייט, רענטגען-שטראהלען און קווארץ-לאמפע, עלעקטרא-טעראפיע.
נעמט אן פון 6—9 און אוונט

געטרעם
(אויבערשטרימפ)
אין א גרויסען אויסוואהל ביי
אבראמאוויטש,
לאדז, פאדזשעצנא 15

א וועלט-רעקארד האבען דערגרייכט

גומי-אבצאסען
„GLOBUS"

אלס בעוויז דינט דער אויסצייכנונגס-פאקט, וואס עס האט בעקומען נאר די איינציגע פירמע

I-sza Polska Fabryka Wyrobów Gumowych
„GLOBUS" w Łodzi, ul. Piotrkowska 220

די פירמע איז בעשאנקען געווארען פאר דעם ערשטקלאסיגען סארט מיט דער העכסטער אויסצייכנונג Grand Prix אויך מיט א גאלדענעם מעדאל אויף דער אויסשטעלונג אין רוים אין 1927 יאהר. ווי אויך אויף דער אויסשטעלונג פון פארטשריט אין יאהר 1927 אין פאריז מיט א גאלדענעם מעדאל.

גומי אבצאסען „GLOBUS" זעינען דערייבער די בעסטע און ביליגסטע

פאדערט איבעראל! גאראנטיע אויף 3 חדשים! פאדערט איבעראל!

8-טע גנג ה"ה פריזערס!!

צו די בעפארשטעהענדע יום-טובים בעזיצט אין א רייכען אויסוואהל פון

העלנישע און בלומען-וואסערן

צו אזעלכע ניעדריגע פרייזן פון 8.60 א קילא

וועזשעטאל נאר	3
פיקסין	7.75
בריליאנטין	3.60

ווי אויך אלע ארט פריזיער-געצייג צו פאבריקס-פרייזען. מיט אכטונג

PERFUMERJA
I. DRUKIER
11 Zawadzka 11

עלטערען

פאר 3 זלאטעס א וואך ווערט געלערנט מיט קינדער וואס לערנען אין פאלקס-שולען: חומש, רש"י נ"ך משניות, גמרא יהודות היסטאריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע ביכער זעלבסט צוזאמענשטעלען דורכ'ן בעוואוסטען ארטאדאקסישען העברעאישען לעהרער י. ד. ראזענפעלד, פלאץ וואלנאשטשי 6 קווער אפ. רעכטס 2 שט. בעט. ס'ווערן אויך אנגענומען ... 5 "אהר אז.

א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ערפאלג גאראנטירט!

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	11-10 8-2 6½—7½
ד"ר רדזיעווסקי	הויט- און געשלעכטס-קר.	11—10 2—1
ד"ר גאלדשטיין-מאלאכ	אויגען-קראנקהייטען	2-1
ד"ר יוסטמאן	נערווען-קראנקהייטען	2—12
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	12-10 5-4
ד"ר פאפיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	1-11½ 4-5
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייטען	5-4 און 2-1
ד"ר וויינבערג	אינערע יעדען לונגען-קר.	1-11 5½-7
ד"ר מטופעל	רענטגען	12—2 6-4
א. גראדזענסקי	צאהן-ארצט	7—3
נ. ראזעס	צאהן-ארצט	2—9

צאהן פלאמבירונגען, בעליפטונגען, קראנען, מאסטען, א.א.וו. ביי דער לעטשניצע און בעטעלבע געפינט זיך

רענטגען-אינסטיטוט

דורכלייכטונג פון אויס-קראנקהייטען פון קאפ (פארץ) מיט רענטגען-שטראהלען, פאר אקזשעמעס און דורכליכטוני-גען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, לעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר פאמאלץ.

אנגענומען ווערט ... פון 5—4 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך אפען ווינטער. וויזיט אין דער שטאט.

יהי אור

עלעקטרישע לאמפען די בעסטע מארקעס, אויך אלע עלעקטרישע ארטיקלען, קויפט זיך אמביליגסטען ביי

מ. זענדעל, פלאץ וואלנאשטשי 9
(נייער מארק)
רוג נאוואמיעסקא, פראנט-געוועלב.

בעמערקונג: אננעהמע פון עלעקטרישע אינסטאלאציעס און אלע ארט פראפאקאלען פון די עלעקטראוניע, אויך רעפעראטורען, קאנצעסיאנירט דורך די עלעקטראוניע. 753

קראפט-מיטשען

אפגעהיטענע און צוטריטליך, מיט און אהן מולדעס, אינציגע אונטערטרייבער אזוי... אלעס אין בעסטער אויספיהרונג, אויסערדעם זעהר ביליג, ואפארט אויף לאגער ליפערבאר

Union Special

ניי-מאשינען

ספעציעלע מאשינען פאר אלע צווייגען פון אינדוסטריע און האנדווערק-מאשינען צו נאהן, שפולמאשינען, טעלען, רעפעראטורען

PERŁA i POMORSKI
Piotrkowska 69, tel. 8-24. 690

אל תהי צדיק הרבה

ואל תתחכם יותר - ווי נישט צו זיין חכם. אז די דאקטוירים שרייבען און ערלויבען מאנדע-לעך צוקער, וואלט געלייך קומען צוליפעט אין ביורא

17 פעטריקאווער 17

2-טער הויף, פארטער, ווילטשאנג, זאכאדניא 23, וואו מען בעקומט דעם געזונטען צוקער אין פארם פון לוסטיגען פאטילעס, קליאוועלעס, זאבעטעדענשעט אויף אלע שטאטס און פוילען, שפעלאציעס, עספאזיציעס, אויהאלאניעס, ראקעטען, ... אזוי אויך אוזשעגאר ... אויף אלע אינטרעסן שוטפות-אקטען, טעסטאמענטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דעראטוניגען, קארנע מפראוגעס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

צוות געזשע מיטער-ענינים

חערט ערטיילט דורך א מיליטערישען ספעציאליסט פון 7-4 אוו.
ריכטקעס-אדוואקאט י. מאנעלא,
פעטריקאווער 17, זאכאדניא 23

די מאדערנסטע

לאמפען

פאר שפייזע-צימערן און קאבינעטען קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס-פרייזען נור ביי

א. י. איזנער, פאלודניאווא 25

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבער-ארבייטונגען פון גאז אויף עלעקטריע, ווי אויך אקסעדירט.

בעקאנטמאכונג.

געז. צו פערשפרייטען מלאכה צווישען פרויען
— אין לאדז, —
„PRACA"
חאולשאנסקא 21.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז עס ווערען אנגענומען איינשרייבונגען אויף 1) צושניידען און נייען קליידער ווי אויך פון קינדער-קאנפעקציע. 2) וועסע און קאלירטע שטיקערייי ווי אויך עהנליכע האנד-ארבייטען. 3) הוט-פוצעריי: קאפעלושען פאנטאזיע-טארבעקעס און אבאזשורען. 4) מאניקור. דער סעקרעטאריאט נעהמט אן איינשרייבונגען און ערטיילט אינפארמאציעס פון 10-12 פריה.

פעלץ-געשעפטען

אונזער פירמע
TYGER i GLATTER
PIOTRKOWSKA 43 i 29,
tel. 24-77 i 13-22.

מיר צמפפעהלען פעלץ הארען לויט די נייעסטע פאריזער מאדעלען, ווי אויך א רייכען אויסוואהל פון פעלצלעך פון פערשידענע סארטען.

צוגענגליכע פרייזען! צוגענגליכע פרייזען!
בעמ.: קירזשנער-ווערקשטעל אויפ'ן ארט. 639

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט — 14. אקטאבער 1927

14	אָקטאָבער
פרייטאג	זון-אויפגאנג 5.55
יח	זון-אונטערגאנג 4.47
תשרי תרפ"ח	לענג פון טאג 11,20
	ליכט-צינדן: 4,38

יאָהרגאַנג 1909.
ווער דאַרף זיך היינט און מאָרגען שטעלען צו דער רעגיסטראַציע?

היינט דאַרפען זיך שטעלען צו דער מיליטער-רעגיסטראַציע אויף טראַגוטאַ 10 די יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1909, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 טען קאָמיסאַריאַט און וועמענס פאַמיליען-נאָמען הייבען זיך אָן מיט די אותיות: U, W, Z, Ż און פון 14-טען קאָמיסאַריאַט M, N, O, P, R, S.

מאָרגען – דער לעצטער טאָג. עס שטעלען זיך: 5. קאָמיסאַריאַט און פון 14-טען קאָמיסאַריאַט: Sz, T, U, W, Z, Ż.

די נייע וואָך
קורסירען שוין נייע טראַמוואַיען

(:) די אַרבייטען ביי די נייע טראַמוואַי-ליניעס האַלטען שוין ביים פאַרענדיגט ווערען און די נייע וואָך וועלען שוין ווערען אין גאַנג די טראַמוואַיען אויף די ליניעס: פּושציאַוד בענעדיקטאַ (6. שיערפּען), זשעלאַזנע ביז'ן האַלער פּלאַץ.

מיט גאַרנישט
האָבען זיך פאַרענדיגט די אונטערהאַנדלונגען מיט „סאָוואָלטאָרג".

(ס) מיט צוויי וואָכען צוריק האָבען אין לאָדז געווײלט אָפיציעל פאַרטרעטער פון די סאָוויעטישע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע האָבען געפיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט אַ רייה גרעסערע קאָמנאַרן-שפּינערייען. בעת די אונטערהאַנדלונגען האָבען די פאַרטרעטער פון „סאָוואָלטאָרג" פאַרלאַנגט קרעדיטען אויף 9-10 און 12 חדשים. די פאָדערונגען זענען נישט אָנגענומען געוואָרען און די אונטערהאַנדלונגען האָבען זיך פאַרענדיגט מיט גאַרנישט.

אַ טראַנזאַקציע
רומעניען-פּאָזנאַנסקי

(ס) די פירמע פּאָזנאַנסקי, וועלכע האָט איבערגענומען דעם מאַרק פון אַ נייעם דירעקטאָר, האָט איצט צום ערשטען מאָל געשלאָסען אַ טראַנזאַקציע מיט רומענישע סוחרים אויף גרעסערע סכומים באַוומוואָל-סחורות.

3 פּראָצענט
אַנשטאָט 25 פּראָצענט.

(8) ווי בעוואוסט דויערט שוין עטליכע וואָכען דער שטרייק פון די פּלוש-וועבער, וועלכע פאָדערן אַ הוספה פון 25 פּראָצענט.

די פאַבריקאַנטען האָבען לעצטענס פאָרגעלעגט 3 פּראָצענט הוספה, אויף וואָס די אַרבייטער וועלען נישט איינגעהן. היינט קומט דעריבער פאָר אַ קאָנפערענץ ביים אַרבייטס-אינספּעקטאָר מיט'ן אָנטייל פון ביידע צדדים.

פון ארץ ישראל-אַמט.

פרוי רבקה פּלאַם דאַרף זיך ווענדען אין ארץ-ישראל-אַמט (צעגעלניאַנע 4) בנוגע אַ ידיעה פון ארץ ישראל.

Lekarz-dentysta
H. Lewita-Fuchs
Piotrkowska 50, tel. 21-36
Przyjmuje od godz. 10—1 p.p.
od 3—6 wiecz. 095

קאָנטראָל-פאַרזאַמלונגען פון רעזערוויסטען
הייבען זיך אָן מאָרגען שבת.

די מיליטעריש-פּאָליציייאישע ביוראָ פון מאַגיסטראַט טיילט מיט, אַז ס'וועלען פאָרקומען קאָנטראָל פאַרזאַמלונגען פאַר רעזערוויסטען (קאַטעגאָריע A, C און C1) פון די יאָהרען 1901, 1899 פון 1887 און פון די יאָהרגאַנג 1890 ביז 1898, וועלכע האָבען אין 1925 און 1926 י. זיך נישט געדאַרפט צושטעלען צו די קאָנטראָל-פאַרזאַמלונגען, נאָר וועלכע האָבען עס נישט געטון צוליב פאַרשיידענע סבות.

די קאָנטראָל - פאַרזאַמלונגען וועלען פאָרקומען לויט פאָלגענדען פּלאַן:

יאָהרגאַנג 1887, קאָמיסיע נומער 1. לעשנאָ 7-9 אין די קאַסאַרן פון 28 פּולק.

קאָמיסאַריאַט 1 פון A ביז L – 15 אָקטאָבער; פון M–Z – 17 אָקטאָבער;

קאָמיסאַריאַט 4 פון A ביז L – 18 אָקטאָבער; פון M ביז Z 19 אָקטאָב.;

קאָמיסאַריאַט 6 און 12 אַלע בוכשטאַבען דעם 20 אָקטאָבער;

קאָמיסאַריאַט 7 פון A ביז J – 21 אָקטאָבער; K ביז P — 22 אָקטאָבער; R ביז Z – 24 אָקטאָבער.

קאָמיסאַריאַט 10: A ביז L – 25 אָקטאָבער; M ביז Z 26 אָקטאָבער;

קאָמיסאַריאַט 13: A ביז L – 27 אָקטאָבער; M ביז Z 28 אָקטאָבער;

קאָמיסאַריאַט 14: A ביז L – 29 אָקטאָבער; M ביז Z – 31 אָקטאָבער.

קאָמיסיע 2 אין לאָקאַל אויף קאָנסטאַנטינער 81 אין די קאַסאַרן פון 4 סאַניטאַר-באַטאַליאָן:

יאָהרגאַנג 1890 – 25 נאָוועמבער;
1891 – 24 „
1892 – 23 „
1893 – 22 „

1894 די קאָמיסאַריאַטען 1, 6 און 7 – דעם 19 נאָוועמבער, 6, 10, 12, 13 און 14 דעם 18 נאָוועמבער.

יאָהרגאַנג 1895, 1896 און 1897 דעם 25 נאָוועמבער.

יאָהרגאַנג 1898: קאָמיסאַריאַטען 1, 4 און 7 – 19 נאָוועמבער 6, 10, 12, 13 און 14 – דעם 18 נאָוועמבער.

יאָהרגאַנג 1899 קאָמיסאַריאַט 1 פון A ביז F 15 אָקטאָבער; G ביז K – 17 אָקטאָבער L ביז P – 18 אָקטאָבער, R ביז Z דעם 19 אָקטאָבער;

קאָמיסאַריאַט 4: A ביז F .20 אָקטאָבער; G ביז K – 21 אָקטאָבער; L ביז P – .22 אָקטאָבער; R ביז Z – .24 אָקטאָבער;

קאָמיסאַריאַט 6: – .25 אָקטאָבער.

קאָמיסאַריאַט 7: A ביז D .26 אָקטאָבער; E ביז Ch – .27 אָקטאָבער; J ביז K – .28 אָקטאָבער; L ביז N – .29 אָקטאָבער; O ביז S – .31 אָקטאָבער; T ביז Z – 2 נאָוועמבער;

קאָמיסאַריאַט 10: A ביז J .3 נאָוועמבער; K ביז P – 4 נאָוועמבער; R ביז Z – .5 נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 12: – 7 נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 13: A ביז F – .8 נאָוועמבער; G ביז K – .9 נאָוועמבער; L ביז P – .10 נאָוועמבער; R ביז Z – .11 נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 14: A ביז F – .12 נאָוועמבער; G ביז K – .14 נאָוועמבער; L ביז P – .15 נאָוועמבער; R ביז Z – .16 נאָוועמבער.

יאָהרגאַנג 1901 קאָמיסיע נומער 1 לעשנאָ 7-9 אין לאָקאַל פון די קאַסאַרן פון 28. פּולק.

קאָמיסאַריאַט 1: פון A ביז J – .2 נאָוועמבער; K ביז P – .3 נאָוועמבער; R ביז Z – 4 נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 4: A ביז J – .5 נאָוועמבער; K ביז P – 7 נאָוועמבער; R ביז Z – .8 נאָוועמבער;

קאָמיסאַריאַטען 6 און 12: – 9 נאָוועמבער;

קאָמיסאַריאַט 7: A ביז F – .10 נאָוועמבער; G ביז K – .11 נאָוועמבער; L ביז P – .12 נאָוועמבער; R ביז Z – 14 נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 10: A ביז L – 15 נאָוועמבער; M ביז Z – 16 נאָוועמבער

קאָמיסאַריאַט 13: A ביז J – 17 נאָוועמבער; K ביז P – 18 נאָוועמבער K ביז Z 19 נאָוועמבער.

קאָמיסאַריאַט 14: A ביז J – 21 נאָוועמבער K ביז P – 22 נאָוועמבער K ביז Z – 23 נאָוועמבער.

אין ס. ק. או. לאָדז 1 קאָמיסיע נומער 1 לעשנאָ 7/9 קאַסאַרן פון 28. פּולק.

יאָהרגאַנג 1887 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַטען 2, 3, 5, 8, 9 און 11 15 אָקטאָבער A B C און D – 17 אָקטאָבער; G F – 18 אָקטאָבער; G H Ch – 19 אָקטאָבער I J – 20 אָקטאָבער; Ka ביז Ku – 21 אָקטאָבער; Ko ביז Kz 22 אָקטאָבער L Ł – 24 אָקטאָבער; M N – 25 אָקטאָבער; O P – 26 אָקטאָבער; T R – 27 אָקטאָבער; Sa ביז Sy – 28 אָקטאָבער; Sz – 29 אָקטאָבער; Z W U – 31 אָקטאָבער.

קאָמיסיע נומער 2, קאָנסטאַנטינער 62 אין די קאַסאַרן פון 31. פּולק.

1890 – 25 נאָוועמבער.
1891 – 24 „
1892 – 23 „
1893 – 22 „

1894 – A ביז Ł – 19 נאָוועמבער, M ביז Z – 21 נאָוועמבער;

1895, 1896 און 1897 – 25 נאָוועמבער;

1898 A ביז Ł – 17 נאָוועמבער, M ביז Z – 18 נאָוועמבער.

יאָהרגאַנג 1899. קאָמיסאַריאַטען 2, 3, 5, 8, 9 און 11 A און C – 15 אָקטאָבער, Ba ביז Bn – 17 אָקטאָבער; Bo ביז Bz – 18 אָקטאָבער; D, E – 19 אָקטאָבער; C – 20 אָקטאָבער; Ga ביז Gn – 21 אָקטאָבער; Go ביז Gz – 22 אָקטאָבער; H, Ch – 24 אָקטאָבער; I, J – 25 אָקטאָבער; Ka ביז Ki – 26 אָקטאָבער; Ki ביז Kp – 27 אָקטאָבער; Kr ביז Kz – 28 אָקטאָבער; L, Ł – 29 אָקטאָבער; Ma ביז Mh – 31 אָקטאָבער; Mi ביז Mz – 2 נאָוועמבער; N, O – 3 נאָוועמבער; Pa ביז Pn – 4 נאָוועמבער; Po ביז Pz – 5 נאָוועמבער; Ra ביז Rn – 7 נאָוועמבער; Ro ביז Rz – 8 נאָוועמבער; Sa ביז So – 9 נאָוועמבער; Sp ביז Sy – 10 נאָוועמבער; Sz – 11 נאָוועמבער; T, U – 12 נאָוועמבער; Wa ביז Wh – 14 נאָוועמבער; Wi ביז Wz – 15 נאָוועמבער; Z – 16 נאָוועמבער.

קאָמיסיע נומער 1, לעשנאָ 7 9 אין די קאַסאַרן פון 28 פּולק.

יאָהרגאַנג 1901 פון A, C און E – 2 נאָוועמבער; B – 3 נאָוועמבער; D און F – 4 נאָוועמבער; G – 5 נאָוועמבער; H און Ch – 7 נאָוועמבער; I-J – 8 נאָוועמבער; Ka ביז Ki – 9 נאָוועמבער; Kl ביז Kp – 10 נאָוועמבער; Kr ביז Kz – 11 נאָוועמבער; L און Ł – 12 נאָוועמבער; M – 14 נאָוועמבער; N און O – 15 נאָוועמבער; P – 16 נאָוועמבער; R – 17 נאָוועמבער; Sa ביז So – 18 נאָוועמבער; Sp ביז Sy דעם 19 נאָוועמבער; Sz – 21 נאָוועמבער; T, U און Z – 22 נאָוועמבער; W – 23 נאָוועמבער.

פון חוב צו שטעלען זיך אויף די קאָנטראָל-פאַרזאַמלונגען זענען באַפרייט:

א) דעפּוטאַטען צום סיים, סענאַטאָרען, מיניסטאָרען און וויצע מיניסטאָרען;

ב) גייסטליכע און קאַנדידאַטען אויף גייסטליכע;

ג) שערעגאָווצעס, וועלכע האָבען היי-יאָהר אָפּגעטון דאָס אַקטיווע דינסט אין מיליטער אָדער אויף איבונגען;

ד) שערעגאָווצעס, וועלכע האָבען זיך היי-יאָהר געמעלדען צו מיליטער-דינסט אָדער צו איבונגען, נאָר זענען צוליב קראַנקהייטען אָדער בריי צוגעשטעלט געוואָרען צו אַ רעווידיר קאָמיסיע זענען זיי באַפרייט געוואָרען;

ה) די וואָס געפינען זיך אין אויספאָרשונגס-טורמע, אָדער שטראָף-טורמע אָדער געפינען זיך אין אויסבעסערונגס-הייזער;

ו) שערעגאָווצעס פון רעזערווע אָדער פון לאַנדשטורם, וועלכע זענען אַרויסגעפאָהרען קיין אויסלאַנד אויפ'ן סמך פון די פּערזענליכע פּאַספּאָרטען.

צו די קאָנטראָל פאַרזאַמלונגען דאַרף מען זיך צושטעלען אינם אָרט און טערמין, וואָס זענען אָנגעגעבען אין די באַקאַנטמאַכונגען אויסגעקלעבט 9 אַ זייגער אין דער פריה מיט'ן מיליטער ביכל, פּאָליציאַנטיש קאַרטע און פּאַס. מיליטערישע דאָקומענטען: רעזערוויסטען, וואָס וועלען זיך נישט צושטעלען אין דער צייט אויף די קאָנטראָל-פאַרזאַמלונגען, וועלען דורך די פּראָקוראַטור אין די קאָנטראָל פאַרזאַמלונגען צוגעצויגען ווערען צו פאַראַנטוואָרטליכקייט לויט די מיליטערישע שטראָף-פּאַראַגראַפען.

די, וואָס ווערען גערופען צו די קאָנטראָל-פאַרזאַמלונגען קענען נישט האָבען קיין טענות צו דער מלוכה קאָסט פאַר נישט אַרבייטען, אָדער פאַר פאַרלירען אַ טייל פון אַרבייטס-לוין בעת'ן צושטעלען זיך צו די פאַרזאַמלונגען.

נאָך די שטאָט-ראַט-וואַהלען.
מאָנטאָג וועלען אָפיציעל בעקאַנט ווערען די רעזולטאַטען.-די פראַגע ווענען דער פּרעזידענטור און לאָווניקעס.-ווענען אַ מעהרהייט.

די אַרבייטען פון דער הויפּט-וואַהל-קאָמיסיע געהען שנעל פאָראויס. היינט זאָל שוין פאַרענדיגט ווערען דאָס צעהלען די שטימען אין די איינצעלנע וואַהל-קרייזען און נאָכדעם וועט די הויפּט וואַהל-קאָמיסיע, אין דער אָנוועזענהייט פון די פאַרטרויאונגס-מענער פון די פאַרשידענע קאַנדידאַטען-ליסטעס צוטרעטען צו פאַרטיילען די מאַנדאַטען. די דאָזיגע אַרבייט וועט וואַהרשיינליך פאַרענדיגט ווערען מאָרגען, שבת אין אָווענט, און מאָנטאָג וועלען שוין אָפיציעל פאַרעפענטליכט ווערען די רעזולטאַטען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פראַגע ווענען אַמטען פון פּרעזידענט, וויצע-פּרעזידענטען און לאָווניקעס פון נייעם מאַגיסטראַט זענען נעכטען אַרויסגעפאָהרען קיין וואַרשאַ די פאַרטרעטער פון פּ.פּ.ס. קרייז-קאָמיטעט ד"ר וועליצקי און ראָטמאַן ראַפּאַלסקי, כדי אָנטיילצונעהמען אין דער זיצונג פון זייער צ. ק.

אויף דער דאָזיגער זיצונג זאָל דעצידירט ווערען די שטעלונג פון דער פּאַרטיי. נאָך זייער צוריקקומען וועט צוזאַמענגערופען ווערען אַ קאָנפערענץ פון די סאָציאַליסטישע פּאַרטייען, וואָס ס'וועט ענדגילטיג פעסטגעשטעלט ווערען די פאָרשטעלונג פון די אַמטען.

(:) אין צוזאַמענהאַנג מיט די קלאַנגען, אַז די כאַדעקעס האָבען געהאַט בדעה זיך אָנצושליסען צו דער נייער סאָציאַליסטישער מעהרהייט, האָט אַ פיהרער פון די סאָציאַליסטען ערקלערט אַ פאַרטרעטער פון „איפּ", אַז די דאָזיגע קלאַנגען האָבען נישט קיין שום גרונד.

אין די לויזע געשפּרעכען, וואָס זענען ביז איצט פאָרגעקומען, האָבען זיך סאָציאַליסטישע גרופּען בעשלאָסען מיט קיין שום נאַציאָנאַליסטישע גרופּירונגען זיך נישט צו פאַרבינדען, און נעמען אויף זיך די פולע פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער שטאָט פאַרוואַלטונג.

אין פאַל ווען די איבעריגע גרופּען פּוילישע אָדער יודישע וועלען דעלעגירען זייערע פאַרטרעטער אין מאַגיסטראַט, וועלען זיי בעטראַכט ווערען אַלס פאַרטרעטער פון דער אָפּאָזיציע.

— — —

וואָס וועט די הלואה ברענגען
פאַר דער לאָדזער טעקסטיל-אינדוסטריע.

(ס) דאָס דערהאַלטען די אויסלענדישע הלואה דורך פּוילען האָט אין די היגע אינדוסטריעלע קרייזען אַרויסגערופען אַ שטאַרקע צופרידענהייט. די אַלגעמיינע אויפלעבונג אין דעם ווירטשאַפטליכען לעבען פון לאַנד, דאָס אויפבליהען פון דער בוי-בעוועגונג, דאָס פאַרגרעסערען זיך פון די האַנדעלס-אומזאַצען וועט שאַפען אַ באָדען פאַר'ן אויפבליה פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע. אַלס דירעקטער כולל יוצא פונ'ם דערהאַלטען די הלואה וועט זיין דאָס פאַרגרעסערען די דיסקאָנטאָ קרעדיטען סיי אין „באַנק פּאָלסקי", סיי אין די פּריוואַטע בענק. די טעקסטיל-אינדוסטריע וועט אויך בעקומען די מעגליכקייט צו געניסען פון די פּריוואַטע אויסלענדישע קרעדיטען, וואָס האָט זיך ביז איצט אָנגעשטויסען אויף געוויסע שוועריגקייטען.

דער אומשטאַנד, וואָס די וואַלוטע ווערט סטאַביליזירט וועט שאַפען די מעגליכקייט פאָרצונעמען געוויסע אַרבייטען, וואָס זענען אויסגערעכנט אויף אַ גרעסערען טערמין און לענגערע צייט. דאָס אַלץ רופט אַרויס אַ זעהר אָפּטימיסטישע שטימונג אין די קרייזען פון די טעקסטיל-אינדוסטריעלער.

אַרבייט
פאַר פרויען.

די געזעלשאַפט צו פאַרשפּרייטען פּראָפעסיאָנעלע מלאכה צווישען יודישע פרויען „פּראַצאַ" (וואָלטשאַנסקאַ 21) האָט אָנגעפירט די בעסטע לעהר-קרעפטען און פיהרט אַנ'ענערגישע טעטיגקייט. פאַר אָרימע שילערינס ווערען געמאַכט די ווייטגעהענדסטע הנחות. די פאַרוואַלטונג פון דער געזעלשאַפט וועט זיך אויך בעמיהען אויסצוזוכען אַרבייט פאַר די, וועלכע וועלען ענדיגען דעם קורס.

אכטונג האנדווערקער!

אוויכטיגע אויפקלערונג פאר האנדווערקער, וועלכע פיהרען די ווערקשטאטען אין זייערע 1-שטובינע וואוינונגען.

אונזער לעצטער ארטיקעל וועגען דער קוואליפיקאציע פון 1 שטיבינע וואוינונגען, אין וועלכע ס'געפינען זיך גלייכצייטיג אויך ווערקשטאטען האט שטארק אפגעקלינגען צווישען די ברייטע שיכטען פון דער ארבייטענדער באפעלקערונג.

און עס איז גאנץ פערשטענדליך:

מיטעלשטאנד בעלי מלאכות פיהרען דאך זייערע ווערקשטאטען אין 1 שטיבינע וואוינונגען. די ווירטשאפטליכע פאדערן דעריבער פון זיי דירה-געלד לויט'ן פראצענט-פוס פאר ארבייטס-לאקאלען (ליטערע-B), וואס באטרעפט שוין כמעט 2 מאל אזוי פיל, ווי פאר וואוינונגען.

נישט ווייניג בעלי-מלאכות פערגעסען פראנס-געוועלבער, הוס זיי האבען די דאזיגע לאקאלען באלד געדונגען אויף וואוינונגען און באניצען זיי טאקע די גאנצע צייט פאר דעם זעלבען צוועק. קוים פיהרען זיי נור דארט אויך די קלענסטע ווערקשטאט, פער-לאנגען שוין פיל ווירטשאפטליך דירה-געלד לויט'ן פראצענט-פוס נישט פאר א וואוינונג און אויך אפילו נישט פאר א ווערקשטאט גור דוקא פאר א גע-שעפטס לאקאל (ליט.-D.).

דערביי פאר מען דאך אויך נישט פערגעסען, אז דאס גרונד-דירה-געלד פאר א געוועלב איז אין אלגעמיין בע-דייטענד טייערער, ווי פאר אנ'אנדערן עגליכען לאקאל און אויך דעם אומ-שטאנד, אז אין פערהעלטניש צום דירה-געלד ווערט אויסגעמאסטען דער געוויג-הויכער לאקאל-שטייער.

קאנען טאקע פיל בעל מלאכות אויף זייערע עקאנאמישע שוואכע פלייצעס ישט דערשלעפען אזא שווערען צאה-לונגס לאסט, דעריבער פערמעהרט זיך כסדר די צאל סכסוכים צווישען די דערמאנטע האנדווערקער און זייערע בעל הבתים.

די געריכטען פון דער ערשטער און אפילו פון דער צווייטער אינסטאנץ, אין וועלכע אזעלכע סכסוכים שפארען זיך אן, צוליב דער נישט דייטליכער רעדאקציע פון די אנגעצייכענדע אר-טיקלען פון דעקרעט וועגען לאקאטא-רען-שוץ, טראגען ארויס נישט קיין איינהייטליכע אורטיילען.

איבערהויפט רעכנען זיך די געריכ-טען אין אזעלכע פאלען מיט'ן אומ-שטאנד פון אנ'אויסגעקויפטען פאטענט: האט דער איינגעקלאגטער האנדווער-קער אויסגעקויפט א פאטענט, משפט איהם דאס געריכט צו צאהלען דירה-געלד לויט'ן פראצענט-פוס פאר אנ'ער-בייטס- עווענטועל געשעפטס-לאקאל. אין פערקעהרטען פאל — ווערט זיין דירה קוואליפיצירט אלס וואוינונג.

צוליב די אויסגערעכענטע טעמים האלטען זיך טאקע פיל בעלי-מלאכות אב פון אויסקויפען פאטענטען, הגם די יעניגע, וועלכע בעשעפטיגען נישט קיין געהילפען, זענען פון דער דאזי-גער פליכט געזעצליך בעפרייט.

האבענדיג אבער אין זינען, אז לויט דער נישט לאנג פערצעפענטליכער פערארד-נונג פון מלוכה-פרעזידענט וועגען אינ-דוסטריע-געזעץ וועלען נאר די האנד-ווערקער האבען דאס רעכט ווייטער צו פיהרען זעלבסשטענדיג זייער מלאכה, וועלכע האבען זיך מיט איהר בעשעפטיגט פאר'ן 15-טען דעצעמבער 1927 און אז פאר א בעשטעטיגונג פון לעצטען אומשטאנד וועט דינען קודם כל אנ'אויסגעקויפטער פאטענט פאר'ן יאהר 1927, פאלגען מיר פונדעסטוועגען אויפמערקזאם די פערזאנטעריסירטע האנדווערקער-לאקאטארען, אז זיי זא-לען דעם בעוואהרען ענין נישט גרינג-שעצען און זעהען זיך ציטליך צו בא-זארגען מיט פאטענטען פאר'ן לויפענ-דען יאהר, בכדי שפעטער אויסצומי-דען נישט געוואונשענע מיספערשטענד-נישען.

וואס שייך ווייטער די מורא, אז די ווירטשאפט וועלען דאס אויסקויפען פא-טענטען אויסנוצען פאר א מאטיוו צו פאדערן דירה-געלד לויט א העכערען פראצענט-פוס מיט אלע צוגעוואקסענע הוספות, דארף מען זיך דערמיט אויך נישט צופיל איבערנעמען.

מיר זענען טיף איבערצייגט אין דער ריכטיגקייט פון אונזער אינטערפעטאציע פון דערמאהנטען ארטיקעל אין דע-קרעט וועגען לאקאטארען-שוץ, אז אלע 1 שטוביגע וואוינונגען, אהן אונטערשייד וואו זיי געפינען זיך, דארפען פער-רעכענט ווערען צו דער ליטערע A.

עס קאן בשום אופן נישט זיין אין הסכם מיט דער אינטענץ פון געזעצ-געבער, אז בלויז דערפאר, וואס אזא האנדווערקער-משפחה שטיקט זיך אין 1 שטוב און עסעט נאך אריין אין זיך די פערעסטעטעט לויט טען רויש-נען ווערקשטאט, זאל זי פאר'משפט ווערען צו באצאהלען טייערער דירה-געלד!

אזא סכסוך מוז דערפיהרט ווערען ביז'ן העכסטען געריכט. איז עס נישט בכוח צו טון דער ארעמער פערשפיל-טער האנדווערקער — דארף די אקציע אינטערעסירט ווערען דורך זיין פראפ-פעסיאנעלע ארגאניזאציע.

אזוי ארום וועט דער ענין איינמאל ענטגילטיג ערלעדיגט ווערען.

י. אינפעלד.

„גאנג“

הערט מארגען נעפענט.

מארגען, שבת, קומט פאר אין זאל פון „לונא“ די ערעפענונג פון דעם פוי-לישען קינסטלערישען רעווי-טעאטער „יאנג“. דאס טעאטער ווערט אויפגע-שטעלט אויף א הויכער מדרגה אונטער דער רעזשי און קינסטלערישער לייטונג פון דעם בעקאנטען מחבר און רעזשי-סער ה' וו. יאנטושעטוויטש. מיט דער ליטעראריש זיין מיטוט-אן דער בא-קאנטער ליטעראט ה' יעושי גאל. ס'זע-נען אנגאזשירט ערשטקלאסיגע ארטי-סטען און א גרויסער באלעט.

פון „נאוואשטשי“.

אין טעאטער „נאוואשטשי“ גנהען מיט גרויס ערפאלג די פארשטעלונגען פון רעווי-טעאטער מיט'ן אנטייל פון ערשט-קלאסיגע קרעפטען. דאס אנצזי-גע פראגראם א. נ. „עפעס אין בעמע-לע“, האט ביים פובליקום גרויס ער-פאלג.

פון „סטשארי“.

אין קינא „סטשארי“ ווערט דעמאנס טרירט דאס בערימהמטע בילד פון אמע-ריקאניש-יודישען לעבען „עלטערן און קינדער“ מיט רודאלף שילדקרויט און דער הויפט-ראלע. די סצענען פון דעם בילד ווערען בעוואכט דורך גרויסע מאסען בעזוכער.

סמירנאוו קאנצערט.

דאנערשטאג דעם 20. אקטאבער קומט פאר אין פילהארמאניע דער צווייטער קאנצערט פון ציקאל „גרויסמייסטער“.

אויף דעם קאנצערט וועט אויפטרע-טען דער בערימהטער רוסישער טענאר סמירנאוו, וועלכער האט אין פעריגען סעזאן ענטציקט דאס לאדזער פובלי-קום. א חוץ דעם וועט אויך אויפטרע-טען צום ערשטען מאל אין לאדז די בעקאנטע רוסישע זינגערין סמירנאווא מאלצעווע.

דאס פראגראם שנבהאלט פיל נומערן פון דער מאדערנער און קלאסישער מוזיק.

צווישען אנד. וועט סמירנאוו זינגען אריעס פון „ריגאלעטא“, „טאסקא“ א.א. מיט וועלכע ער האט זיך בעריהמט געמאכט אויף די איראפעאישע ביהנעס.

גענעז חארטליביגקייט און העמאראידען.

מאגען און קישקע-פערדארבונג, לעבער און מילץ אנגעשוואלענקייט, רוקען און קרייץ שמערצען — איז דאס נאטירליכע ביטער-וואסער

„FRANCISZKA JÓZEFA“

א העיליך מיטעל, וועלכעס מ'דארף טעגליך איינגעהמען. ערטשליכע פרוי-בען און פארשונגען ביי קראנקהייטען פון הינטערלייב-ארגאנען, האבען פעסט-געשטעלט, אז דאס ביטער-וואסער

„FRANCISZKA JÓZEFA“

ווירקט שטענדיג אמגעסטען, צו בעקו-קומען אין אלע אפטייקען און סקלאד אפטעקשנעס.

סליינגבייטען.

צו מעריב אין דער אלש-שעטישער שוהל.

אז עס קומט דער יום-טוב און איך וויל מיר א ביסעל ארויסגעבן פון קאפ די הומריות'דיגע וואכעדיגקייט, איך וויל מיך מזוג זיין מיט יום טוב'דיגע שטימונג, געה איך צו א תפלה אין דער אלשעטישער שוהל, הגם איך בין נישט פון די דארטיגע תמיד'ע מתפללים, איך פערגעס מיר דארטען א ביסעל אן דעם פיל פארביגען עולם פון דער פיעטריקאווער גאס, נישט איך טרעף מיר דארטען מיט קיין חסידים און נישט מיט קיין מתנגדים, נאר מיט בלאס א זוי זיך פשוטע יודישע יודען, וואס קומען דאווענען לשם דאווענען און די שוהל איז פאר זיי א בית מקדש מעט.

די גרויסע שוהל אלס יודישע שוהל מיט איהרע טויזענדער עלעקטרישע פלאמען מאכען א יום טוב'דיגען איינ-דרוק, דארט זעהט מען בולט ווי יודען נעהמען נייע קאפאטעס בפירוש לכבוד יום טוב און איב הער איך דעם אויס-געצייכנטען שעהנעם חזן.

היינטיגעס יאהר בין איך דארט גע-גאנגען צו די צווייטע מעריבות, און בין געקומען א צעהן מינוט פאר'ן דאווע-נען און האב פערנומען א ליידיגען פלאץ לעבען מיר איז געזעסען א יוד מיט וועלכען פארשטייט זיך איך האב קיין אנדער שמועס נישט געקאנט פער-פיהרען ווי וועגען חזן.

דער יוד האט גערעדט מיט גרויס התפעלות פון חזן'ס שנה. עס זינגען און האט זיך געשמאקעוועט ווי ער וואלט געהאלטען אין מויל א פשאנגאווקע...

פון דער היינטערשטער באנק האט א יוד אונטערגעהערט וועגען וואס מיר שמועסען און האט זיך אריינגעמישט:

— א הר רעדט-זאגט ער — פון זיין זינגען און וואס פאר א בן-תורה און ירא-שמים דאס איז!

און עס רעדט שוין א אינערער יוד:

אז ר' אליהו חיים מייזעל זכ' צריק לברכה-זאגט ער-האט איהם פונעק-געשטעלט ביים עמוד, ממילא האט ער געוואוסט, וואס ער טוט.

— וואס איז אבער די פעולה אין ארויסגעשפרונגען ווי אנ'אבגעבריהטער א טרישער יוד, אז סוף כל-סוף האט ער דער חזן נישט זייגע אלע הצטרכות'ן.

התכן? — האב איך געפרעגט.

— אזוי איז עס — האט דער זעלבי-גער יוד ווייטער גערעדט — די שוהל איז ווי איהר זעהט א גרויסע, מתפללים האבען איין-הרע גאנץ גענוג, פון חזן זע-נען אלע צופרידען, און זאר חזן אליין...

— אפשר טוען דאס די גבאים בכוון

— האט זיך אריינגעמישט נאך א פריש געבאקענער יוד — ווייל זיי ווילען, אז דער חזן זאל דאווענען מיט א צו-בראכען הארץ... אלע האבען זיך פו-נאנדערגעלאכט, איבערדעם האט דער שמש אויס'ן בעלעמער א קלאפ געטון אלס צייכען אז מ'שטעלט זיך דאווענען, און דער חזן מאכט זיך א פנים פון דעם אלעם נישט וויסענדיג און האט אנגעהויבען דוקא — מה טובו...

שר של אש.

די וועלט זוכט זיי ארום

און אין לאדז פערענדיגען זיי זייער קאריערע.

(*) נעכטען האט דאס לאדזער קרייז-געריכט בעטראכט א סענסאציאנעלען פראצעס געגען 2 אפעריסטען, וועלכע ווערען גלייכצייטיג געזוכט דורך די פאליציי מאכטען פון כמעט גאנץ איי-ראפע און דרום-אמעריקא.

די בעשולדיגטע זענען געווען: דער 37-יעהריגער פערדינאנד לאראווסקי און לעאפאלד סטריער, וועלכע האבען אוי-ניווערזיטעט בילדונג און בעהערשען צו עטליכע איראפעאישע שפראכען.

זיי האבען זיך אבער געלאזט אויס'ן וועג פון פערשידענע אפערעס און מיט אזא „רעפערטואר“ ארומגעפאהרען אי-בער איראפע און דרום-אמעריקא.

אין לאדז האבען די 2 חבר'ה לייט געמאכט א טראנזאקציע מיט א געוויסען יאקוב וואלבערג, אפקויפענדיג ביי איהם 200 אקציעס פון דער „ווארשאווער פעראיינס-באנק“ און בעצאהלט מיט פאלשע טשעקען אויף לעמבערג און קראקא.

דער שווינדעל האט זיך ארויסגעווי-זען, און נאך לאנגע זוכען האט מען די „געבילדעטע גנב'ים“ געכאפט.

נעכטען זענען זיי פער'משפט געווא-רען צו 2 יאהר שווערע טורמע און צו פערלירען די רעכט.

פערזענליכעס.

קיין לאדז איז געקומען צוריקגעקו-מען פון ארץ-ישראל דער בעקאנטער זשורנאליסט און איינהאבער פון די בע-וואוסטע שפראך-קורסען י. מ. פאזנאנ-סקי, וועלכער בעזוכט זיך אויפסניי ביי אונז אין שטאט.

פארפאלען.

(–) אין משך פון די לעצטע 2 טעג איז די פאגאמאוויע ארויסגערופען געווארען צו פאלגענדע פאלען:

אנטאני פאשיגסקי איז ביים רוג אגדושקא און וואלמשאנסקא ארומער-געפאלען אונטער אנ'אויטא און פער-וואונדעט געווארען.

דער 13-יעהריגער מיעטשיסלאוו קראשיאק איז איבערגעפאהרען גע-ווארען דורך א וואגען אויף וואול-טשאנסקא גאס.

אויף קאנסטאנטינער 82 האט זיך פער'סמ'ט מיט יאדינע א 26-יעהריגע פרוי, ווערענס נאמען ס'איז נישט בעקאנט.

זעלבסטמארד אין פארק.

(–) עהרגעכטען 8 א זייגער אינ-דערפריה האבען די וועכטער פון שענ-קעוויטש-פארק דערהערט פון הינטער די בוימער א שטיל קרעכצען. ווען מ'האט זיך דערנעהנטערט אויפ'ן ארט פון וואנען ס'האבען זיך געהערט די קרעכצען האט מען דערזעהען אויף דר'ערד ליגען א מיידעל, וועלכע האט ארויסגעוויזען שוואכע סימנים פון לעבען.

ס'איז ארויסגערופען געווארען פא-גאטאוויע, וועלכע האט פעסטגעשטעלט אז דאס פרויליין האט זיך פער'סמ'ט מיט א גרויסער דאזע עסנג-עסענץ. אין א שווערען צושטאנד איז די זעלבסט-מערדערין, צוועגניא פלאווסקא, אגרא-דאווע 15, אפגעפיהרט געווארען אין פאזנאנסקים שפיטאל.

פון געריכט.

א מארד.

(–) דאס קרייז-געריכט האט בע-טראכט דעם פראצעס געגען דעם 16 יעהריגען שלמה זיסמאן, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין ערמארדען געט א מכסוך זיין חבר וואלניצקי דורך געבען איהם א קלאפ מיט אנ'אייזער-נער שטאנג. דאס געריכט האט פער-משפט דעם יוגענטליכען מערדער צו 8 חדשים תפיסה.

LEKARZ-DENTYSTA-צאהן-ארצט
M. KARABANOW
וואלטשאנסקא 31 (אין הויף) טעלעפאן 09-53
הייל, פלאמבירט ציהט צעהן נעגעהט צאהן שמערצען,
קינסטליכע צעהן אהנע גומען און רעפאראטורען
העגען שנעל און ביליג אויסגעפיהרט.
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 8 אין אווענד. 1195
לעמשניגע פרייזען. בערגעמונג אומזיסט.

902 NIEMOJ
הענאכאט
2 מאלאכאנ 2
(13 יעהריגער ערפאהרונג)

וואלף פיזשאנס
שפאלטען
676
גענעראל
19 אקסאוואן 19

לעצטע נייהייט!
הוט און דעטייל
רייכער אויסוואהל פון קאלאשען, ב מען פון פערשידענע איילענדישע און אויסלענדישע פירמעס.

ענגלישע באטסן
מיט פאטענטירטע שלעסער
זענען אנגעקומען
ADOLF BOKSLEITNER i S-ka, PIOTRKOWSKA 149

צוזאַמענפאָהר

פון שטייער-רעפערענטען.

(–) לויט דער איניציאַטיוו פון די לאָדזער סוחרים-אָרגאַניזאַציעס וועט די טאָג פאָרקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון די שטייער רעפערענטען אין די סוחרים-פאַראיינען. דער צוזאַמענפאָהר שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעפאָרם פון שטייער סיסטעם, וועלכע ווערט צוגעגרייט דורך דעם פינאַנץ מיניסטעריום.

דער צוזאַמענפאָהר וועט דיסקוטירען עטליכע טאָג און וועט אויסאַרבייטען די פאָסטולאַטען פון סוחרטום.

פראָצעס

נעגען מאַגיסטראַט.

(ס) דער קאָמיסאַר פאַר אַפּהיטען די וועלדער האָט פאַרפיהרט אַ פּראָצעס געגען מאַגיסטראַט פאַר'ן אויסהאַקען די וועלדער אין לאַגעווניק. דער פּראָצעס, וואָס איז פאָרגעקומען מיט עטליכע טאָג צוריק איז אָפּגעלעגט געוואָרען און וועט פאָרקומען אין אָנהויב נאָוועמבער.

אונטערשטיצונגען

פאַר גייסטיגע אַרבייטסלאָזע.

(§) דעם 24 אָקטאָבער וועלען פאָר קומען די אויסצאָהלונגען פון די אונטערשטיצונגען פאַר די גייסטיגע אַרבייטסלאָזע מיט די לעגיטימאַציעס פון נומער 1 ביז 1600. דעם 25 — פון נומער 1601 ביז'ן סוף. דעם 26 און 27 וועלען אַנגענומען ווערען רעקלאַמאַציעס אין ביוראָ אויף נאַווראָט 36 און דעם 29 וועלען אויסגעצאָהלט ווערען די אונטערשטיצונגען פאַר די, וועמענס רעקלאַמאַציעס וועלען אָנערקענט ווערען.

זיך פער'סמ'ט

מיט אַנ'אַוועקנד-ברוים.

(§) אַ געוויסער זיגמונד קלושינסקי האָט, אויפשטעהענדיג אַנ'אַוועקנד-ברוים אין אַ רעסטאָראַציע אויף וואָלטשאַנסקאַ גאַס, פלוצלינג דערפיהלט שרעקליכע בויך-שמערצען ער איז געפאַלען אין חלשות און דער אַרויסגערופענער מעגאַמאַוויע-דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז קלושינסקי האָט זיך פערסמ'ט מיט קאַליעדיג עסען.

געגען דעם רעסטאָראַטאָר איז פערפיה"ט געוואָרען אַנ'אויספאָרשונג.

נעשלעג

צווישען קאַנאַליזאַציע-אַרבייטער.

(§) צוליב דעם, וואָס אויפ'ן קאַנאַליזאַציע אַפּטיילונג צווישען ראָטקאַנינאַ און לובלינעק האָבען די קאַנאַליזאַציע-אַרבייטער פאַרשטרייקט, איז שוין געכמען געקומען צו אַ געשלעג צווישען די שטרייקענדע און אַ טייל אַרבייטער, וועלכע זיינען געבליבען ביי דער אַרבייט.

צוליב די אַ נמערוועגנג פון דער פּאָליציי האָט אַנטשטעלט דאָס געשלעג.

Lekarz-Dentysta

P. ŻYTNICKA-KAHANOWA

POWRÓCIŁA

Konstantynowska Nr. 9

telefon 33-53.

Dr. med.

EYCHNER Jakób

Aleja 1-go Maja 16,

Telefon 11-24

קינדער-קראַנקהייטען

נעמט אַ פון 7—8, זונטאָג פון 4—5

וואהלען

פון אַ קראַנקען-קאַסע-פער-וואַלטונג.

(ס) די פערוואַלטונג פון דער קראַנקען-קאַסע האָט זיך געווענדעט צום קריין-פערזיכערונגס-אַמט און געבעטען מיט אַן אָנפראַגע צי די וואַהלען פון אַ נייער פערוואַלטונג דאַרפען פאָרקומען אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, וואָס די וואַהלען צום ראַט זיינען אָפּגעלעגט געוואָרען אויף אַ יאָהר צייט.

אויב דער קריין-פערזיכערונגס-אַמט זאָל ענטפערען, אַז יאָ, וועלען אויף דער נעהנסטער זיצונג פון ראַט פאָרקומען וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג.

אויף דער זעלבער זיצונג וועלען אויך באַהאַנדעלט ווערען די פראַגען וועגען די גרויסע אינוועסטיציעס, וואָס די קראַנקען קאַסע מאַכט יעצט.

גרשון בריטבאַרד

מאַכט אַ געזעגענונגס-אויפטריט אין לאָדז.

קומענדיגען דינסטאָג, דעם 1 טען טאָג יום טוב, קומט פאָר אין זאַל פון „קאָלאָסעאום" (זשעכאָדניע 53) אַ פייערליכער געזעגענונגס-אָוונד פון דעם אייזען-קעניג גרשון בריטבאַרד, וועלכער וועט אויפטרעטען מיט זיינע בזרה טרעקציעס. אויסער דעם, וועט פאָרקומען אַ טאַנץ-פערוויילונג מיט דער באַטייליגונג פון קאַלינאָווסקי'ס גרויסען אָרקעסטער.

Dr. St. HEINRICH

ספעציאַליסט פאַר קינדער-און אינערן-קראַנקהייטען

פּאָמאָרסקאַ 10, טעלעפ. 47-67.

נעמט אָן פון 4 ביז 6 נאָכמ.

יעדער ייד גרויס און קליין, אַלט און יונג, מוז זעהן דאָס האַרצרייסענדע מייסטערווערק פון דעם יודישען לעבען, לויט דעם בערימטען קונסטווערק פון י. בערנשטיין, אין דער הויפטראָלע דער בעוואוסטער טראַגיקער

רודאָלף שילדקרויט אין „פאָטער און קינדער"

אין קינאָ „CZARY"

אפטייקען,

(§) היינט דזשורירען ביינאַכט פאָלגענדע אַפּטייקען: אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצקאַ 50); כאַנדזשינסקי (פּעטריקאָווער 164); סאָקאָלעוויטש (פּשיאַזד 19); ראָמבינשינסקי (אַנדזשעיאַ 26); גנדעלעוויטש (פּיעטריקאָווער 25); קאָספערקיעוויטש (זגיערזשער 54); טראַוויאַסקאַ (בזשעזשינער 56).

רעדאַקציאָנס-קאָלעגיום:

מ. בראָדערזאָהן, ל. בראַנט, ח. י. בזשוסטאָווסקי, ב. זינגער

פעראַנטוואָרטל. רעד.: ח. קויפמאַן

אַרויסגעבער: פערלאַג „נייער פאָלקסבלאַט", פּראָדוציר-קאָאָפּעראַטיוו מיט פּאַי-האַפטונג.

גע'גנב'עט

א נאָלדען זייגער'ל,

(§) די אונבאַשטעלטע איינ ם וואורשטען-געשעפט פון סטעפאַן האָפמאַן אויף סקלאַדאָווע 13, לעאָקאַדיאַ ברודזשינסקאַ, האָט ביי איהרע אַרבייטס-געבער צוגע'גנב'עט אַ גאָלדען-זייגער'ל 300 זלאָטעס און - געלט-בעוואָרען. בעגען איהר זענען פונאַנדערגעשיקט געוואָרען שטעק-בריף.

Dr. med. M. GLAZER

ul. ZIELONA Nr. 6

טעלעפאָן 45-49

הויט-און ווענערישע קראַנקהייטע.

נעמט אָן פון 8—9.30, 12—2 און 7—8 אָוו.

"עפּעס צום בעטלע" Duet ERWESTÓW

היינט צום לעצטען מאָל: פראָגראַם נום' 4 „עפּעס צום בעטלע" מאַרגעי, גרויסע בענעפיס-פאָרשטעלונג פון

מיט'ן אויטיל פון גאַנצען אַנסאַמבל און פערבעסערטע נעסט.

631 אָנהויב פון די פאָרשטעלונגען: 5 נאָכמ, 7.30 און 10 אַ זייגער אָוונד. אַנאָנס! פון זונטאָג, דעם 16. אַקט.-פּוילשטענדיג נייער פּראָגראַם.

TEATR-REWJI

NOWOSCI

Piotrkowska, róg Głównej.

SYRENA

אַלעקסאַנדער אָוו. 37 ט. 49-48

היינט און פאָלגענדע טעג - דאָס בעסטע און שענסטע בילד פון דעם סעזאָן!

די שיף פון זעלבסטמערדער

אויסער-דעם: „ראַראָ" אַ מיטעל אויף אַבצעהרען, פּ עלטינע אמעריק.

קאָמעדיע אין 2 אקטען.-פערשטאַרקטער אָרקעסטער אונטער דער ליטונג פון ה' פּייער.

אַנפאַנג היינט 5 נאָכמיטאָג.

שבת און זונטאָג — 1 אַ זייגער נאָכמיטאָג. פון 1 ביז 1.30 מיטאָג זענען די פּרייזען פאַר דערוואַקסענע 50 גראָשען; פאַר קינדער - 30 גראָשען.

אַנאָנס! קירצליך דאָס גרויסע יודישע בילד „דער חרם" אויסגעפיהרט פון ווילנער טרופּע.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY

Wodny Rynek, telefon 18-26.

Od poniedziałku d .3 paźd.i dni następnych

dramat w 12 aktach

BEN HUR

W rolach głównych

Ramon Noxarro i Kartlehen Key.

Uwaga: Aby zapobiec na łoku uprzejmie prosiny o wcześniejsze zwiedzenie seansów

Ceny miejsc:

dla dorosłych: I–70, II–50, III–30 gr.

dla młodzieży: I–25, II–20, III–10 gr.

רעפאָרמאַציע פּילען.

מיט דער מאַרקע גייסטליכער בעקאַנט פון יאָהר 1602 רעגולירען דעם מאָגען, שיצען פון רעוומאַטיזם, לעבער-ליידען, נעגען דיקקייט, אַמרעטיזם, דאָס קומען בלוט אין קאָפּף, שטילען די יסורים פון העמאָראָידען, רייניגען דאָס בלוט און פּטרינגנגען צו אַבסטרוקציע — אַ גינסטיג דורכרייניגונגס-מיטעל.

צוגעברויכען 1 אָדער 2 פּילען אַ נאָכט.

פּרייז פון אַ שאַכטעל 1.35. אויסאַרבייטונג פון דער אַפּטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4

צו פאַרלאַנגען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט'ן „גייסטליכען" (Zakonnik).

644

Dr. I. Herszfinkiel

Zawadzka 15, tel. 11 87

ספעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען

נעהמט אָן אין דערהיים פון 8 ביז 9.30 פריה, און פון 3 ביז 5 נאָכמ. און אין לעטשניצע „פּאָמאָץ".

924

רעטשניצע „זדראָוויע"

פון דאָקטוירים-ספעציאַליסטען

אויף נאָוואָמיעסקאַ 3 (וואָלבאָרגאַ 13), טעלעפאָן 37-76.

אויגען קראַנקהייטען	ד"ר קראַוש ד"ר סלאַבאָדסקי	11½–10½ זונטאָג 4–3 12–10½ זונט. 12–1.
נערווען קראַנקהייטען	ד"ר בראָניסל. פרענקעל " קלאָזענבערג	12½–1½ חוץ פרייטאָג 12–11 חוץ פרייטאָג
מאָגען און קישקע קראַנק	ד"ר אלחנן. מאַרגאַלים	1–12
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר גיביאַנסקי " קאַץ " לעווי " האי העניק	11½–9½ זונטאָג 11–9½ 2–12 זונטאָג 12–11 4½–3 זונט. 2–1 10 — 11 זונטאָג 12—1
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר סאָלאָוויעטשיק ארק " מאַשראַנקאַ " פרעכנער	10½–12 3–5 ז. 12–2 1½–2½ זונט. 10½–12 5–6½ זונטאָג 9–10½
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן " פערלים	3½–4½ זונט. 9½–10½ 12–1½ 6–7½ זונט. 11–1
פרויען קראַנקהייטען	ד"ר אַראָנסאָן " אייגעראָוואַ	12–1 זונטאָג 12–1 1½–2½ דינסטאָג, פרייטאָג מאָנ. מיטוו. דאָנ. ש. 10³⁰–11³⁰
נאָז, האַלז און אויערען קראַנקהייטען	ד"ר ראַבינאָוויטש	12–2 זונט. 12–2
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען	ד"ר פאַלק " ואנענבערג	3–4 זונטאָג 9–10 11–12 זונטאָג 11–12
רענטגענלאַבאָר	ד"ר הײלמאַן	3–7
ערצטליכע אַנאַליזען	ד"ר מ. קאַצען	

ווידמעט אין שטאָדט — פּאָקען-שטעלען. רענטגענאָגראַפיע, ערצטליכע דורכזעהט. — (קוואַרץ לאַמפּען). עלעקטר. באַהאַנדלונג און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז אָ ן. פון פריה 8.30 ביז 7.30 אָוונד. זונטאָג פון 8.30 פריה ביז 2 אַ זייגער נאָכמ.

Lustrzany połysk

Urbin

ערץ-געשעפט

ALASKA

Piotrkowska 19, tel. 62-23

עמפּפעהלט: פּעלצען לויט די נייעסטע מאָדעלען אויף לאַגער גרויסער אויסוואַהל פון פּעלץ-וואַרען אויף לייכטע בעדינגונגען.

בעמערקונג: קירזשנער-ווערקשטעל אויפ'ן אָרט, נעהמט אָן אַלערליי קירזשנער-אַרבייט. 659

CASINO

דער שמייכעל פון גורל

(UŚMIECH LOSU)

די לעצטע טעג פון גרויסן יום-טוב-פּראָגראַם!

JADWIGA SMOSARSKA — אין דער ראָלע פון „אירענא"

Mieczysław Krawicz — Zbigniew-Gniazdowski — Ryszard Ordyński

Jadwiga Smosarska, F. Pichor-Sliwicka, Kaz Junosza Stępowski, Józef Węgrzyn

---

זאַל קאָלאָסעאום

53 זאַכאַרניאַ 53

דינסטאָג, ד. 1-טען טאָג יום-טוב (18 אָקטאָב.) ווערט פאָרקומען א פּייערליכער געזעגענונגס-אָוונט פון דעם בעליבטען לאַראַראַ'ר זער גבור

גרשון ברייטבאַרט

אין די זאַלען פון **GRAND-KINO**

פּיעטריקאָווער 72 — 674

רעווי-טעאַטער

„MIRAŻ"

„מאַטרימאַניאַלע ביוראָ"

1) Józef Staruszkiewicz
2) Zygmunt Ulias
3) E. Frankowska
4) I. Kamińska
5) Duet Zwirskich
6) ?? Messalini ??
7) L. Pragierówna

Edward Rej

APOLLO

היינט און פאָלגענדע טעג! דאָפּעלטער רעקאָרד-פּראָגראַם! צום ערשטען מאָל אין לאָדז!

1) **Fred Tomson** — אין גרויסן סענסאַציאָנעלן פילם אין 7 אַקטן דער

טיראָלאַנישער פאָהרער

2) די זעהר פריילעכע קאָמעדיע „פּאַטאַנראַפּיסטע" מיט PAT i PATACHON

אין 6 אַקטן

קינא ERA

פּרי: הער „פּלאַרא"

זאַווישאַ 22 (באַלוט).

נאָר נאָך היינט! צום לעצטען מאָל

„יזכור"

פון מאָרגען, שבת — גרויסע פּרעמיערע!

„די שלאַכט הינטער סקאַגעראַק"

גרויסער קינאָ פילם. קאַמף צווישען דייטשע און ענגלישע פלאָט.

פּערשטאַרקטער אָרקעסטער. — 650

פּעלץ-געשעפט

D. MELMAN i W. TIGER פון

4 NOWOMIEJSKA 4. Telefon 4-99.

פּיעטריקאָווער 38, ערשטען שטאָק.

974

ערשטקלאַסיגער

קרושנער-ווערקשטעל

מ. שאַליט, פּעטריקאָווער 33

„LUNA" מאָרגען, שבת

קומט פאָר אין לאָקאַל פון קינאָ-טעאַטער

די פייערליכע ערעפנונג

פון קונסט-טעאַטער

„GONG"

אונטער דער קינסטלערישער לייטונג פון ה' **JASTRZĘBIEC**

22 פּערזאָן פון וואַרש. קונסט-טעאַטער, ווי אויך א גרויסער באַלעט.

T. Sygietyński · JERZY NELL · W. JASTRZĘBIEC

איינוואוינער פון שייבלערס ראַיאָן!

הערען-שניידער

ל. גרינבוים, גלובנאַ 31

626

Dr Med.

J. PIK

Wólczańska 57, tel. 23-77

paster

679

---

3 קעלער-שטובען

אייזערנע קאָכען

M. ELECHNOWICZ

1a ŻEROMSKIEGO (Gdańska) 1a

א טיכטיגער קירזנער

637

ארבייטער לערען-יונגלעך

איינגער

651

57 זאַכאַרניאַ

אַבאָנעמענטס-פּרייז

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Wydawcy: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kerbel

Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.